

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Anna Tyni

KIRJANPITOLAIN UUDISTUKSEN
VAIKUTUKSET YRITYSTEN HALLIN-
NOLLISEEN TAAKKAAN

Liiketalous

2016

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Anna Tyni
Opinnäytetyön nimi	Kirjanpitolain uudistuksen vaikutukset yritysten hallinnolliseen taakkaan
Vuosi	2016
Kieli	suomi
Sivumäärä	99 + 1 liite
Ohjaaja	Jukka Niittykoski

Suomen kirjanpitolainsäädäntöä uudistettiin vastaamaan EU:n 26.6.2013 antamaa tilinpäätösdirektiiviä 2013/34/EU, jonka keskeisimpänä tavoitteena oli selkeyttää lainsäädäntöä ja keventää yritysten hallinnollista taakkaa. Kirjanpitolain uudistusta valmisteli Suomen Työ- ja elinkeinoministeriön kokoama työryhmä ja direktiivin mukaiset kansalliset säännökset astuivat voimaan 1.1.2016.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia kirjanpitolain uudistuksen muutoksilla on ja miten ne vaikuttavat yritysten hallinnolliseen taakkaan. Tavoitteena oli saada selville, millaisiksi taloushallinnon asiantuntijat ja yritysten sidosryhmät kokevat lakiuudistuksen vaikutukset. Keskeistä oli saada selville, keveneekö yritysten hallinnollinen taakka ja voidaanko kirjanpitolain uudistusta pitää onnistuneena.

Teoriaosuudessa on käytetty aineistoina Suomessa ja Euroopassa julkaistuja erilaisia tutkimuksia, raportteja ja lausuntoja. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä oli haastattelu. Haastatteluihin valittiin taloushallinnon ammattilaisia ja edustajia eri sidosryhmistä, joille yritykset raportoivat toiminnastaan.

Tulosten perusteella kirjanpitolain muutosten vaikutukset jäävät vähäisiksi. Yrityksille annettujen helpotusten arvioitiin heikentävän kirjanpidon ja tilinpäätösinformaation luotettavuutta. Haastatteluiden perusteella hallinnollinen taakka kevenee vain tapauskohtaisesti pienimmiltä yrityksiltä ja suurin osa yrityksistä ei hyödy uudistuksesta. Tutkimus osoitti, ettei kirjanpitolain uudistus saavuttanut päätavoitettaan eikä se ole siten onnistunut. Tutkimukseen osallistuneet arvioivat hallinnollisen taakan aiheutuvan muista lainsäädännön alueista.

ABSTRACT

Author	Anna Tyni
Title	The Impacts of the Renewed Accounting Act on Administrative Burden
Year	2016
Language	Finnish
Pages	99 + 1 Appendix
Name of Supervisor	Jukka Niittykoski

The Finnish Accounting Act was renewed to respond to the demands of the EU directive 2013/34/EU given on 23 June 2013, which main objective was to clarify legislation and to reduce the administrative burden of companies. The Renewed Accounting Act was prepared by a task force that the Ministry of Employment and Economy in Finland had set up. The national provisions in accordance with the Directive came in to effect on 1 January 2016.

The goal of this thesis project was to examine the impacts of the renewed Accounting Act generally and especially its effects on the administrative burden. The aim of this thesis was to find out how the experts of financial management experience the effects of the renewed Accounting Act. The key point was to discover if the administrative burden had reduced and if the Accounting Act is considered a success.

In the theory base of this thesis different kind of research studies were used together with reports and comments which have been published both in Europe and in Finland. This thesis was executed as a qualitative research. The research method was interviews. For the interviews experts of the financial management and representatives from different stakeholders to whom companies report their operations were chosen.

Based on the findings of the research the impacts of the renewed Accounting Act remain minor. The reliefs given to companies were estimated to impair the reliability of accounting and financial statements. Based on the interviews the administrative burden is reduced for the smallest companies only on occasion. The renewed law will not benefit most companies. The results showed that the renewed Accounting Act did not reach its main goal and that is why it has not succeed. Each other legislation areas was estimated to cause administrative burden by the interviewees.

Keywords	Accounting Act, administrative burden, report obligation, Directive of EU
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	7
LIITELUETTELO	8
1 JOHDANTO.....	9
1.1 Tutkimuksen taustaa ja motivaatio	9
1.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	10
1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto	10
1.4 Tutkimuksen sisältö luvuittain.....	11
2 YRITYSTEN HALLINNOLLINEN TAAKKA.....	13
2.1 Hallinnollisen taakan määritelmä	13
2.2 Hallinnollisen taakan mittaaminen	15
2.3 Hallinnollisen taakan selvitykset ja tutkimukset Euroopassa.....	18
2.3.1 Paremman sääntelyn toimintaohjelma	18
2.3.2 Euroopan Komission toimintaohjelma 2007.....	20
2.3.3 Järkevä sääntely	23
2.3.4 Euroopan komission REFIT-ohjelma	24
2.4 Hallinnollisen taakan selvitykset ja keventämistoimet Suomessa.....	27
2.4.1 Yrittäjyyden toimintaympäristön edistämisen säädöstyöryhmä .	27
2.4.2 SÄVY-hanke 2004–2007	28
2.4.3 Kansallinen toimintaohjelma 2007	29
2.4.4 Refit.....	33
3 KIRJANPITOLAIN UUDISTUS 2016.....	35
3.1 Pienet ensin -periaate	35
3.2 Liikkeen- ja ammatinharjoittajaa koskevat säännökset	37
3.3 Olennaisuusperiaate	38
3.4 Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys.....	39
3.5 Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö	40
3.6 Kirjanpiloteknologiset ratkaisut.....	41
3.7 Pääomallainan merkitseminen taseeseen	42

3.8	Konsernitilinpäätösveloitteen poistuminen pien- ja mikroyrityksiltä...	43
3.9	Rahoitusleasingsopimusten käsittely tilinpäätöksessä.....	44
3.10	Tilinpäätöseriin liittyvät säännökset	45
3.11	Arvostus- ja jaksotussäännökset	46
4	LAUSUNTOPYYNNÖT	49
4.1	Taloushallintoliitto.....	49
4.2	Tilintarkastuslautakunta TILA.....	51
4.3	Finanssivalvonta	53
4.4	Finanssialan Keskusliitto FK	55
5	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO	58
5.1	Tutkimusmenetelmän valinta.....	58
5.2	Tutkimusaineistonkeruumenetelmä	59
5.3	Haastateltavien valinta	60
5.4	Tutkimuksen toteuttaminen	61
6	TUTKIMUSTULOSTEN RAPORTOINTI	63
6.1	Yritysten hallinnollinen taakka ennen kirjanpitolain uudistusta.....	63
6.2	Yritysten uudet kokorajat.....	65
6.3	Pien- ja mikroyritysten asetus ja helpotukset.....	66
6.4	Kevennykset ammatin- ja liikkeenharjoittajille	69
6.5	Kirjanpidon säilytys ja teknologiset ratkaisut.....	71
6.6	Pääomalainan merkitseminen taseeseen	73
6.7	Helpotukset konsernitilinpäätöksiin.....	74
6.8	IFRS-säännökset	75
6.9	Yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmä	77
6.10	Satunnaisten erien poistaminen tuloslaskelmasta	78
6.11	Kirjanpitolain uudistus kokonaisuudessaan	80
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	85
7.1	Tulosten tarkastelu	85
7.2	Johtopäätökset.....	90
7.3	Reliabiliteetti ja validiteetti.....	92
7.4	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	92
7.5	Tutkimuksen tavoitteiden toteutuminen ja jatkotutkimusehdotukset	93

7.6 Opinnäytetyöprosessin arviointi	94
LÄHTEET	96
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Sääntelyn kustannukset (Kangasharju & Ryhänen 2008, 12). 14

Taulukko 1. Arvio hallinnollisen taakan muutoksesta lähtötasomittauksesta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012). 33

Taulukko 2. Yrityksiä määrittelevät raja-arvot. (L 30.12.1997/1336.)..... 36

Taulukko 3. Haastattelut. 61

LIITELUETTELO

LIITE 1. HAASTATTELUPOHJA

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa ja motivaatio

Suomen työ- ja elinkeinoministeriö kokosi työryhmän, jonka tarkoituksena oli selvittää, millaisia muutostarpeita EU:n 26.6.2013 antamalla tilinpäätösdirektiivillä on Suomen kirjanpitolakiin ja siihen liittyvään muuhun lainsäädäntöön. Keskeisimpänä työryhmän tehtävänä oli laatia toimenpide-ehdotukset, jotka ovat tarpeen, jotta Suomi täyttää velvollisuutensa direktiivin implementoimiseksi. Myös tärkeää oli löytää hyödynnettävät direktiivin sallimat helpotus- ja vapautusmahdollisuudet Suomen kirjanpitolainsäädäntöön pienyritysten osalta. Työryhmän toimikausi alkoi 1.9.2013 ja loppui 30.11.2014. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015a, 4.)

Lokakuussa 2014 työryhmä luovutti mietintönsä, jossa on ehdotettu muutettavat kohdat kirjanpitolaissa. Työryhmän mietintö eteni hallituksen esitykseksi ja se lähetettiin lausuntokierrokselle useille sidosryhmille ja asiantuntijoille muun muassa Elinkeinoelämän Keskusliitolle, Verohallinnolle, oikeusministeriölle ja Tilintarkastuslautakunnalle. Lausuntokierroksen jälkeen esitystä valmisteltiin työ- ja elinkeinoministeriössä kevään ja kesän 2015 ajan. Jatkovalmisteluissa hyödynnettiin lausunnoissa ilmenneitä seikkoja ja lisäksi sääntelyn sisältöä ja sen selkeyttä parannettiin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015b; Tuokko 2015.)

Direktiivin mukaiset kansalliset säännökset astuivat voimaan 1.1.2016 Suomen tasavallan presidentin vahvistettua 30.12.2015 uusi kirjanpitolaki. Muutoksia kirjanpitolakiin tuli muun muassa yrityksiä määrittäviin kokorajoihin, pien- ja mikroyritysten liitetietoihin, maksuperusteisen kirjanpidon sallimiseen mikroyrityksillä ja pienkonsernien määritysrajojen muuttamiseen sekä konsernitilinpäätösvelvoitteesta vapauttamiseen. Näitä muutoksia kuvataan luvussa 3. Uuden direktiivin mukaisia kansallisia säännöksiä on sovellettava 1.1.2016 ja sen jälkeen alkavilla tilikausilla. (Oikeusministeriö 2015, 22.)

Tässä opinnäytetyössä selvitetään tämän kirjanpitolain uudistuksen mukana voimaantulleita muutoksia. Myös muutosten merkityksellisyyteen ja tarkoituksenmu-

kaisuuteen syvennyttään. Valitsin tämän aiheen, koska kyseinen kirjanpitolain uudistus on juuri astunut voimaan ja aihe on siten hyvin ajankohtainen sekä keskustelua herättävä. Vastaavia tutkimuksia ei ole vielä tehty.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada selville ja eritellä kirjanpitolain uudistuksen tuomien muutosten vaikutuksia. Kirjanpitolain uudistuksen muutokset ovat esitetty työ- ja elinkeinoministeriön työryhmän loppuraportissa ja eri sidosryhmien antamien lausuntojen pääkohtia käytetään osana tutkimusta. Tutkimuksessa selvitetään, mitkä muutoksista koetaan merkittävimiksi ja hyödyllisimmiksi. Keskeisimpänä näkökulmana on arvioida, kuinka muutokset vaikuttavat yritysten hallinnolliseen taakkaan. Saatuja tutkimustuloksia verrataan eri järjestöjen antamiin vastauksiin.

Tarkoitukseni on selvittää, millaisiksi lakiuudistuksen vaikutukset koetaan. Tutkimuksessa selvitetään lisäksi, vastaavatko sidosryhmien mielipiteet ja lausunnot lakiuudistuksesta taloushallinnon asiantuntijoiden näkemyksiä. Myös yhtenä tutkimuskysymyksenä on, onko tämä kirjanpitolain uudistus onnistunut eli tuoko se toivottua kevennystä yritysten hallinnolliseen taakkaan. Yritysten hallinnollinen taakka tarkoittaa yhteiskunnan ja kansainvälisen sääntelyn edellyttämien tiedonantovelvoitteiden suorittamisesta aiheutuneita kustannuksia ja sitä on eritelty luvussa 2 (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 15.).

Tutkimuksessa käsitellään lakiuudistusta taloushallinnollisesta näkökulmasta, joten esimerkiksi toimialakohtaiset muutokset rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Toimeksiantajaa ei ole, koska tässä opinnäytetyössä halutaan keskittyä yleisellä tasolla hyväksytyihin muutoksiin kirjanpitolaissa ja selvittää asiantuntijoiden kokemat odotukset ja asenteet siihen liittyen.

1.3 Tutkimusmenetelmä ja -aineisto

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisena eli kvalitatiivisena. Määrällinen tutkimus olisi mahdollinen tutkimusote, mutta tavoitteena on päästä syvemmälle sisälle asi-

aan, ja saada asiantuntijoiden omia mielipiteitä ja kokemuksia ilmi tämän lakiuudistuksen vaikutuksista. Laadullisen tutkimuksen avulla saadaan paremmin vastauksia asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja ongelmiin. Syvällisemmällä haastatteluvallalla voidaan saada tutkimuksessa esille toivottuja odottamattomia seikkoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 157–159.) Myös sidosryhmien edustajien mietteet lakiuudistuksen vaikutuksista heidän asiakasyritystensä hallinnollisen taakan keventämiseksi ovat paremmin selvitettävissä laadullisella tutkimuksella.

Aineisto kerätään haastatteluin ja kyseessä on harkinnanvarainen otantatutkimus. Haastateltavat henkilöt tulevat olemaan tilitoimistossa työskenteleviä kirjanpitäjiä ja muita toimihenkilöitä, joilla on tutkimuksen kannalta suurin asiantuntijuus yritysten hallinnollisesta taakasta. Haastatteluihin valitaan henkilöitä, joilla on merkittävä kokemus erimuotoisten ja -kokoisten yritysten taloushallinnon hoitamisesta, jolloin heidän mielipiteensä edustavat asiakasyrityksiään. Tutkimuksessa halutaan keskittyä haastattelemaan Vaasan ja Pohjanmaan alueen tilitoimistojen henkilöstöä sekä muita asiantuntijoita kuten tilintarkastajia ja pankkien yritysasiakasvastaavia. Tämä mahdollistaa alueellisten asenteiden ja kokemusten selvittämisen.

Haastattelukysymyksistä suurin osa käsittelee pien- ja mikroyrityksille ehdotettuja helpotuksia, koska muutosehdotus keskittyy pitkälti näiden yrityksen taloudelliseen raportointiin liittyviin helpotuksiin. Haastattelu toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yksilöhaastatteluna. Haastattelumuoto on teemahaastattelu, jossa hyödynnetään ennalta määritettyjä teemoja. Haastattelut nauhoitetaan ja litteroidaan, mikä edesauttaa tulkintaa ja johtopäätösten tekoa. Tutkimusmenetelmänä on laadullinen sisällönanalyysi.

1.4 Tutkimuksen sisältö luvuittain

Luvussa 1 johdatellaan tutkimuksen lukija työn aiheeseen ja luodaan yleiskäsitys tutkimuksesta. Tutkimuksen luvuissa 2–3 käsitellään tutkimuksen taustaan liittyvää teoriaosuutta. Hallinnollisen taakan käsitettä, sen keventämistarpeita ja mittaamistapoja selvitetään luvuissa 2.1–2.2. Luvuissa 2.3–2.4 kuvataan hallinnollista taakkaa Suomen ja Euroopan tasolla sekä sitä, miten Euroopan parlamentissa hallinnollisen taakan suuruuteen ja keventämiseen pyritään vaikuttamaan. Lisäksi luvussa

kuvataan hallinnollisen taakan aiempia selvityksiä niin Suomessa kuin Euroopan unionin eri maissa sekä niissä tehtyjä vähentämistoimia.

Luvussa 3 selvitetään muutoksia uudistuneessa kirjanpitolaissa. Uudistukseen liittyviä keskeisiä muutoskohtia kuvataan ja eritellään. Luvussa 4 referoidaan asiantuntijoiden ja sidosryhmien antamien lausuntopyyntöjen vastauksia. Vastauksia työryhmän mietintöön saatiin yhteensä 27 ja osa näistä saaduista lausunnoista valitaan tarkempaan tarkasteluun osaksi tätä työtä. Yksityiskohtaisempaan selvitykseen valitaan ne sidosryhmät, joilla on suuri asiantuntijuus juuri taloushallinnon näkökulmasta ja siihen liittyvästä raportoinnista, mikä tekee heidän lausunnoistaan kiinnostavimpia ja hyödyllisimpiä tämän tutkimuksen kannalta.

Luku 5 käsittelee tutkimuksen toteuttamista. Siinä eritellään laadullisen tutkimuksen laatimista ja toteuttamista. Aineiston keruu- ja käsittelytavat kuvataan ja perustellaan. Luvussa 6 kuvataan tuloksia, joita haastatteluista saatiin. Tulokset raportoidaan aihealueittain, jotka ovat teemoina haastatteluissa. Luku 7 koostuu tutkimuksen avulla saaduista tuloksista sekä johtopäätöksistä. Tähän lukuun sisältyvät myös tutkimuksen luotettavuuden arviointi sekä ehdotukset jatkotutkimuksille.

Lähdeluetteloon on koottu kaikki tutkimuksessa hyödynnetyt lähteet. Liitteenä on tilitoimistotyöntekijöille ja muille asiantuntijoille tehdyn haastattelun pohjana käytetty teemahaastattelulomake.

2 YRITYSTEN HALLINNOLLINEN TAAKKA

Tässä luvussa selvitetään hallinnollisen taakan käsite ja siihen liittyviä asioita. Luvussa esitellään myös se, kuinka raskaaksi hallinnollinen taakka koetaan sekä Euroopassa että Suomessa.

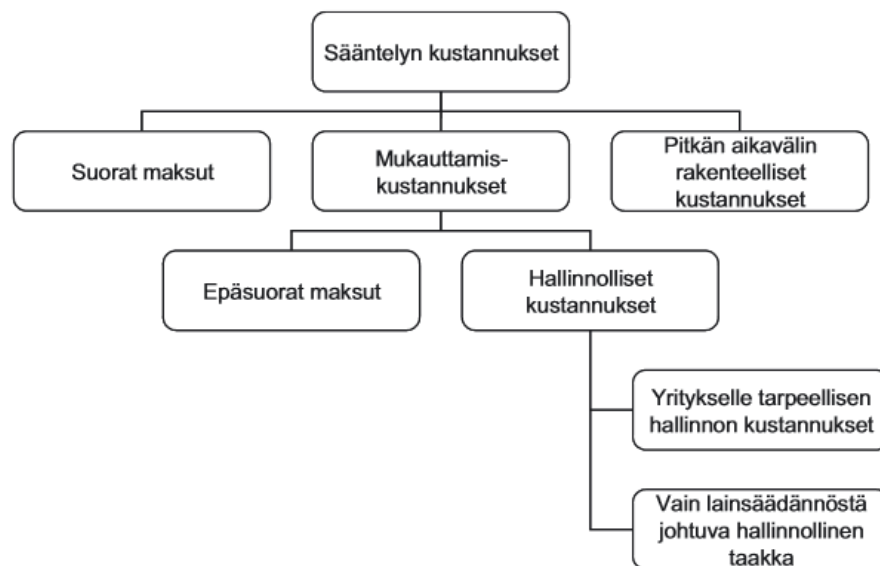
2.1 Hallinnollisen taakan määritelmä

Oikeudellisella sääntelyllä toteutetaan ja edistetään yhteiskunnallisesti tärkeitä päämääriä, joita ovat esimerkiksi taloudellinen hyvinvointi ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Tämä sääntely tuottaa myös kustannuksia sekä sääntelyn kohteena oleville kansalaisille ja yrityksille, että julkishallinnolle. Osa näistä sääntelyistä aiheuttamista kustannuksista kutsutaan hallinnollisiksi kustannuksiksi ja niitä syntyy yrityksille, kun ne täyttävät erilaisia lainsäädännön tiedonantovelvoitteita. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 15.)

Osa näistä lainsäädännön edellyttämistä tiedoista ovat sellaisia, joita yritys keräisi ja kokoaisi omiin tarkoituksiinsa ilman lainsäädännön vaatimusta. Niistä toimista syntyneitä kustannuksia kutsutaan business as usual -kustannuksiksi. Kun nämä yrityksen omaan toimintaan liittyvät kustannukset erotellaan hallinnollisista kustannuksista pois, jäljelle jäävä osuus on yrityksen hallinnollista taakkaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 15.) Hallinnollinen taakka aiheutuu täysin lainsäädännön vaatimusten mukaisesta tietojen käsittelystä, keräämisestä ja kokoamisesta.

Tiedonantovelvoitteet ovat vaatimuksia tuottaa, arkistoida, lähettää ja säilyttää tietoa. Niiden tuottamiseksi yritykset joutuvat toteuttamaan erinäisiä hallinnollisia toimintoja, joita ovat muun muassa tiedonantovelvoitteisiin perehdyttäminen, tarpeellisen tiedon hakeminen ja kaavakkeiden sekä lomakkeiden täyttäminen. Nämä lainsäädännön velvoittamat tiedonantovelvollisuudet vaihtelevat luonteeltaan. Yritykset voivat esimerkiksi joutua toimittamaan tietoja viranomaisille lukuisia kertoja vuodessa tai pitämään saatavilla joitakin tietoja ja asiakirjoja tarkastuksia varten. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010a, 20.)

Hallinnollisen taakan sääntely aiheuttaa yritykselle erinäisiä kustannuksia ja niiden jaottelutavat on esitetty kuviossa 1. Suorat kustannukset ovat lainsäädännöstä johtuvia konkreettisia ja välittömiä maksuja viranomaisille. Näitä ovat muun muassa verot ja lupamaksut. Mukauttamiskustannukset tarkoittavat lainsäädännön vaatimuksiin mukautumisesta aiheutuneita kustannuksia ja ne on jaettu kahteen ryhmään; epäsuoriin, aineellisiin kustannuksiin ja hallinnollisiin kustannuksiin. Aineellisia kustannuksia syntyy muun muassa ympäristönormien konkreettisesta täyttämisestä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 16–17.) Hallinnollisia kustannuksia aiheuttaa lainsäädännön tiedonantovelvoitteiden noudattamisesta ja niihin liittyvistä toiminnoista. Näitä ovat esimerkiksi ihmisten terveyden ja turvallisuuden vuoksi toteutettujen asennustöiden edellyttämät raportointivelvoitteet. Hallinnollinen taakka luetaan hallinnollisiin kustannuksiin ja se aiheutuu ainoastaan lainsäädännön edellyttämien tietojen käsittelystä ja toimittamisesta viranomaisille tai muille tahoille. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 12.)

Kuvio 1. Säätelyn kustannukset (Kangasharju & Ryhänen 2008, 12).

Tyypillisiä lainsäädännön toteuttamisesta johtuvia hallinnollisia kustannuksia aiheuttavia tiedonantovelvoitteita ovat esimerkiksi tuotemerkinnät ja erilaiset ilmoitus- ja raportointimerkinnät. Vaadittavien tietojen kokoaminen, muokkaaminen, saatavilla pitäminen ja ilmoittaminen viranomaisille tai kolmansille tahoille aiheuttavat yrityksille kustannuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 17–18.)

Hallinnollista taakkaa on tarpeen vähentää niiltä osin, joilla ei ole hyötyä yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tietoja saatetaan pyytää myös liian usein tarpeeseen nähden tai niitä joudutaan antamaan erikseen useisiin käyttötarkoituksiin. Tulisi myös karsia tietoja, joiden toimittamismuoto aiheuttaa tarpeetonta byrokratiaa. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 9.)

Yritykset saattavat joutua turvautumaan ulkopuoliseen apuun varmistaakseen, että ne noudattavat ja täyttävät toiminnassaan kaikki lainsäädännön vaatimukset. Lainsäädäntö voi aiheuttaa muun muassa muutoksia yrityksen omiin tietokäytäntöihin tai suoria investointitarpeita. Kaikki tämä aiheuttaa lisäkustannuksia yrityksille ja vie turhaa aikaa yrityksiltä, jotka voisivat käyttää säästyvän ajan esimerkiksi yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan ja tuottavaan työhön. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2016.)

Hallinnollinen taakka ei ole suhteutettu yritystoiminnan laajuuteen, vaan se on usein tyypiltään kiinteämääräistä. Esimerkiksi kaikenkokoiset verovelvolliset yritykset kohtaavat saman tasoisen hallinnollisen taakan, mikä johtaa hallinnollisen taakan regressiivisyyteen. Tällöin pienempiä yrityksiä hallinnollisen taakan vähentäminen hyödyttää enemmän kuin suuria, sillä suhteessa pienet yritykset joutuvat käyttämään enemmän resurssejaan hallinnollisen taakan suorittamiseen. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 14.) Näiden pienten ja keskisuurten yritysten osuus Suomen yrityskannasta oli 99,8 prosenttia vuonna 2013. Näistä 93,3 prosenttiyksikköä oli alle kymmenen henkeä työllistäviä mikroyrityksiä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2015, 20.)

2.2 Hallinnollisen taakan mittaaminen

Hallinnollisen taakan mittaamiseksi on kehitetty standardikustannusmalli eli Standard Cost Model, SCM. Tämän menetelmän päätavoitteena on arvioida sääntelyn edellyttämien tietovelvoitteiden antamisesta, muokkaamisesta ja muusta käsitteystä aiheutuneita kustannuksia. Menetelmä on määrällinen ja toimintoperusteinen. (Euroopan Komissio 2015.)

Standardikustannusmalli on kehitetty Hollannissa ja sitä käytetään laajasti EU:n jäsenmaissa ja EU:n toimintaohjelmassa hallinnollisen taakan keventämiseksi. SCM-menetelmää voidaan käyttää yksittäisen lain, lainsäädäntöalueen tai koko lainsäädännön aiheuttamien hallinnollisten kustannusten arviointiin ja sitä voidaan hyödyntää myös osana lainsäädännön valmistelutyötä. Sen käytön yhteydessä ei kuitenkaan ole tarkoitus arvioida sääntelyn yhteiskunnallisia tavoitteita tai sen järkevyyttä. (Niinikoski, Herten & Kauppinen 2007, 21–22.)

SCM-mallin peruselementteinä pidetään tiedonantovelvoitteita, tietovaatimuksia ja toimenpiteitä. Tiedonantovelvoitteet ovat vaatimuksia muun muassa toimittaa tai säilyttää lainsäädännön edellyttämiä tietoja. Jokainen tiedonantovelvoite koostuu tietovaatimuksesta ja yleensä kaikki tietovaatimukset tulee täyttää tiedonantovelvoitteen suorittamiseksi. Tiedon tuottaminen puolestaan edellyttää eräiden hallinnollisten toimenpiteiden suorittamista. Nämä toimenpiteet voidaan tehdä yrityksen sisällä tai ulkoistaa. SCM-malli arvioi niitä kustannuksia, jotka syntyvät yksittäisestä toimenpiteestä. (Niinikoski ym. 2007, 22–23.)

Yksittäisen säädökseen liittyvän tiedonantovelvoitteen tai toimenpiteen hallinnollinen taakka lasketaan seuraavasti:

$$\text{tuntihinta} \times \text{aika} \times (\text{yritysten määrä} \times \text{frekvenssi}) \quad (1)$$

Hallinnollisten toimenpiteiden hinta muodostuu joko palkkakustannuksista lisätynä yleishallinnollisilla kuluilla tai ulkoistetun palveluntuottajan tuntihinnasta. Aika mittaa yksittäisen hallinnollisen toimenpiteeseen käytettyä aikaa. Yritysten määrä tarkoittaa niiden yritysten lukumäärää, joita selvitettävä tietovaatimus tai toimenpide koskee. Frekvenssi kuvaa sen, kuinka usein tietty toimenpide toteutetaan vuosittain. (Niinikoski ym. 2007, 23.)

SCM-mallin mukaisessa analyysissä mittaamisyksikkönä on niin kutsuttu normaalitehokas yritys. Kohderyhmän sisältä valitaan tarkasteluun normaalilla tavalla toimiva yritys, joka toteuttaa hallinnolliset tehtävänsä normaalitehokkaasti. Mittauksen ulkopuolelle halutaan jättää yritykset, jotka hoitavat hallinnolliset tehtävänsä ja

velvoitteensa tehottomasti tai erityisen tehokkaasti. Normaalitehokas yritys määritellään yrityksiä tai asiantuntijoita haastatteleamalla. Näiden haastattelujen pohjalta on tarkoitus määritellä se aika, jonka yritys käyttää yksittäiseen hallinnolliseen toimenpiteeseen. Kohderyhmästä valikoidaan tietty määrä tyypillisiä yrityksiä ja näitä vastauksia vertaamalla tarkistetaan niiden yhdenmukaisuus ja eroavaisuus. (Niinikoski ym. 2007, 23–24.)

Hallinnollisten kustannusten alkuperä voidaan luokitella kolmeen pääluokkaan SCM-mallissa. Nämä pääluokat ovat; pelkästään kansallisesta lainsäädännöstä johtuva, pelkästään EU-normeista tai kansainvälisistä velvoitteista johtuva ja luokka, jossa tietovaatimus on EU-normien tai muiden kansainvälisten velvoitteiden mukainen, mutta sen toteuttaminen määritellään kansallisella tasolla. Luokittelu hallinnollisen rasitteen alkuperän mukaan auttaa vaikutusmahdollisuuksien tunnistamisessa. Luonnollisesti on odotettavissa, että kansallisen tason normien ja sääntelyjen muuttaminen on helpompaa ja nopeammin toteutettavissa kuin muun tason. (Niinikoski ym. 2007, 224–25.)

Euroopan komissio on kehittänyt myös mallin, jonka tarkoituksena on helpottaa jäsenmaiden välistä kustannustenmittaus vertailua. Tätä mallia kutsutaan EU:n standardikustannusmalliksi, EU SCM. Alkuperäisen SCM-mallin ongelmaksi havaittiin erot soveltamisessa jäsenvaltioiden kesken, jotka pyrittiin eliminoimaan yhtenäisellä EU SCM-mallilla. Tämä malli julkistettiin vuonna 2006 ja sitä on sovellettu useissa julkaistuissa tai valmistumassa olevissa vaikutusten arvioinneissa. Mallia on käytetty myös uuden lainsäädännön aiheuttamien hallinnollisten rasitteiden minimoinnissa. (Niinikoski ym. 2007, 25–26.)

EU SCM-mallin käyttö on mahdollista, kun tiedonantovelvoitteen tai toimenpiteen vaatimuksen alkuperä on EU-normeista tai kansallisesti johtuva. Sen päätavoitteena on arvioida näitä EU:n lainsäädännöstä aiheutuneiden tiedonantovelvoitteiden nettokustannuksia. Nettokustannukset tarkoittavat suunnitteilla olevan sääntelyn kustannuksia, joista on vähennetty ne kustannukset, jotka uusi sääntely poistaa EU- tai kansallisella tasolla. Tällä menetelmällä voidaan selvittää suoraan ne kustannussäästöt, jotka mahdollisesti saadaan uudella sääntelyllä. (Niinikoski ym. 2007, 26.)

EU SCM-malli eroaa nettokustannuksien määrittämisen lisäksi SCM-mallista myös muilla tavoilla. EU:n mallissa jätetään tarkastelun ulkopuolelle ne hallinnolliset toimet ja velvoitteet, joita yritys noudattaisivat ilman oikeudellisia velvoitteita. Myös EU:n mallissa poissuljetaan sellaiset toimenpiteet, joiden suorittamiseen menee vähän aikaa tai jotka edellyttävät vain vähäisiä hankintoja. EU:n malli ei perustu SCM-mallin kaltaisesti yrityshaastatteluihin kuin vain poikkeustapauksissa, vaan se tehdään olemassa olevien tietolähteiden tai asiantuntijanäkemyksien pohjalta. (Niinikoski ym. 2007, 28–29.)

2.3 Hallinnollisen taakan selvitykset ja tutkimukset Euroopassa

Euroopan unionin lainsäädännöllä pyritään perussopimuksen ja yleisen edun mukaan asetettuihin tavoitteisiin, jotka voidaan saavuttaa paremmin yhteisön kuin jäsenvaltioiden tasolla. Täten on oleellista varmistaa, että tehokkaasti toimivien sisämarkkinoiden edellytykset, yleinen turvallisuus ja sosiaalisten olojen taso ovat kunnossa. Vastavuoroisen luottamuksen keskeisiksi tekijöiksi nousevat tiedonvälitys ja raportointi, joilla varmistetaan tasapuolisten toimintaedellytysten toteutuminen. Nämä hallinnolliset vaatimukset määrittävät pitkälti yritysten toimintaympäristön EU:ssa ja siksi hallinnollisen taakan keventäminen on perusteltua kilpailukyvyn parantamiseksi. (Euroopan Komissio 2007, 4.)

Tässä luvussa kuvataan hallinnollisen taakan selvityksiä Euroopan unionin alueella. Tarkastelun alaisena ovat 2000-luvun puolella EU:n hallintoelinten asettamat yhteiset tavoitteet ja toimintaohjeet sen jäsenmaille hallinnollisen taakan keventämiseksi.

2.3.1 Parempaan sääntelyyn toimintaohjelma

Euroopan unioni julkaisi vuonna 2005 Parempaan sääntelyyn toimintaohjelman, jonka keskeisenä tavoitteena oli sääntelyyn kehittämisellä edistää talouskasvua ja työllisyyttä EU:n alueella. EU:n toiminnalla sääntelyyn parantamiseksi ja kehittämiseksi pyritään suunnittelemaan sääntelyä paremmin niin, että kansalaisille koituvat edut lisääntyisivät, sääntöjen noudattaminen ja vaikuttavuus vahvistuisivat ja

taloudelliset kustannukset minimoituisivat. Voimassa olevan lainsäädännön ja uusien toiminta-aloitteiden osalta lainsäätäjän toiminnan olisi oltava oikeassa suhteessa laajuudeltaan asetettuihin poliittisiin tavoitteisiin nähden. (Euroopan Komissio 2005, 2.)

Ohjelman pääasiallisina toimintalinjoina olivat parempien sääntelyvälineiden suunnittelu ja soveltaminen, jäsenvaltioiden kanssa läheisempi yhteistyö sekä kaikkien sääntelijöiden välisen rakentavan vuoropuhelun vahvistaminen EU:ssa. Lisäksi vaikutustenarviointiin kiinnitettiin huomiota ja myös hallinnollisten kustannusten mitaamiseen ja arvioimiseen tulisi kehittää yhtenäinen lähestymistapa. (Euroopan Komissio 2005, 2–5.)

Komissio alkoi vuodesta 2005 alkaen myös seuloa vireillä olevia lakiehdotuksia niiden yleisen merkittävyyden, kilpailukykyvaikutusten ja muiden vaikutusten kannalta. Hitaasti edenneet, vaikutustenarvioinniltaan puutteelliset ja lähestymistavaltaan epäolennaiset ehdotukset joutuivat seulontaan ja komissio saattoi vaatia ehdotusten sisältöä muutettavaksi, korjattavaksi tai jopa ehdotuksen peruuttamista. Voimassa olevaa EU lainsäädäntöä haluttiin yksinkertaistaa ja jopa muuttaa tai kumota yleisen edun turvaamiseksi. (Euroopan Komissio 2005, 7–8.)

Komissio esitti, että jäsenvaltiot raportoisivat nykyisistä ja suunnitelluista toimitaan lainsäädännön parantamiseksi. Myös vaikutusten arviointijärjestelmien käyttöönotto oli komission suosituksena etenkin uusien lainsäädäntöehdotusten kokonaisvaikutusten arvioimiseksi. Lisäksi uuden kansallisen lainsäädännön laadinnassa jäsenvaltioita kehoitettiin ottamaan huomioon kyseisten säädösten vaikutuksia EU:n sisämarkkinoihin ja muihin jäsenvaltioihin. Jäsenvaltioiden tehtävä oli myös yksinkertaistaa kansallisia toimenpiteitä ja lainsäädäntöä. (Euroopan Komissio 2005, 8–9.)

Parempaa sääntelyä -toimintaohjelma toi muutoksia Euroopan komission politiikanlaatimis- ja sääntelytapoihin. Olennaiseksi osaksi politiikan laatimisprosessissa nousi sidosryhmien kuuleminen ja vaikutustenarviointi, jotka lisäsivät avoimuutta ja vastuuvollisuutta EU:n ja sen jäsenmaiden välillä. Avoimuutta ja uskottavuutta lisäsi myös se, että komissio alkoi julkaista sen lainsäädäntö- ja työohjelman

etenemissuunnitelmat sekä vaikutustenarviointilautakunnan lausunnot. Komissio yksinkertaisti merkittävästi olemassa olevaa lainsäädäntöä ja kevensi hallinnollisia rasitteita. (Euroopan Komissio 2005, 2; Euroopan tilintarkastustuomioistuin 2010, 46.)

2.3.2 Euroopan Komission toimintaohjelma 2007

Marraskuussa 2006 Euroopan komissio ehdotti toimintaohjelman käynnistämistä lainsäädäntöön liittyvän tarpeettoman hallinnollisen rasituksen keventämiseksi. Lisäksi komissio ehdotti, että hallinnollisen taakan keventämistavoitteeksi asetettaisiin 25 prosenttia, joka olisi tarkoitus saavuttaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden yhteisin toimin vuoteen 2012 mennessä. Ehdotus jäi Eurooppa-neuvoston vahvistettavaksi keväällä 2007. (Euroopan Komissio 2007, 2.)

Toimintaohjelman ei ollut määrä purkaa sääntelyä tai muuttaa yhteisöille lainsäädännössä asetettuja tavoitteita vaan yksinkertaistaa tavoitteiden toteutustapaa ja täten vähentää hallinnollista rasitusta. Komissio oli osaltaan sitoutunut tarpeettoman rasituksen vähentämiseksi kaikilla tasoilla ja vastuu jakautui EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden välille. Vuoteen 2009 mennessä jäsenvaltioiden tuli suorittaa määrätyt toimet, joiden perusteella jatkotoimenpiteet selvitettiin. Jäsenvaltioiden tuli selvittää, mikä aiheuttaa eniten tiedonantovelvoitteita kansallisella ja alueellisella tasolla. (Euroopan Komissio 2007, 7–9.)

Euroopan Unionin mittakaavassa toimintaohjelma oli poikkeuksellisen laaja ja perusteellinen, sillä tarkastelun kohteiksi valittiin yli 40 direktiiviä. Näiden direktiivien oli arvioitu muodostavan yli 80 prosenttia EU-lainsäädännöstä aiheutuvasta yritysten hallinnollisesta taakasta. Toimenpiteet keskittyivät lainsäädännön 13 osa-alueelle, joiden tiedonantovelvoitteet arvioitiin hankalimmiksi. Näihin lainsäädännön osa-alueisiin lukeutuivat muun muassa Yhtiöoikeus, Verolainsäädäntö, työnantajana toimimiseen liittyvä lainsäädäntö ja julkiset hankinnat. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 17.)

Osa Euroopan jäsenmaista oli aikaansa edellä ja niissä hallinnollisen taakan tutkiminen ja keventämistoimet oli aloitettu jo ennen komission toimintaohjelman tuloa

julki. EU-maiden erilaisten lähtökohtien vuoksi niissä tehdyt keventämistoimenpiteet ovat olleet myös erilaisia. Muun muassa Ruotsi, Tanska, Iso-Britannia ja Hollanti aloittivat hallinnollisten rasitteiden tutkimisen jo ennen vuotta 2006. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 34.)

Hollanti Standard Cost Model -mittausmenetelmän kehittäjämaana suoritti yritysisiin kohdistuvien hallinnollisten kustannusten perusmittauksen ensimmäisen kerran vuonna 2002. Hallinnollisten kustannusten määräksi arvioitiin noin 16,4 miljardia euroa. Vähennystavoitteeksi maassa asetettiin 25 % vuoden 2007 loppuun mennessä, mikä vastasi silloin hallinnollisten kustannusten vähenemistä noin 4 miljardilla eurolla. Vuoden 2007 maaliskuun mittauksien perusteella hallinnollisen taakan suuruudeksi arvioitiin 9,3 miljardia euroa, joten se pääsi tavoitteeseensa. Maa asetti uuden vähentämistavoitteen tarkoituksenaan vähentää hallinnollista taakkaa 25 % vuoteen 2011 mennessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 37–38.)

Hollannissa perustettiin itsenäinen neuvottelukunta ACTAL, jonka tärkein tehtävä on yksinkertaistaa hallintoa. Kahdesti vuodessa on kaikkien asiaankuuluvien hallinnon jaostojen esiteltävä parlamentille oman alueensa suunnitelmat, toimenpiteet sekä niihin liittyvät tulokset hallinnon yksinkertaistamiseksi. Slechte-niminen komitea perustettiin työstämään hallinnollista taakkaa. Komitean tarkoituksena oli keskittyä hallinnollisen taakan vähentämiseen kahdesta näkökulmasta; yrityksissä jo tuotetun informaation uudelleen käyttöön julkisille viranomaisille ja tietotekniikan hyödyntämiseen. Kehitettäväksi tuli Internet-sivu, josta löytyisi kaikki yrityksen täytettävät kaavakkeet. Myös informaatio siitä, mitä tietoja kullekin viranomaiselle tulee toimittaa, oli tarkoitus saada samalle sivustolle. Hollannin hallituksen käynnisti pilottiprojektin vuonna 2000, joka tähtäsi tietojen siirtoon elektronisesti yrityksistä suoraan viranomaisille. (Munnich 2004, 17–18.)

Hollanti kehitti myös eräänlaisen digitaalisen kirjaston, XBRL² taxonomy -luokitusjärjestelmän, joka otettiin käyttöön vuoden 2007 alussa. Yritykset siirsivät sinne monenlaisten taloudellisten raporttien kuten veroilmoitusten, tilastojen ja tilinpäätösten tietoja. Järjestelmä siirsi tiedot eteenpäin kolmansille osapuolille kuten vero- ja tullihallinnolle sekä keskuskauppakamarille. Tämä mahdollisti tietojen toimitta-

misen päällekkäisyyksien välttämisen. Pienten yritysten arvioitiin säästävän yhdeksän tuntia vuodessa pelkästään tilinpäätöksen vaatimaan työhön ja keski suurten yritysten säästö oli jopa 140 tuntia. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 19.)

Tanska aloitti hallinnollisen taakan selvityksen vuonna 2002. SCM-mallin paikallisella versiolla arvioitiin vuonna 2001 hallinnollisen taakan olevan noin 4 miljardia euroa, joka koostui sekä kansallisesta että kansainvälisestä lainsäädännöstä johtuvasta rasitteesta. Myös Tanska asetti tavoitteeksi vähentää hallinnollista taakkaa 25 % vuoteen 2010 mennessä ja siitä ensimmäiset 10 % oli saatu vähennettyä vuoden 2008 toukokuuhun mennessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 36.)

Vuosien 2004–2006 aikana Tanskassa mitattiin koko lainsäädännön aiheuttamat hallinnolliset kustannukset. Tanskan kansallisen lainsäädännön arvioitiin aiheuttavan liki 60 % hallinnollisesta taakasta ja kansainvälisen lainsäädännön kolmasosan. Ministeriöt päivittävät kahdesti vuodessa työn edistymisestä ja päivitysmittauksia koskevat raportit ja hallitus hyväksyy ne vuosittain. Tanskan valtionhallinto asetti yhdeksi tavoitteeksi kaiken viestinnän sähköistymisen yritysten ja valtionhallinnon välillä vuoteen 2012 mennessä. (Kangasharju & Ryhänen 2008, 19–20; Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 36)

Tanskassa sääntelyn laatua on parannettu suurimmaksi osin kohdistamalla se lainsäädännön yksinkertaistamiseen ja pk-yrityksien hallinnollisen taakan vähentämiseen. Tutkimuksissa haastatellut elinkeinoelämän edustajat puolesta puhuivat uusien liiketoimintamahdollisuuksia koskevan sääntelyn kehittämistä sen sijaan, että huomio keskitettäisiin ainoastaan hallinnollisen taakan vähentämiseen. Tanskassa kehitettiin myös menetelmä, joka varoittaa ennalta odottamattoman suurista hallinnollisista kustannuksista, ja se on ollut Euroopan komission testattavana. Uusien sähköisten teknologioiden mahdollisuuksien hyödyntämiseksi on tehty töitä, ja niitä on pyritty hyödyntämään sääntelyn parantamiseksi. (Munnich 2004, 20.)

Iso-Britannia asetti vuonna 2005 kansallisen vähentämistavoitteensa. Hallinnollisen taakan mittaukset aloitettiin samana vuonna ja ne toteutettiin SCM-menetelmää käyttäen. Mittaukset kestivät puolitoista vuotta ja niihin osallistui kaiken kaikkiaan

17 eri viranomaista ja ministeriötä. Tavoitteeksi määriteltiin vähentää 25 % hallinnollisesta taakasta eli 3,4 miljardia puntaa vuoteen 2010 mennessä. Vähentäminen kohdistui yrityssektorin lisäksi kolmanteen sektoriin. Ministeriöt ja virastot julkaisivat sääntelyn yksinkertaistamissuunnitelmansa vuonna 2006, jonka jälkeen ne päivitettiin vuosittain. Vuoden 2007 loppuun mennessä hallinnollisten kustannusten vähentämisistä saavutettu säästö oli 800 miljoonaa puntaa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 38–39.)

Isossa-Britanniassa perustettiin Parempaan sääntelyyn toimeenpanoelin (BRE) keväällä 2005, jonka keskeinen tehtävä on koordinoita kansallisten hallinnollisten ratitteiden vähentämistyötä. BRE:n tiivis yhteistyö elinkeinoelämän ja sidosryhmien kanssa mahdollistaa paremman sääntelyn ohjelman toteuttamisen. BRE valvoo ehdotuksia sääntelyn yksinkertaistamiseksi ja niiden mahdollisesta toteuttamisesta yhdessä ministeriöiden kanssa. (Niinikoski ym. 2007, 39.)

Isossa-Britanniassa oli esillä myös ns. sääntelybudjetti, jonka tarkoituksena oli ohjata ja valvoa uudesta lainsäädännöstä aiheutuvia hallinnollisia kustannuksia. Järjestelmä määräsi ylärajan kustannuksille, joita ministeriöt uudella lainsäädännöllä aiheuttivat yrityksille, ja siten sillä pystyttiin ohjaamaan uutta lainsäädäntöä. Järjestelmää on käytetty hallinnollisen taakan sääntelyn lisäksi myös yrityksille aiheutuneiden kustannusten seuraamiseen yleensäkin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 39.)

2.3.3 Järkevä sääntely

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2010 tiedonannon järkevän sääntelyn ohjelmasta Euroopan unionissa. Järkevä sääntely oli jatkotoimenpide Parempaa sääntelyä -toimintaohjelmalle ja sen tarkoituksena oli yhä parantaa EU:n lainsäädäntöä ja sääntelyä. Lisäksi ohjelman keskeisenä huomiona oli Euroopan unionin toimielinten ja jäsenvaltioiden oleminen yhdessä vastuussa järkevästä sääntelystä sidosryhmien kanssa. Myös sidosryhmien ja niiden henkilöiden mielipiteitä, joihin sääntely eniten vaikuttaa, haluttiin korostaa ja ottaa ne huomioon lainsäädännön ja sääntelyn laadinnassa. (Euroopan Komissio 2010, 2–3.)

Konkreettisia hallinnollisen taakan keventämistoimia Järkevä sääntely -ohjelmassa olivat muun muassa lainsäädännön etujen ja kustannusten arviointi, vuoden 2007 toimintaohjelman loppuunsaattaminen sekä sidosryhmille tarkoitetun kuulemisverkkosivuston parantaminen. Komissio kannusti myös jäsenvaltioita käyttämään EU:n lainsäädännön tarjoamia mahdollisuuksia esimerkiksi vapauttamaan pienet ja keskisuuret yritykset velvollisuuksista. Komissio pyrki lisäksi vaikuttamaan osaltaan nopeasti viemään eteenpäin ne ehdotukset, jotka yksinkertaistaisivat ja vähentäisivät hallinnollisia rasitteita, ja jäsenvaltioita panemaan ne täytäntöön. (Euroopan Komissio 2010, 5–6.)

Komissio otti käyttöön vaikutustenarviointijärjestelmän, jolla kerätään tietoja poliittista päätöksentekoa varten ja varmistetaan poliittisten valintojen teon läpinäkyvyys. Siinä analysoidaan edut ja kustannukset ja otetaan huomioon kaikki asianmukaiset taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristöä koskevat vaikutukset. Euroopan tilintarkastustuomioistuin vahvisti järjestelmän paremmuuden muista EU:n järjestelmistä. (Euroopan Komissio 2010, 6.)

Järkevän sääntelyn -toimintaohjelman seurauksena vähän käytettyjä seurantatapoja kuten sidosryhmien kuulemista, vaikutusarviointeja ja arviointeja toteutetaan järjestelmällisesti ja niillä on edistetty näyttöön perustuvaa poliittista päätöksentekoa. Sidosryhmien kuulemisaikaa on pidennetty ja kansalaisia sekä yrityksiä on kannustettu avustamaan komissiota verkkokuulemisella sääntelyn vähentämiseksi tai lainsäädännön yksinkertaistamiseksi. (Euroopan Komissio 2014.)

2.3.4 Euroopan komission REFIT-ohjelma

Euroopan komissio kehitti joulukuussa 2012 REFIT-ohjelman (Regulatory Fitness and Performance programme) jatkotoimenpiteeksi paremman sääntelyn ja järkevän sääntelyn toimintaohjelmille. Sen tähtäimeksi otettiin sääntelyn tuloksellisuuden ja toimivuuden parantamisen sekä sääntelytaakan keventämisen lisäksi hallinnollisen taakan vähentäminen. REFIT-ohjelma tulee tarkastelemaan koko EU:n lainsäädäntöä rasitteiden, epä johdonmukaisuuksien, puutteiden tai tehottomien toimenpiteiden tunnistamiseksi sekä tekemään niiden perusteella tarvittavat ehdotukset tarkasteltavaksi. (European Commission 2013, 1–2.)

Saadut tulokset osoittavat, että Järkevän sääntelyn periaatteita on sisällytettävä politiikan kehittämisessä kaikilla politiikan alueilla, joten niitä pidetään myös REFIT-ohjelman lähtökohtana. Vuoden 2007 toimintaohjelma ja sitä 2010 jatkanut Järkevän sääntelyn ohjelma onnistuivat tavoitteessaan vähentää hallinnollista taakkaa 25 prosentilla vuoden 2012 loppuun mennessä. Säästöjen arvioitiin olevan noin 31 miljardia euroa. Euroopan komissio arvioi kuitenkin, että sen tekemät ehdotukset kaikineen vähentäisivät hallinnollista taakkaa jopa 33 %. Merkittävimmiksi hallinnollisen taakan kevennystoimenpiteiksi nostettiin arvonnalisäveron sähköisen laskutusjärjestelmän edistäminen, poikkeusten ja helpotusten salliminen pk-yritysten kirjanpidossa sekä EU:n sisäisen kaupankäynnin tilastoinnin kehittyminen. REFIT-ohjelmassa komissio ja jäsenvaltiot yhteistyössä selvittävät, onko säästöt saavutettu täysmääräisinä jäsenmaissa, ja miten byrokratiaa voisi yhä vähentää. (European Commission 2013, 2–4.)

REFIT-ohjelman alkuvaiheessa kartoitettiin, millä sääntelyn aloilla ja minkä säästöjen osalta oli eniten mahdollisuuksia yksinkertaistaa sääntöjä ja vähentää yrityksille ja kansalaisille koituvia sääntelykustannuksia yhteiskuntapoliittisia tavoitteita vaarantamatta. (Euroopan komissio 2012, 4.) Lainsäädännön yksinkertaistaminen oli myös REFIT-ohjelman lähtökohtana, sillä EU:n lainsäädäntöprosessi on pitkä ja jäsenvaltiot kokevat hankalammaksi uuden lainsäädännön tuomisen kansalliseen lainsäädäntöönsä. Hallinnollinen taakka on pitkälti arvioitu vaikutustenarvioinneilla, mutta hallinnolliset vaatimukset, kuten raportoinnit, valtuutukset, tarkastukset ja maksut, on tärkeä huomioida jäsenvaltioissa niiden täytäntöönpanovaiheessa ja mahdollisuuksien mukaan vähentää turhaa sääntelyä. REFIT-ohjelmassa komissio sitoutui yhdessä jäsenvaltioiden kanssa panemaan täytäntöön sen tekemät ehdotukset ja avustamaan niiden toteutumisen valvomista ja edistämistä. (European Commission 2013, 9.)

REFIT-ohjelmassa korostettiin läpinäkyvyyttä ja avoimuutta. Suunnittelutyö on ollut julkista ja REFIT-arvioinnit lisättiin osaksi arviointisuunnitelmia vuodesta 2014 alkaen. Myös REFIT-aloitteet alettiin liittää komission työohjelmaan samana vuonna ja niiden etenemistä EU:n toimielimissä ja täytäntöönpanovaiheessa seurattiin tulostaululta. (Euroopan komissio 2012, 4.)

REFIT-ohjelmaan sisällytettiin myös hallinnollisen rasituksen vähentämistä Euroopan unionissa koskevan toimintaohjelman (ABR) seurantaohjelma (ABR Plus). ABR Plus-ohjelmassa keskityttiin hallinnollisen taakan vähentämisen jatkotoimiin jäsenvaltioissa. Hallinnollisen taakan keventämistä käsittelevän korkean tason ryhmän tuli avustaa ja neuvoa jäsenvaltioita jatkotoimissa sekä verrata odotettuja tuloksia alkuperäisiin odotuksiin. Ryhmä seurasi jäsenvaltioiden ja yritysten kanssa sitä, miten jäsenvaltiot panevat täytäntöön EU:n toimenpiteitä tarpeettoman hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Erityishuomio kohdistettiin pienten yritysten kohtaaman hallinnollisen rasitteen vähentämistöimiin. (Euroopan komissio 2012, 5.)

Vuoden 2016 alussa käynnistettiin REFIT-foorumi, joka koostuu jäsenvaltioiden ja sidosryhmien edustajista. Foorumin tehtävänä on käsitellä komission saaneita sääntelyn keventämis- ja yksinkertaistamishdotuksia. Jäsenet keskustelevat ehdotuksista ja heidän kommenttinsa ja suosituksensa menevät komission käsiteltäviksi. Komissio päättää mahdollisista jatkotoimista. Foorumi toimii myös täysin läpinäkyvästi, sillä kaikki ehdotukset, kommentit, kokouspöytäkirjojen yhteenvedot ja komission jatkotoimiaikeet julkaistaan foorumin verkkosivuilla. (Euroopan Komissio 2015b.)

REFIT-ohjelmalla saavutettuja toimia hallinnollisen taakan keventämiseksi vuoden 2016 alkuun mennessä ovat olleet muun muassa sähköinen arvonlisäveron laskutusjärjestelmä, kirjanpidon ja taloudellisen raportoinnin yksinkertaistaminen sekä julkisten hankintojen sähköinen hankintajärjestelmän kehittäminen. Pelkästään sähköisen arvonlisäverolaskutusjärjestelmän on arvioitu tuovan noin 18 miljardin euron vuosittaiset säästöt EU:ssa. (Euroopan Komissio 2015a.)

Suunnitellut REFIT-toimet hyväksytään ja julkaistaan Euroopan komission vuosittaisessa toimintaohjelmassa. Vuodelle 2016 oli asetettu tavoitteeksi 23 aloitteen toteuttaminen. Hallinnollista taakkaa keventäviksi toimenpiteiksi varmistuivat muun muassa vakiomuotoiset hankinta-asiakirjat ja lomakkeet julkisille hankinnoille sekä energiaunioniin liittyvää raportointia koskeva aloite raportointivelvollisuuden johdonmukaistamiseksi. Esimerkiksi yhtiöverotusta koskeva toimenpidepaketti ja arvonlisäveroa koskeva toimintasuunnitelma olivat uusia aloitteita vuonna 2016 ja

niiden tarkoituksena on lisätä verojärjestelmän läpinäkyvyyttä sekä torjua veronkiertoa. REFIT-ohjelman päättymisajankohtaa ei ole julkaistu. Alustavien suunnitelmien mukaan joidenkin lakiehdotusten täytäntöönpanovuodeksi on asetettu 2018. (Euroopan Komissio 2015c.)

2.4 Hallinnollisen taakan selvitykset ja keventämistoimet Suomessa

Suomessa yhteiskunnallisen sääntelyyn ja hallinnollisen taakan suuruuteen vaikuttavat pitkälti EU:n yhteinen lainsäädäntö sekä sen vaatimat tiedonantovelvoitteet. EU:n jäsenvaltiona Suomi on velvollinen tuomaan kansalliseen lainsäädäntöönsä EU:n laatimat toimintaohjelmat sekä uudet lainsäädännöt. Hallinnollista taakkaa ja turhaa sääntelyä pyritään minimoimaan sekä kansainväliseltä että kansalliselta lainsäädännön osalta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2008, 9–11.)

2.4.1 Yrittäjyyden toimintaympäristön edistämisen säädöstyöryhmä

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti vuoden 2003 syyskuussa säädöstyöryhmän, jonka tehtävänä oli kartoittaa yrittäjyyden toimintaympäristön edistämiseksi vaadittavat lainsäädäntöön liittyviä muutokset. Tarkastelun ulkopuolelle jätettiin muun muassa verotus, työlainsäädäntö sekä yrittäjien sosiaaliturva. Työryhmä selvitti lähes sataa yksittäistä yrittäjyyden kannalta ongelmallista lainsäädännöllistä kysymystä, mutta niihin liittyviä muutosehdotuksia työryhmä ei valmistellut säädösrekistereihin. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 24.)

Työryhmä painotti, että lainsäädännön valmistelun tasoon ja yritysvaikutusten arviointiin tulisi jatkossa kiinnittää järjestelmällisesti huomiota. Muun muassa yritysvaikutusarvioinnin kehittämisessä virkamiesten kouluttaminen ja yritysosaamisen lisääminen tulisi ottaa huomioon. Myös elinkeinoelämää edustavien järjestöjen ja ministeriöiden välinen säännöllinen vuorovaikutusprosessi edistäisi lainsäädäntöhankkeiden arviointia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 24.)

Yhdeksi keskeiseksi tarkastelun kohteeksi nousi myös julkisen sektorin harjoittama liiketoiminta, sillä työryhmä huomasi epäselvyyksiä sen markkinoilla toimimisen kustannusvastaavuudesta ja markkinaehtoisuudesta. Työryhmän aloitteesta laadit-

tiin selvitys kuntien harjoittamasta liiketoiminnasta muussa kuin osakeyhtiömuodossa. Työryhmän laatimien toimenpide-ehdotusten toteuttamista seurattiin järjestelmällisesti Yrittäjyyden politiikka -ohjelmassa ja yksi keskeisimmistä jatkotoimenpiteistä oli SÄVY-hankkeen aloittaminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 24.)

2.4.2 SÄVY-hanke 2004–2007

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti lainsäädännön yhteisvaikutusten arviointia koskevan hankkeen lokakuussa 2004. SÄVY-hanke eli säädösvalmistelun yritysvaikutusten arviointihanke liittyi Matti Vanhasen I hallituksen yrittäjyyden politiikkaohjelmaan sekä SÄVY-hankkeen taustana toimineeseen yrittäjyyden toimintaympäristön edistämisen säädöstyöryhmään. Hanke toteutettiin yhteistyössä oikeusministeriön kanssa ja sen toimiaika oli 1.12.2004–31.12.2007. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007, 5.)

SÄVY-hankkeen keskeisin tavoite oli edistää yritysvaikutusten huomioimista jo lainsäädännön valmisteluvaiheissa. Myös yritysvaikutusten arviointimenetelmän kehittäminen oli hankkeen tehtävänä. Oleellisena toimenpiteenä oli lisäksi ministeriöiden sekä elinkeinoelämän välisen säännöllisen yhteydenpidon liittäminen yritysvaikutusten arviointiin. SÄVY-hankkeen tehtävät liittyivät pääosin uuden lainsäädännön yritysvaikutusarviointiin, sen ohjeistamiseen ja kehittämiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 25.)

Ministeriöt asettivat yhteistyössä SÄVY-hankkeen kanssa myös useita pilottihankkeita, joiden tarkoituksena oli saada käytännön kokemuksia yritysvaikutusten arvioinnin ja arviointiohjeiden toimivuudesta. Nämä pilottihankkeita toteutettiin muun muassa yrityslainsäädäntöön, tilintarkastuslakiin ja ryhmäkannelakiin. Yksi merkittävimmistä pilottiselvityksistä kohdistui arvolisäverolainsäädännön yrityksille aiheuttamaan hallinnolliseen taakkaan, joka suoritettiin SCM-menetelmää ja EU SCM-mallia käyttäen. Keskeisiksi huomioiksi selvityksessä nousivat pienille yrityksille ja useampaa verokantaa liiketoiminnassaan soveltaville yrityksille kohdistuva suhteellisen suuri hallinnollinen taakka. (Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007, 6-8; Niinikoski ym. 2007, 72–73.)

2.4.3 Kansallinen toimintaohjelma 2007

Suomessa aloitettiin uudet toimet hallinnollisen taakan keventämiseksi Euroopan Komission 2007 toimintaohjelman julkaisun jälkeen. Työ- ja elinkeinoministeriö kokosi ohjausryhmän valmistelemaan, toteuttamaan ja seuraamaan hallinnollisen taakan vähentämiseksi tehtäviä toimenpiteitä. Ohjausryhmän tuli myös selvittää, millaisia edellytyksiä ja toimia EU:n vuoden 2007 kansainvälinen toimintaohjelma toi sääntelyyn ja lainsäädäntöön. Yritysten hallinnollisen taakan ja rasitteiden vähentäminen oli myös hallituksen työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman yhtenä painopisteenä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 5.)

SÄVY-hankkeesta seurasi selvitys raskaimmista säädösalueista Suomessa. Selvityksen toteutti vuosina 2007–2008 Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) ja sen tarkoitus oli selvittää, mitkä lainsäädäntöalueet arvioidaan yritysten kannalta raskaimmiksi Suomessa. Selvitys arvioi muun muassa verotuksen, työnantajana toimimisen, ympäristölainsäädännön ja taloushallinnon raportoimisen aiheuttavan suurimman hallinnollisen taakan yrityksille. Lisäksi VATT arvioi vuonna 2008 hallinnollisen taakan olevan 2 % Suomen bruttokansan tuotteesta. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 30–31 & Honkatukia & Rauhanen 2011, 3.)

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen ohjausryhmä päätti, että kansallisessa hallinnollisen taakan vähentämisohjelmassa prioriteeteiksi nostettaisiin VATT:in selvityksessä raskaimmaksi taakan aiheuttajaksi arvioidut lainsäädännön alat: verotus, työnantajana toimiminen, taloushallinnollinen raportointi, ympäristölupamenettelyt ja maataloustukijärjestelmän tiedonantovelvoitteet. Hankkeen projektiryhmän tuli selvittää, mitä toimenpiteitä hallinnollisen taakan keventämiseksi niillä lainsäädännön aloilla oli aiemmin toteutettu ja mitä oli valmisteltu. Projektiryhmä laati myös ohjausryhmän toimeksiannosta yleisluonteisen kartoituksen hallinnollisen taakan merkityksestä ja sen jakautumisesta riittävän kokonaiskuvan saamiseksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 41.)

Valtiovarainministeriön hallinnonalan puolelta verotuksen, työnantajana toimimisen ja taloushallinnon raportoinnin kansallisen lainsäädännön päätäntävalta on hie- man vapaampaa, ja siksi tiedonantovelvollisuutta koskeva liikkumavara on laa- jempi kuin yhteisölainsäädännön tiukemmin kattamilla aloilla.

Verotukseen liittyvän hallinnollisen taakan vähentämiskeinoksi ehdotettiin muun muassa verotilijärjestelmää, jonka tarkoitus olisi yhtenäistää ilmoitusmenettelyä ja parantaa verohallinnon asiakaspalvelua. Useiden ilmoitusten sijaan kaikki verolajit ilmoitettaisiin samalla ilmoituksella ja edestakainen maksuliikenne vähenisi, kun arvonnalisäveropalautuksilla voisi kuitata maksettavia veroja. Verojen maksaminen ennakkoon myös mahdollistuisi ja verotilille voisi jättää palautettavia määriä. Ve- rotilijärjestelmä toimisi verkkopalveluna, jolloin tarpeellisen tiedon hakeminen ja reaaliaikaisen tilanteen selvittäminen olisi mahdollista milloin vain. (Työ- ja elin- keinoministeriö 2009a, 41–42.)

Verotilijärjestelmä otettiin Suomessa käyttöön vuoden 2010 alussa. Järjestelmän kautta yritykset ilmoittavat ja maksavat arvonnalisäveron, työnantajana toimittamat palkkojen ennakonpidätykset ja sosiaaliturvamaksut, vakuutusmaksuveron, arpa- jaisveron ja muut ennakonpidätykset sekä lähdeveron. Lisäksi pienyritysten hallin- nollista taakkaa kevennettiin mahdollistamalla pidemmät verojen ilmoittamis- ja maksukaudet. Verotilijärjestelmää on kehitetty sen käyttöönoton jälkeen ja ilmoi- tusten lisäksi verojen perintään siirtäminen tapahtuu myös järjestelmän kautta. (Hallituksen esitys 29/2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti vuonna 2009 mittauksen taloushallinnon rapor- toinnin yrityksille aiheuttamista kustannuksista. Tutkimus toteutettiin SCM-mit- tauksella ja taloushallinnon raportoinnin hallinnollisten kokonaiskustannusten arvi- oitiin olevan noin 2 miljardia euroa. Euromääräisesti raskaimpana pidettiin tilintar- kastusta ja muutoin kuormittavimmaksi koettiin tilinpäätösasiakirjojen rekisteröinti Verohallinnolle ja Patenti- ja rekisterihallitukselle. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010a, 73–76.)

Taloushallinnollista raportointia on etenkin pien- ja mikroyritysten kohdalla pyritty keventämään. Muun muassa pienen kirjanpitovelvollisen rajat on määritelty erikseen ja näille yrityksille on annettu vapautuksia taseen, tuloslaskelman ja liitetietojen laadinnassa. Niille on myös annettu mahdollisuus jättää toimintakertomus laatimatta ja tilinpäätös julkaisematta. Euroopan komissio on ehdottanut, ettei mikroyrityksille tarvitsisi soveltaa tilinpäätösdirektiivejä. Jäsenvaltioiden harkinnanvaraista on se, millaisia kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöjä mikroyrityksiin sovelletaan. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 51–53.)

Yritysten työnantajana toimimisesta aiheutuvaa hallinnollista taakkaa päätettiin myös selvittää SCM-mittauksella vuoden 2009 aikana. Selvityksen kohteeksi otettiin koko työlainsäädäntö, joten sekä työ- ja elinkeinoministeriön että sosiaali- ja terveysministeriön toimialoilta aiheutuvat tiedonantovelvoitteet valittiin tarkasteluun. Työelämän lainsäädäntöä arvioidessa tuli huomioida kotimaisen työlainsäädännön tavoitteet sekä sisällön kolmikantainen valmistelu työnantaja-, palkansaajajärjestöjen ja hallituksen kesken. Myös kansainväliset velvoitteet kuten yhteisö- lainsäädäntö ja Kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimukset sitovat Suomea ja siten niiden huomioonottaminen oli välttämätöntä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009a, 87–88.)

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti mittausselvityksen ja kartoitti lisäksi oman hallinnonalansa lainsäädäntöön liittyvät suurimmat yritysten hallinnollista taakkaa aiheuttavat tiedonantovelvoitteet, joiden yksinkertaistamisen arviointi oli yksi osa tavoite. Hallinnollisten kustannusten suuruudeksi arvioitiin noin 5,8 miljardia euroa ja siitä hallinnollista taakkaa arvioitiin olevan noin 906 miljoonaa euroa. Hallinnollisten kustannusten näkökulmasta kuormittavimmiksi arvioitiin työsuojaus ja turvallisuus, sosiaaliturva, eläke ja vakuutus sekä työsopimus, työehtosopimus ja tilaajan selvitysvelvollisuus. Samat säädösalueet olivat myös hallinnollisen taakan näkökulmasta kuormittavia yksityisyyden suojan työelämässä ja tasa-arvon lisäksi. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010b, 73–79.)

Työnantajana toimimiseen liittyvien tiedonantovelvoitteiden ja hallinnollisen taakan vähentämiseksi nousi selvityksessä esille etenkin sähköisen asioinnin edelleen

kehittäminen. Varsinkin työtaturmiin liittyvien sähköisen asioinnin ja ilmoittamismuotoon toivottiin parannusta. Pääallekkäisen tiedon toimittamisen vähentämiseen toivottiin parannusta ja viranomaisilta yhteistyötä. Lisäksi säädösten ymmärrettävyyden parantaminen sekä oppaiden ja materiaalien laadinta yritysten käyttöön korostuivat yritysten näkemyksissä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010b, 92.)

Prioriteettialojen vähentämistoimien lisäksi toimintaohjelma toi esille toimia, jotka arvioitiin olevan keskeisessä asemassa yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Näitä olivat muun muassa sähköisen asioinnin kehittäminen, viranomaisen velvollisuus hyödyntää toisen viranomaisen tietoja lupa- ja tukihakemuksissa sekä rahoitus- ja tukihakemuksien menettelyjen keventäminen. Myös sotumaksujen sekä työttömyys- ja eläkevakuutusmaksujen maksamismenettelyjä yksinkertaistettiin. (Isola-Miettinen 2014, 35.)

Työ- ja elinkeinoministeriö toteutti vuonna 2012 uuden mittauksen, jonka oli tarkoitus selvittää, paljonko yritysten hallinnollinen taakka on vähentynyt lähtötasomittauksesta. Taulukossa 1 on esitetty lainsäädännön aloittain hallinnollisen taakan lähtötasot, mittauksen lopputulokset ja muutokset. Arviot ja mittauksen tulokset on esitetty euroina ja tapahtunut muutos on kuvattu myös prosentteina. Tehdyn selvityksen mukaan taakka oli vähentynyt ainoastaan prosentilla. Tulokseen vaikutti oleellisesti se, että mittaustulosten korostettiin olevan suuntaa antavia, sillä SCM-mittausmenetelmää käytettiin selvityksessä soveltuvien osien ja osa toteutettiin yritys- ja asiantuntijahaastatteluilla. Myös vuoden 2012 mittauksessa ei täysin otettu huomioon vuosina 2010–2011 jo tehtyjä taakan vähentämistoimenpiteitä kuten sähköisen asioinnin ja tilastoinnin yritystietokeruiden vaikutuksia. Esimerkiksi pienyritysten pidennetyt verokaudet, verotilijärjestelmä, julkisten hankintojen kynnysarvojen nostaminen sekä konsernitilinpäätökseen liittyvät helpotukset ovat osaltaan keventäneet hallinnollista taakkaa. Hallinnollista taakkaa puolestaan lisäsivät esimerkiksi käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttöönotto ja sairausvakuutuslain muuttaminen työterveyshuollon korvaamiseen liittyviä tiedonantovelvoitteita koskien. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 1–2.)

Taulukko 1. Arvio hallinnollisen taakan muutoksesta lähtötasomittauksesta (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012).

Painopisteala	Lähtötaso:		Seurantamittaus:	
	Hallinnollinen taakka (€)	Hallinnollinen taakka (€)	Taakan muutos (€)	Taakan muutos %
Työnantajana toimiminen	616 311 000	620 342 000	4 031 000	1 %
Verotus	446 500 000	440 926 000	-5 574 000	-1 %
Taloushallinnon raportointi	256 153 000	253 345 000	-2 808 000	-1 %
Elintarviketurvallisuus ja laatu	36 123 000	34 288 000	-1 835 000	-5 %
Julkiset hankinnat	21 004 000	16 156 000	-4 848 000	-23 %
Ympäristöluvut	179 077 000	179 077 000	0	0 %
Yhteensä	1 555 168 000	1 544 134 000	-11 034 000	-1 %

Suhteellisesti eniten taakka laski julkisten hankintojen painopistealueilta, mutta sitä ei voitu pitää kokonaistaakan muutoksena merkittävänä, koska julkisten hankintojen osuus kokonaistaakasta on pieni. Työnantajana toimimisessa ja verotuksessa ei näytä tapahtuneen suuria muutoksia, mutta etenkin verotukseen liittyviä tässä arvioinnissa huomioimattomia hallinnollisen taakan kevennystoimia tehtiin. Verotuksen painopistealalla tulokseen vaikuttaa myös käännetyn arvonlisäverovelvollisuuden käyttöönotto. Sen aiheuttamiksi hallinnollisiksi kustannuksiksi arvioitiin noin 26 miljoonaa euroa, mutta sen lyhyestä soveltamisajasta ei voitu arvioida kustannusten jatkuvuusluonteisuutta. Käänteisen arvonlisäverovelvollisuuden odotetaan vähentävän hallinnollista taakkaa tulevaisuudessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 1–2.)

Vaikka numeeriset tulokset eivät olleet merkittäviä, toi yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen kansallinen toimintaohjelma tietoisuutta ja näkökulmia lainsäädännön valmistelua ja parantamista koskevaan keskusteluun. Ministeriössä tietoperusta vahvistui, kun siellä saatiin koulutusta yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen vaikutusten arvioinnista, mutta sen käyttäminen lain valmisteluissa on yhä kehittämiskohde. Toimintaohjelman suurin hyöty oli se, että sääntelyssä alettiin kiinnittää huomiota yritysten hallinnolliseen taakkaan ja sen olemassaolo tunnistettiin. Hankkeen toimikausi päättyi vuoden 2015 lopussa. (Isola-Miettinen 2014, 38–40.)

2.4.4 Refit

Sääntelyn toimivuutta ja tulosellisuutta koskevaa REFIT-hanketta kannatettiin myös Suomessa. REFIT-ohjelmassa vaikutustenarviointi on keskeisessä asemassa

lainsäädännön luomisessa ja muuttamisessa. Suomessa etenkin kilpailukyvyn parantaminen ja yrittäjyyden toimintaympäristön vahvistuminen ovat päätavoitteina. REFIT-ohjelma on edelleen käynnissä vielä vuonna 2016 ja sen todellisten saavutusten julkaiseminen ja arviointi ovat yhä kesken. REFIT-foorumi on aktiivinen ja Suomea foorumissa on edustanut Pekka Timonen. (Euroopan Komissio 2015a & Euroopan Komissio 2015b.)

3 KIRJANPITOLAIN UUDISTUS 2016

Kirjanpitolain kaksi varsinaista tarkoitusta ovat liiketapahtumien luotettavasti kirjaamisen varmistaminen kirjanpitoon ja se, että kirjanpidon perusteella voidaan laatia direktiivin mukainen oikean ja riittävän kuvan antava tilinpäätös. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 11.) Tässä luvussa esitetään Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmän kokoamat ehdotukset EU-direktiivin täyttämiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriön kokoaman työryhmän mietinnössä oli säätää täysin uusi kirjanpitolaki useiden säännösmuutosten vuoksi. Yrityksille ja yhteiskunnalle aiheutuvien hallinnollisten kustannusten minimoimiseksi päädyttiin kuitenkin muuttamaan kirjanpitolakia ja pitämään sen rakenne ennallaan. (Tuokko 2015.) Suomen Tasavallan presidentti allekirjoitti lakiehdotuksen hyväksymisen 30.12.2015 ja se astui voimaan heti. Uutta kirjanpitolakia sovelletaan 1.1.2016 ja sen jälkeen alkaneilla tilikausilla. (Talouselämä 2015.)

3.1 Pienet ensin -periaate

Uudistetun kirjanpitolain keskeisimmät muutokset koskevat pien- ja mikroyrityksiä. ”Pienet ensin” -periaatteella tarkoitetaan pyrkimystä pienyritysten tukemiseksi niiden hallinnollisia rasitteita vähentämällä. EU-direktiivi rajoittaa jäsenmaitaan tiukasti lisäämstä tietovaatimuksia pienyritysten tilinpäätösten ja toimintakertomusten osalta muissa kuin verotuksellisissa tarkoituksissa verolaissa säädetyllä tavalla. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 4.)

Direktiivi pakotti osaltaan muuttamaan pienyrityksiä määrittelevät raja-arvot. Uudet raja-arvot eivät kuitenkaan saaneet ylittää kansallisessa lainsäädännössä direktiivin asettamia rajoja. Jäsenvaltioille annettiin myös mahdollisuus ottaa käyttöön mikroyrityksille tarkoitettut erityishelpotukset. Direktiivin raja-arvot mikroyrityksille olivat pakottavia, joten jäsenvaltiot eivät voi asettaa niitä alemmaksi. Suomessa kansalliseen kirjanpitolainsäädäntöön lisättiin pykälä mikroyrityksistä. Taulukossa 2 on esitetty uuden kirjanpitolain määrittelemät raja-arvot pien- ja mikro- ja suuryrityksille. Yritys kuuluu luokkaan, jos enintään yksi esitetystä kolmesta raja-arvosta ylittyy tilinpäätöspäivänä. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 4–5, 22–23.)

Taulukko 2. Yrityksiä määrittelevät raja-arvot. (L 30.12.1997/1336.)

	Taseen loppu-summa	Liikevaihto	Työntekijöiden keskimäärä
Mikroyritys	350 000 euroa	700 000 euroa	10 henkilöä
Pienyritys	6 000 000 euroa	12 000 000 euroa	50 henkilöä
Suuryritys	40 000 000 euroa	20 000 000 euroa	50 henkilöä

Raja-arvojen uudelleen määrittämisen lisäksi myös pienyrityksille annettiin helpoituksia tilinpäätöksen liitetietojen laadintaan. Uudessa kirjanpitolaissa pienyrityksille pakollisia liitetietoja on enää kahdeksan. Näitä ovat:

- tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- pysyvien vastaavien uudelleenarvostus
- tiedot käypään arvoon merkitsemisestä
- annetut vakuudet ja taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuu
- lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset
- poikkeukselliset erät tuotto- ja kuluerien määrästä ja sisällöstä
- pitkäaikaiset lainat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua
- työntekijöiden määrä keskimäärin tilikauden aikana. (Euroopan Unioni 2013, 17.)

Erittelyä pysyvien vastaavien muutoksista tilikauden aikana ei vaadita enää. Myös arvostus- ja jaksotusperiaatteiden erittely vaaditaan vain silloin, kun ne poikkeavat tavanomaisesti noudatetuista periaatteista. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset - työryhmä 2014, 8.)

Uusi direktiivi olisi vapauttanut pien- ja mikroyritykset tuloslaskelman ja taseen julkaisemisvelvoitteista. Kirjanpitolaki yhä vaatii tuloslaskelman ja taseen julkaisemisen, mutta niiden julkaiseminen on mahdollista lyhennettyinä versioina. Pienyrityksille on oma tasekaava, jonka mukaan varat ja vieras pääoma saadaan esittää ilman välisummia. Tuloslaskelmassa on mahdollista ilmoittaa vain ”bruttotulos”, johon on yhdistetty liikevaihto, valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varaston muutos, valmistus omaan käyttöön, liiketoiminnan muut tuotot ja materiaalit ja palvelut yhdeksi eräkseen. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 127–129.)

3.2 Liikkeen- ja ammatinharjoittajaa koskevat säännökset

Ammatinharjoittaja ei ole velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa, jollei erikseen määritetyistä raja-arvoista ylity kuin enintään yksi päätyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella. Nämä edellytykset ovat:

- taseen loppusumma 100 000 euroa
- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 200 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin yli kolme henkilöä.

Ammatin- ja liikkeenharjoittaja on velvollinen laatimaan tilinpäätöksen vain, jos sekä päätyneellä että sitä edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi mikroyritystä määrittävistä raja-arvoista. Tällöin tilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan samoja säännöksiä kuin mikroyrityksen tilinpäätöksessä. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 9; L 30.12.1997/1336.)

Maksuperusteinen tilinpäätös tuli mahdolliseksi myös sellaisille yhdistyksille ja säätiöille, jotka kuuluvat kooltaan mikroluokkaan. Velaksi ostettuja tuotannontekijöitä tai saamisina olevaa myyntiä ei merkitä kirjanpitoon ja tilinpäätöksen liitetiedoissakin ne ilmoitetaan ainoastaan, jos ne ovat olennaisia. Myös vaihto-omaisuuden, pysyvien vastaavien ja vieraan pääoman erien ilmoittaminen liitetiedoissa perustuu niiden olennaisuuteen. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 9.)

3.3 Olennaisuusperiaate

Suomessa olennaisuus periaate on yksi keskeisemmistä kirjanpitokäytännön periaatteista. Olennaisuusperiaate lisättiin uuden direktiivin myötä täydentämään oikean ja riittävän kuvan antamisvelvoitetta tilinpäätöstä laadittaessa. Erityistä painoarvoa tulee asettaa sellaisten seikkojen esittämiselle, jotka ovat merkityksellisiä oikean ja riittävän kuvan saamiseksi. On arvioitava, olisiko jonkun tiedon esittämättä jättäminen tai vääräsisältöinen esittäminen ollut merkityksellinen tilinpäätösinformaatiota ymmärtävälle henkilölle. Kuitenkaan kirjanpidon kattavuuteen olennaisuusperiaatteella ei ole vaikutusta, sillä kaikki kirjanpitovelvollista koskevat liiketapahtumat täytyy merkitä kirjanpitoon poikkeuksetta. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 9–10.)

Olennaisuusperiaate koskee kaikenkokoisia yrityksiä ja se on suhteutettava kirjanpitovelvollisen kokoon ja sen harjoittaman liiketoiminnan laajuuteen sekä luoteseen. Kirjanpitolautakunnan mukaan vähäarvoiseksi katsottavan pysyvien vastaavien hyödykkeen suuruutta voidaan arvioida kirjanpitovelvollisen toiminnan laajuuden ja pysyvien vastaavien kokonaismäärän perusteella. Etenkin tulojen ja menojen jaksotus sekä omaisuuden arvostus ovat olennaisuusperiaatteen mukaan merkityksellisiä. (HE 89/2015.)

Olennaisuusperiaatetta voidaan soveltaa myös, kun kirjanpitovelvollinen harkitsee vähäisen laitehankinnan kirjaamista kuluksi tilikaudelle, vaikka sillä on vaikutusta tulevaisuuden tuottoihin. Kuitenkaan olennaisuusperiaatetta ei ole tarkoitus tulkita kirjanpidossa ankarammin kuin tilinpäätöksen laadinnassa. Verotuksessa kertapois-toksi hyväksytyyn laitehankinnan voi näin ollen poistaa kerralla eikä olennaisuusperiaatteen mukaan ole oleellista aktivoida hankintamenoa sen tuloa tuottavuuden mukaan. Direktiivin lähtökohtana olevaa ”pienet ensin” -periaatetta vastoin olisi myös pienten kirjanpitovelvollisten hallinnollisten rasitteiden lisääminen. (HE 89/2015.)

3.4 Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys

Kirjanpitojärjestelmien teknillistä kehitystä halutaan tukea antamalla kirjanpitovelvollisille ja järjestelmien kehittäjille mahdollisuus luoda uusia ratkaisuja. Kirjanpitolautakunta voi ohjata hyvää kirjanpitoa yleisohjeiden ja lausuntojen kautta, mutta lainsäädäntötekniillisesti tilannetta selkeytetään hallinnollisen taakan vähentämiseksi. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 10–11.)

Kirjanpidon käsitteitä on uudistettu. Peruskirjanpidon ja pääkirjanpidon määritelmät ovat poistettu ja ne ovat korvattu pääkirjanpidolla ja osakirjanpidolla. Pääkirjanpidon tilien saldoista johdetaan tilinpäätös ja siihen tuodaan osakirjanpidon yhdistelmäkirjaukset. Osakirjanpidoksi katsotaan muun muassa myyntireskontra tai varastokirjanpito. Kirjausketjun luettavuutta kumpaankin suuntaan on korostettu liiketapahtumien, tositteiden ja kirjausten yhteyden löytymisen parantamiseksi ja tulkinnan edistämiseksi. Käteistapahtumien kirjaamisesta säättävä aikaraja on poistettu ja uuden säännöksen mukaan ne on kirjattava viipymättä. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 35–39.)

Kirjanpitoaineisto tulee jatkossa käsitellä ja säilyttää niin, että sen tarkastelu ja tuotos ovat mahdollisia vaikeuksista selväkielisessä muodossa. Tilinpäätöksen laatimisen jälkeen on kiellettyä muuttaa tai poistaa kirjanpitoaineiston sisältöä. Pykälä koneellisten tietovälineiden hyväksikäytöstä on kokonaisuudessaan kumottu vanhentuneena sähköisten järjestelmien kehittymisen vuoksi. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 39–41.)

Kirjanpitoaineiston säilyttäminen tilapäisesti ulkomailla ei ole sallittua. Viranomaisten ja tilintarkastajien on saatava kirjanpitoaineisto jatkossa tarkasteltavaksi ilman kohtuutonta viivettä. Säännös koskee sekä tilikauden aikana, että sen jälkeen tapahtuvaa säilytystä. Myös sellaiset tositteet ja osakirjanpidot, joista ei ole vielä tehty kirjauksia kirjanpitoon, on säilytettävä momentin määräämin tavoin. Kirjanpitovelvollinen on vastuussa kirjanpitoaineiston säilyttämisestä ja sitä on korostettu uudessa kirjanpitolaisissa. Mikäli kirjanpitoaineisto on joutunut kirjanpitovelvollisen tavoittelemattomiin, on kirjanpitovelvollisen uskottavasti pystyttävä todistamaan, ettei sitä ole tahallisesti hävitetty. Muutoin syntyy rikosoikeudellinen vastuu siitä,

mitä kirjanpitoaineiston säilytyksestä on määrätty. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 41–43.)

Terminologiaa on yhdistetty ja käsitteitä muokattu. Tasekirjasta uusi nimike on ”tilinpäätös” ja sitä säilytetään toimintakertomuksen kanssa tasekirjan tavoin 10 vuotta. Paperista tilinpäätöstä ei enää vaadita vaan sen voi säilyttää siten, mitä on muiden tositteiden säilyttämisestä säädetty. Kirjanpidoista ja -aineistosta tulee laatia luettelo, josta käy ilmi mistä osista ja aineistosta kirjanpito koostuu. Luettelon säilytysaika on 10 vuotta. Vastuuta tilinpäätöksen ja kirjanpitoaineiston säilyttämisestä on korostettu sanktion uhalla. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 11 & 41–43.)

3.5 Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö

Uudessa kirjanpitolaissa on oma pykälä yleisen edun kannalta merkittävälle yhteisölle, joista käytetään myös nimitystä PIE-yhteisö (Public Interest Entity). Yleisen edun kannalta merkittäviksi yhteisöiksi ovat määritelty sellaiset yhteisöt, jonka arvopaperi on kaupankäynnin kohteena säännellyllä markkinalla, sekä luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt. Sen määritelmä oli kirjanpitolaissa ennenkin, mutta direktiivi pakotti asettamaan yleisen edun kannalta merkittäville yhteisöille muita ankarampia vaatimuksia tilinpäätöksen liitetietoihin ja tilintarkastukseen. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 30–31.)

Yleisen edun kannalta merkittävien yhteisöjen tulee raportoida muun muassa tilinpäätöstiedoistaan muita tarkemmin. Niiltä edellytetään edelleen toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatiminen. Lisäksi niiltä vaaditaan esittämään liitetietoja muun muassa silloin, jos poistoja kirjataan enemmän kuin suunnitelman mukaisesti, tai jos laskennallisten verojen osalta kirjattu varaus on muuttunut tilikauden aikana. Myös liikevaihto on eriteltävä liitetiedoissa toimialoittain ja maantieteellisten markkinoiden mukaan. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 45, 85, 91 & 145.)

Yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön kokoluokka ei ole vaikuttava tekijä sen raportointivelvoitteiden kannalta. Vaikka se olisi raja-arvoiltaan esimerkiksi

mikroyrityksen kokoinen, se ei voi hyödyntää mikroyrityksille annettuja helpotuksia. Myös pienkonserni joutuu laatimaan konsernitilinpäätöksen ja konsernin toimintakertomuksen, jos jokin sidosyritys on yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 48 & 93.)

3.6 Kirjanpiloteknologiset ratkaisut

Kirjanpitolain uudistuksen valmisteluissa esitettiin, että kaikki kirjanpitovelvolliset velvoitettaisiin käyttämään tiettyjä tilikarttoja tai tiedostomuotoja taloushallinnon järjestelmissään sekä keskenään että viranomaisten kanssa tapahtuvassa tiedonsiirrossa. Eri toimijoiden kehittämät XBRL-pohjaiset tiedostomuodot tilinpäätöksille ja erilaiset XML- ja tietuepohjaiset standardimuodot pääkirjavientitasoisille tiedoille nousivat esille valmisteluissa tilinpäätöstietojen toimittamisen yhtenäistämiseksi. XBRL Suomi-konsortio vastaa nykyisestä sähköisen talousraportoinnin informaatiomäärityksestä, joka kattaa vuosiveroilmoitukset ja tilinpäätöksen sekä siihen liittyvät erittelyt Tilastokeskukselle. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 11–12.)

Koska kirjanpitolaki koskee soveltuvin osin kaikkia kirjanpitovelvollisia, yhtenäisten tilikarttojen ja tiedostomuotojen tuominen osaksi lakia koettiin vielä toteutuskelvottomaksi. Yritysten koot ja muodot vaihtelevat ääripäästä toiseen kansallisella tasolla, ja näille kaikille lain tasolla tilikarttojen ja tiedostomuotojen määrittäminen olisi haastavaa. Siten on perustellumpaa pyrkiä poistamaan laista tietoteknisen kehityksen hyödyntämisen tiellä olevat esteet. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 11–12.)

Kirjanpitovelvollisen monenkertaista ilmoittamista tilinpäätöksestä on pyritty helpottamaan kansallisissa tietoväylähankkeissa. Esimerkiksi kaupparekisteriä ylläpitävä Patentti- ja rekisterihallitus saa pääsääntöisesti verohallinnolta kirjanpitovelvollisten lähettämien veroilmoituksen liitteenä vastaanotetut asiakirjat kuvatiedostona. Verohallinnon ja Patentti- ja rekisterihallituksen yhteisten järjestelmien luominen mahdollistaisi sen, että kirjanpitovelvollinen voisi täyttää velvoitteen tilinpäätöksen toimittamisesta kerralla. Nykyiseen yhteisön veroilmoituksen syöttölo-

makkeeseen tarvitsisi lisätä muutama syöttökenttä sekä luoda käytäntö tilinpäätöksen allekirjoitusten, täydennyksien, tilintarkastusmerkintöjen ja tilintarkastuskertomusten joustavaan ja varmennettuun liittämiseen. Viranomaisyhteistyö helpottaisi yritysten ilmoittamisvelvollisuutta ja hallinnollista taakkaa. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 12.)

Tilinpäätöksen toimittamisen kannalta selkeintä olisi, jos Tilastokeskus, verohallinto ja Patentti- ja rekisterihallitus perustaisivat yhteisen tilinpäätösrekisterin. Kirjanpitovelvollisen tulisi toimittaa silloin yhteen paikkaan yhteen kertaan kaikki tilinpäätökseen vaaditut asiakirjat, josta kukin viranomainen saisi ne tiedot, joihin se on lainsäädännössä oikeutettu. Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2010 julkaistun selvityksen mukaan juuri tilinpäätösasiakirjojen useampikertainen toimittaminen koettiin yrityksissä kuormittavimmaksi taloushallinnolliseksi velvoitteeksi (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010a, 12.). Viranomaisyhteistyö mahdollistaisi vaihtoehdoisen väylän toimittaa tilinpäätöksiä sekä esitäyttää veroilmoituksia tai tilinpäätöksen liitetietoja. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 12–13.)

3.7 Pääomalainan merkitseminen taseeseen

Osakeyhtiölain mukaan pääoman laina tulee merkitä taseeseen ”erillisenä eränä”, mutta siinä ei ilmene, kirjataanko pääomalaina vieraan vai oman pääoman ryhmään taseen vastattaviin. Säännös on ollut sama osuuskuntalaissa. Kirjanpitolautakunnan lausunnon 1787/2006 ja yleisohjeen 21.11.2006 mukaan pääomalaina esitetään omana eränään vieraan pääoman ryhmässä. EU-komissio on määritellyt tiedonannossaan 98/C 16/04 pääomalainat lainoiksi, jotka maksetaan takaisin kaikkien muiden velkojen jälkeen, mutta ennen osakkaille maksettavia osuuksia, jos yritys joutuu selvitystilaan. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 13–14.)

Uusi kirjanpitolaki mahdollistaa tapauskohtaisesti pääomalainan kirjaamisen joko vieraan tai oman pääoman erään osakeyhtiöille ja osuuskunnille. Pääomalaina on myöntäjälle velvoiteoikeudellinen saaminen ja puolestaan velan saaneelle yritykselle takaisinmaksettava velka, johon se ei voi vaikuttaa. Oman pääoman sijoituk-

sille on tyypillistä sijoittajan riski sijoituksen menettämisestä, ja sen takaisin saaminen saattaa olla epävarmaa esimerkiksi yrityksen joutuessa selvitystilaan. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 14.)

Pääomalainaa luokitellessa vieraaseen tai omaan pääomaan täytyy arvioida asianomaisen sopimuksen kaikkia ehtoja. Kirjanpitolain mukainen oikean ja riittävän kuvan antaminen taloudellisesta asemasta edellyttää sopimuksen ehtojen tarkastelua. Keskeistä on pääomalainan luonne ja se, voidaanko sitä pitää IAS 32-standardin mukaisena maksuvälineenä, johon liittyy takaisinlunastusvelvoitus asianomaiselle yritykselle. Näiden ehtojen täytyessä pääomalaina voidaan merkitä omaan pääomaan. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 13–14.)

3.8 Konsernitilinpäätösveloitteen poistuminen pien- ja mikroyrityksiltä

Voimassa oleva osakeyhtiölaki edellyttää konsernitilinpäätöksen laatimista, kun se jakaa varoja omistajilleen joko osinkona tai muulla osakeyhtiölain 13 luvussa tarkoitetulla tavalla. Vastaava velvoite on määrätty myös emo-osuuskunnalle osuuskuntalain mukaan. Osakeyhtiölaki on erityislaki, joka siten syrjäytti edellisen kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n huojennussäännöksen pienyrityksille, ja siten sitä tulisi noudattaa. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 15.)

EU:n antama tilinpäätösdirektiivi edellytti, että direktiiviä ankarampaa sääntelyä pienyrityksille ei saa aiheuttaa. Kuitenkin sen säännöksiä tulee sovellettavan siinä osin, kun se ei ole ristiriidassa unionin toimielimen hyväksymissä voimassa olevissa säädöksissä. Osakeyhtiölaki on Suomen kansallista lainsäädäntöä ja siten sitä täytyi myös muuttaa siltä osin, kun tilinpäätösdirektiivi vaati. Pienien konsernien vapauttaminen tilinpäätöksen laatimisesta ei ollut jäsenvaltio-optio, vaan se tuli saattaa voimaan ilman kansallisia poikkeuksia. Pienkonsernin raja-arvoiksi on säädetty:

- taseen loppusumma 6 000 000 euroa
- liikevaihto 12 000 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Pienkonsernilla näistä raja-arvoista saa ylittyä enintään yksi. Velvoite rahoituslaskelman sisällyttämiseen konsernitilinpäätöksessä poistettiin myös pienkonserneilta. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 15 & 93.)

Pienkonsernin emoyrityksenä olevan kirjanpitovelvollisen ei tarvitse pohtia, vaatiiko oikean ja riittävän kuvan tavoite konsernitilinpäätöksen laatimista. Kirjanpitovelvolliseen ei voida kohdistaa moitetta, vaikka se jättäisi konsernitilinpäätöksen laatimatta. Ehtona kuitenkin on se, ettei konserniyrityksistä yksikään ole yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Myös osuuskuntalakia muutettiin tältä osin, ja osuuskuntamuotoiset pienkonsernit vapautettiin velvoitteesta laatia konsernitilinpäätös. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 15 & 93–94.)

3.9 Rahoitusleasingsopimusten käsittely tilinpäätöksessä

Pienyrityksiä suurempien kirjanpitovelvollisten sallitaan jatkossa EU:n hyväksymien kansainvälisten IFRS-tilinpäätösstandardien soveltaminen tilinpäätöksessään. Pörssi-arvopaperit, muut rahoitusvälineet ja sijoituskiinteistöt voidaan merkitä tilinpäätöksessä käypään arvoonsa noudattaen IFRS-standardien mukaista menettelyä. Kukin kirjanpitovelvollinen voi itse päättää käsittelyn soveltamisesta. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 15 & 80.)

Tämä vaihtoehto poikkeaa alkuperäiseen hankintamenoon perustuvasta tilinpäätöskäsittelystä. Menettelyllä ei ole kuitenkaan vaikutusta verotukseen, sillä veroilmoituksessa voidaan eliminoida rahoitusleasingsopimus. IFRS-standardien mukainen arvostusmahdollisuus helpottaa tilinpäätöstyötä varsinkin pörssiyhtiökonserneissa ja muissa konserneissa, joissa on laadittava IFRS-perusteinen konsernitilinpäätös. Tämän vaihtoehdon soveltamisen myötä rahoitusvälineitä ja sijoituskiinteistöjä koskeva kirjanpitokäsittely tytäryhtiöissä on yhdenmukainen konsernitilinpäätökseen sovellettävien menettelyjen kanssa. Hallinnollinen taakka helpottuu, kun erillistilinpäätöksiä ei tarvitse muuntaa konsernitilinpäätöstä laadittaessa. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 15 & 80–81.)

IFRS-standardin mukainen menettelyn käyttäminen edellyttää yhdenmukaista menettelyä. Täten sitä tulee soveltaa kaikkiin rahoitusleasingsopimuksiin, jos sitä käytetään tilinpäätöksen laadinnassa. Aikaisempina tilikausina tehtyjen rahoitusleasingjärjestelyjen kirjanpitokäsittely täytyy oikaista vastaamaan muuttunutta menettelytapaa. Vaihtoehtoisesti siirtymäsäännöksen nojalla kirjanpitovelvollinen voi siirtyä uuteen käytäntöön vasta lainmuutosten voimaantulon jälkeisiä tapahtumia käsittelemällä IFRS-standardin mukaisella tavalla. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 81.)

3.10 Tilinpäätöseriin liittyvät säännökset

Liikevaihdon määritelmä muuttui edellisestä. Aiemman määritelmän mukaan liikevaihto sai perustua ”tavanomaiseen toimintaan”. Uusi 2.5 artikla korostaa myynnin merkitystä liikevaihdossa ja se on määritelty tuotteiden ja palveluiden myynnistä saaduiksi tuotoiksi, joista on alennukset, arvonalisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihdon ulkopuolelle rajatiin näin selkeästi muun muassa rahoitustuotot sekä tuotot pysyvien vastaaviin kuuluvien hyödykkeiden myynnistä. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 65.)

Direktiivi edellytti **satunnaisten erien** määritelmän kumoamista tuloslaskelmasta. Täten satunnaisten tuottojen ja kulujen käsitteet poistettiin kirjanpitoasetuksen tuloslaskelmakaavoista. Direktiivi ei estä muiden tuottojen tai kulujen merkitsemistä harvoin muuhun toimintaan kuuluviksi. Nykysäännöksen tarkoittamat satunnaiset kulut ja tuotot merkitään jatkossa pääsääntöisesti ”Liiketoiminnan muut tuotot” tai ”Liiketoiminnan muut kulut” -nimikkeisiin. Sen nojalla, mitä on konserniavustuksesta verotuksessa säädetty, kirjanpitoasetuksen mukaisiin tuloslaskelmakaavoihin lisättiin oma kohta konserniavustuksille. Sama kohta sisällytettiin myös pien- ja mikroyrityksille. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 65–66.)

Hankintameno sisällytettäviin kuluihin tehtiin myös uudistus. Uusi laki mahdollistaa hankintahintaan luettavan kohtuullisen osuuden hankinnan ja valmistuksen välillisistä menoista. Näiden välillisten menojen tulee kohdistua tuotantotuloon ja ne on voitava selvittää kustannuslaskelman tai -laskelmien kautta. Myös hyödykkeen tuotantoon kohdistettavissa olevat lainan korkomenot voidaan lukea

hankintamenoon tuotantojaksolta. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 66–67.)

3.11 Arvostus- ja jaksotussäännökset

Rahoitusvälineet voidaan merkitä käypään arvoon, jos merkitsemisessä ja sen esittämisessä tilinpäätöksessä noudatetaan IAS-asetuksen mukaisia kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja. Käyvän arvon rahastoon tulee merkitä muutos rahoitusvälineen arvossa, jos IFRS-standardi edellyttää sen esittämistä omassa pääomassa. Tätä käyvän arvon rahastoa tulee oikaista rahoitusvälineen luovutushetkellä tai erääntyessä. Myös arvonalentumiset tulee merkitä tulosvaikutteisesti käyvän arvon rahastoon. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 72–74.)

Toimintakertomukseen tulee merkitä tiedot käypään arvoon merkityistä rahoitusvälineistä, mikäli kansainväliset tilinpäätösstandardit eivät niitä edellytä liitetietojen osana. Rahoitusriskien hallinnan tavoitteet, menettelytavat sekä suojauslaskentaa sovellettavat liiketoimen suojausmenettelyt tulee esittää toimintakertomuksessa. Olennaisuusperiaatteen nojalla myös tiedot hinta-, luotto-, likviditeetti- ja kassavirtariskeistä tulee olla toimintakertomuksessa, jos ne ovat edellytys kirjanpitovelvollisen taloudellisen aseman tai tuloksen arvioimiseksi. Mikroyrityshelpotuksia hyödyntävä kirjanpitovelvollinen ei saa arvostaa rahoitusvälineitä tai muita omaisuuseriä käyvän arvon mallilla. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 75–76.)

Sijoituskiinteistön merkitseminen käypään arvoon sallittiin myös. IAS-standardin mukaan sijoituskiinteistöllä tarkoitetaan maa-aluetta tai rakennusta, jolla kirjanpitovelvollinen hankkii vuokratuottoa tai arvonnousua omistajan asemassa tai rahoitusleasingsopimuksella. Sijoituskiinteistö arvostetaan ensin hankintamenoon ja sitten joko käyvän arvon mukaiseen malliin tai hankintamenoperusteiseen arvostamiseen. Käyvän arvon mallissa arvon muutokset tulee kirjata tulosvaikutteisesti. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 76.)

Sijoituskiinteistön käyvän arvon mallia eivät voi hyödyntää luottolaitostoiminnan harjoittajat tai mikroyrityshelpotuksia hyödyntävät kirjanpitovelvolliset. Pörssiyh-tiöille ja muille arvopaperimarkkinallain liikkeeseenlaskijoille on määritetty erityi-set velvoitteet, mikäli ne arvostavat sijoituskiinteistön käypään arvoon. Niiden tulee merkitä toimintakertomukseen tai tilinpäätöksen liitetietoihin Kauppakeskuskama-rin hyväksymän kiinteistönarvioitsijan lausunto, kiinteistöjen käypä arvo sekä käyt-tämänsä kiinteistönarvioitsijat. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 77.)

Tutkimus- ja kehittämismenojen arvostukseen tuli muutos. Direktiivi ei salli uuden kirjanpitolain mukaan tutkimusmenojen aktivointia taseeseen. Tutkimusmenot kir-jataan kansainvälisen IAS 38 tilinpäätösstandardin mukaisesti kuluiksi tilikaudelle. Tutkimusmenoihin luettavaa sisältöä ei eritellä kirjanpitolaissa tai -asetuksessa. Edellisen kirjanpitolain esitöissä lueteltiin tutkimusmenoiksi muun muassa uuden tiedon hankkiminen, tiedon soveltamiskohteiden etsiminen, tuote- ja prosessivaih-toehtojes etsiminen sekä niiden hahmottaminen. Sitä kuvausta käytetään jatkossa tutkimusmenojen tulkinnassa. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 82.)

Kehittämismenot voidaan aktivoida yhä taseeseen, jos niiden voidaan odottaa tuot-tavan tuloa useampana tilikautena. Niiden enimmäispoistoaikaa lyhennettiin enti-destä 20 vuodesta kymmeneen vuoteen. Jos kehittämismenoja on aktivoitu, tilikau-den tuloksesta, voittovaroista tai muista jakokelpoisista rahastoista ei saa jakaa ak-tivoinnin kuluista kirjaamatonta määrää. Säännös koskee osakeyhtiöitä, osuuskun-tia sekä avointa yhtiötä tai kommandiittiyhtiötä, jos sen kaikki vastuunalaiset yh-tiömiehet ovat osakeyhtiöitä. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 82.)

Kehitystoimintaakaan ei ole määritelty direktiivissä. Ministeriöasetuksen mukaan määritelty kehitystoiminta kumottiin, sillä se oli ristiriidassa kansainvälisen IAS/IFRS-standardien kanssa. Kirjanpitovelvollinen voi noudattaa IAS/IFRS-stan-dardien mukaisia säännöksiä kehittämismenojes osalta. Kehittämismenojes sään-tely ei ollut enää jäsenvaltio-optio, vaan ne tuli saattaa voimaan kansallisiin lain-säädäntöihin. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 82–83.)

Pitkävaikutteisiin menoihin aktivoidut kulut tulee pääsääntöisesti poistaa muidenkin kuin kehittämismenojen osalta kymmenessä vuodessa, jollei kirjanpitovelvollinen pysty arvioimaan niiden vaikutusaikaa luotettavalla tavalla. Näihin pitkävaikutteisiin menoihin on sisällytetty muun muassa liikearvon hankintameno, koulutusmenot, IT-ohjelmiston hankintamenot myynninedistämismenot ja liiketilan vaihtamisesta koituvat menot. Kuitenkin esimerkiksi IT-ohjelmistoon liittyvän lisenssi tai vastaavanoikeuden osuus poistetaan sen sijaan merkitsemällä ne suunnitelman mukaan kuluiksi niiden vaikutusaikana arvioituille tilikausille. Tällaiset pitkävaikutteiset menot merkitään joko aineellisiin tai aineettomiin pysyviin vastaviin niiden luoteensa mukaisesti. (Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä 2014, 84–85.)

4 LAUSUNTOPYYNNÖT

Tässä luvussa esitellään valittujen lausuntojen keskeinen sisältö. Työ- ja elinkeinoministeriön mietintöön tuli yhteensä 27 lausuntoa eri sidosryhmiltä kirjanpitolain uudistusta koskien. Tähän työhön on valittu osaksi tarkempaa käsittelyä niiden sidosryhmien lausunnot, joilla on merkittävä asiantuntemus kirjanpitolaista ja yritysten hallinnollisesta taakasta.

4.1 Taloushallintoliitto

Taloushallintoliitto totesi lausunnossaan, että yksityisen liikkeen- ja ammatinharjoittajan tilinpäätöksen laatimisvelvoitteen vapauttamisesta ei tule toteutumaan hyötyä kirjanpitovelvolliselle. Tätä on perusteltu sillä, että vaikka kirjanpitolaki ei tilinpäätöstä vaatisi, niin monet muut lainsäädännöt ja viranomaisvelvoitteet edellyttävät tilinpäätöstä. Muun muassa elinkeinolupia, -tukia tai -avustuksia varten liikkeen- tai ammatinharjoittajan täytyy esittää tilinpäätös. Myös verotusta varten yritys joutuu kuitenkin laatimaan tuloslaskelmaa ja tasetta vastaavan raportin vuosittain. (Taloushallintoliitto 2015, 1–2.)

Taloushallintoliitto näki ongelmalliseksi myös sen, ettei liikkeen- tai ammatinharjoittajille mallia tilinpäätöksen laadintaan, jos kirjanpitovelvollinen vapaaehtoisesti laatisi tilinpäätöksen. Kun liikkeenharjoittajat joutuvat kokoamaan erilaisia taloudellisia raportteja eri sidosryhmille ilman yhtenäistä mallia, kirjanpitovelvollisten hallinnollinen taakka lisääntyy ja kustannukset nousevat. Taloushallintoliiton ehdotuksena oli, että vapaaehtoisesti tai muun lainsäädännön edellyttämänä tilinpäätöksen laativat noudattaisivat kyseisen kokoluokan yritykselle asetettuja tilinpäätössääntöjä. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen koettiin lisäksi olevan mahdollisesti kasvun este yrityksen myöhemmällä elinkaarella. (Taloushallintoliitto 2015, 1–2.)

Taloushallintoliitto perusteli tilinpäätösvelvoitteen säilyttämistä sillä, että tekninen ja digitalisoitunut kehitys on helpottanut tilinpäätöksen laadintaa ja hallinnollista taakkaa kaiken kokoisilla yrityksillä. Samasta syystä koettiin kahdenkertaisen kirjanpidon ennemminkin tehostavan yrityksen taloushallinnon hoitoa kuin lisäävän

hallinnollista taakkaa. Taloushallintoliiton näkemys raportoinnin hallinnollisen taakan keventämiseksi oli digitaalisten palvelukanavien edistäminen, koska tällöin etua koituu merkittävästi myös yhteiskunnalle yritysten lisäksi. (Taloushallintoliitto 2015, 2–3.)

Taloushallintoliitto koki positiiviseksi kirjanpitolain sääntöjen määräytymisen jatkossakin yrityksen koon kuin juridisen aseman mukaan. Tätä on perusteltu sillä, että yhdenhengen osakeyhtiön osakkeenomistaja on usein yhtäläillä samankaltaisessa vastuussa kuin yksityinen liikkeenharjoittaja. Taloushallintoliitto näki onnistuneena myös pien- ja mikroyritysten kirjanpito- ja tilinpäätössääntöjä yhtenäistämisen. (Taloushallintoliitto 2015, 3.)

Yhdenkertaisen kirjanpidon sallimisen Taloushallintoliitto ymmärsi vain hyvin pienimuotoista liike- tai ammattitoimintaa harjoittavien yrittäjien kohdalle. Kuitenkin laskutus- ja maksusuoritusten seuraaminen isommissa yrityksissä vaatii järjestelmällisyyttä, joka käytännössä tarkoittaa kahdenkertaista kirjanpitoa. Lisäksi Taloushallintoliitto perusteli hallinnollisen taakan keventämisen epäonnistumisen tässä kohtaa sillä, että veroilmoituksen laatiminen edellyttää kahdenkertaista kirjanpitoa. (Taloushallintoliitto 2015, 5.)

Taloushallintoliitto puolsi työryhmän alkuperäistä lakiehdotusta, jonka mukaan osakeyhtiö- ja osuuskuntalain mukainen pääomalaina merkittäisiin oman pääoman eräksi. Taloushallintoliitto perusteli omaan pääomaan merkitsemisen tärkeyttä sillä, että se olisi vaikuttanut yritysten oikeustilaan selventävästi. Yritykset saattavat menettää myyntiä, jos niiden negatiivinen oma pääoma johtaa selvitystilan tulkintaan. Yrityksien saamat hankerahoitukset eivät välttämättä vakuuta toisia osapuolia, jos rahoitus on yrityksen vieraassa pääomassa, vaikka laina olisi luonteeltaan oman pääoman erä. (Taloushallintoliitto 2015, 6.)

Rakenteellisen ja vakioidun tiedostomuodon käyttöönottoa kirjanpidoille, tilinpäätöksille ja tositteille Taloushallintoliitto kannatti. Tämä tulisi toteuttaa kansallisella kirjanpitoarkistolla, joka takaisi aineiston saatavuuden muun muassa tapauksissa,

joissa kirjanpitovelvolliseen ei saada yhteyttä. Taloushallintoliitto tuki myös ajatusta yhteisen tilinpäätösrekisterin luomisesta, johon kirjanpitovelvollinen toimittaisi tilinpäätöksen. Raportointi vähenisi, jos asiakirjat toimitettaisiin vain yhteen paikkaan ja vain kertaalleen, ja tahot saisivat sieltä vaatimansa informaation. (Taloushallintoliitto 2015, 9–10.)

4.2 Tilintarkastuslautakunta TILA

Tilintarkastuslautakunta kyseenalaisti lausunnossaan kirjanpitolain uudistuksesta ammatin- ja liikkeenharjoittajille sallitun maksuperusteisen kirjanpidon ja siitä johdetun tilinpäätöksen. Etenkin maksuperusteisesti laaditusta kirjanpidosta taseen koaminen nähtiin haasteellisena. Tilintarkastuslautakunta perusteli taseen laatimisen tärkeyttä muun muassa sillä, ettei sitä ilman voi arvioida yrityksen taloudellista asemaa. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 2.)

TILA:n mukaan hallinnollista taakkaa ei onnistuta vähentämään tilinpäätösvelvoitteen poistamisella liikkeenharjoittajilta. Vastaavaa talousinformaatiota yritys joutuu tuottamaan kuitenkin muille sidosryhmille ja ilman yhtenäistä mallia nämä sidosryhmät määrittävät itse, millaista raportointia ne vaativat. TILA:n mukaan taloudellisen raportoinnin digitalisoituminen on helpottanut merkittävästi kaiken kokoisten yritysten tilinpäätöksen laadintaa. Myös kahdenkertainen kirjanpito onnistuu nykyjärjestelmillä automaattisesti, ja sitä pidetään enemmän tehostuskeinona kuin hallinnollisena taakkana. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 2.)

Yksityisen liikkeenharjoittajan tilinpäätösvelvoite tulisi TILA:n mukaan määritellä sen koko luokan perusteella. Tilinpäätös voitaisiin laatia joko mikro-, pien- tai tätä suurempien yritysluokkien tilinpäätössääntöjen mukaisesti. Tilinpäätösvelvoitteen poistamisen sijaan TILA ehdottaa talouden raportoinnin menetelmien kehittämistä hallinnollisten velvoitteiden vähentämiseksi. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 2.)

TILA pitää hyvänä ratkaisua säätää eri asetuksella eri kirjanpitovelvollisten kirjanpidosta ja perustelut pienyritysten raja-arvojen nostamiseksi ovat asialliset. Kuiten-

kin tilintarkastuslaissa ja kirjanpitolaissa olisi ollut tavoiteltavaa olla samat yrityksen kokoa mittaavat raja-arvot, sillä kirjanpitovelvollisen olisi helpompaa seurata yksiä raja-arvoja useiden sijaan. TILA kannattaa sääntelyä, jonka mukaan yrityksen kokoluokka voi muuttua kahden peräkkäisen tilikauden raja-arvojen perusteella, sillä se on olennainen tekijä vertailukelpoisuuden kannalta. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 1.)

Myös TILA kannatti teknisten ratkaisujen käyttöä kirjanpidon pitämisessä. Kirjanpitoaineiston sijaintipaikkaa koskevasta sääntelystä luopuminen oli TILA:n mukaan oikea ratkaisu. Sen sijaan tilinpäätöksen laatimisen, tilintarkastuksen ja tilinpäätöksen vahvistamisen määräaikoihin TILA olisi toivonut joustavuutta. TILA:n mielestä olisi erittäin tärkeää, että oikea ja lopullinen tilinpäätös olisi se, joka julkistetaan. TILA korostaa sitä, että julkistettavien tilinpäätösten oikeellisuudella on monille osapuolille suuri merkitys ja viimeistelemättömien tilinpäätösten korjaaminen jälkepäin lisää yritysten hallinnollista taakkaa. Ehdotusta yhteisen tilinpäätösrekisterin käyttöönotosta TILA:n kannatti, sillä se hyödyttäisi sekä kirjanpitovelvollista että tilintarkastajaa. Ihanteellisessa tilanteessa rekisteri tuottaisi oikeaa ja ajantasaista tietoa sidosryhmille. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 2–3.)

TILA pitää perusteltuna sitä, ettei pääomalinasta säädetä erikseen kirjanpitolaissa. Sen kategorista luokittelua omaan tai vieraaseen pääomaan pidetään ongelmallisena etenkin, kun oman ja vieraan pääoman käsitteitä ei kirjanpitolaissa käytetä. TILA:n mukaan pääomalinana on lähtökohtaisesti vieraan pääoman luonteinen erä. Asianmukaisen sopimuksen ehtoja tulee tarkastella ja tietyissä tapauksissa pääomalinana voidaan TILA:n mukaan mieltää myös omaksi pääomaksi IFRS-standardin kriteerien nojalla. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 3–4.)

Olenaisuusperiaatteen lisäämistä kirjanpitolakiin TILA puoltaa. Se tulisi sisällyttää laissa muiden yleisten tilinpäätösperiaatteiden joukkoon ja olla lain 1 luvussa osana muita määritelmiä. Kuitenkin olenaisuusperiaatteen määritelmää pidetään liian tulkinnanvaraisena. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 1.)

TILA pitää hyvänä yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmän lisäämisestä kirjanpitolakiin. Määritelmä on kuitenkin tilintarkastusalan kannalta suppea. Tilintarkastuksen alalla määritelmä yleisen edun kannalta merkittävistä yhteisöistä on keskeinen, sillä tilintarkastuslain ja EU-säätelyn mukaan niitä tarkistavaa tilintarkastajaa koskee muita tiukemmat vaatimukset ja normit. TILA lisäisi PIE-määritelmän myös tilintarkastuslakiin. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 1.)

TILA pitää mahdollisena, että tilinpäätösdirektiivistä aiheutuvista muutoksista johtuvat säästöt voivat olla merkittäviä. Viranomaisyhteistyön lisääminen sekä teknologian ja kirjanpidon menetelmien kehittäminen voivat tuottaa tehokkuutta ja säästöjä yrityksille ja kansantaloudelle. Kuitenkaan tilinpäätöksenlaatimisvelvoitteen poistamisella TILA ei usko saavutettavan kustannussäästöjä, sillä suuri osa pienistä yrityksistä teettää kirjanpitonsa tilitoimistoilla. Silti päätähtäimenä tulee pitää pitkän kehitysprosessin onnistuminen euromääräisten säästöjen sijaan. TILA ei koe harmaan talouden tilanteen muuttuvan lakiuudistuksen myötä. (Tilintarkastuslautakunta 2015, 4.)

4.3 Finanssivalvonta

Finanssivalvonta piti tärkeänä tavoitetta hallinnollisen taakan vähentämiseksi pienimmissä yrityksissä, sillä yritystoiminnan aloittamisen kynnyksen poistaminen on keskeistä talouskasvun ja työllisyyden edistämiseksi. Etenkin pienimuotoisissa yhden hengen työllistävissä yrityksissä pidettiin perusteltuna keventää hallinnollista taakkaa vapauttamalla yritykset kahdenkertaisesta kirjanpidosta ja tilinpäätöksen laatimisesta. Finanssivalvonta kuitenkin huomautti, että liikkeenharjoittajien joukossa on laajempaa toimintaa harjoittavia yrityksiä, joilla on useita työntekijöitä tai lainarahoitusta. Tällöin kahdenkertainen kirjanpito ja tilinpäätöksen laatiminen on lähes välttämätöntä yrityksille muun muassa rahoituksen saamisen kannalta. (Finanssivalvonta 2015, 1–2.)

Finanssivalvonnan mukaan on hyvä, että yritykset luokitellaan koon mukaan uudessa kirjanpitolaissa. Tilinpäätösraportointi tulisi olla erilaista erikokoisten yritysten välillä, sillä sen merkitys on myös erilainen suurille ja pienille yrityksille. Pien-

ja mikroyrityksille käyttöön otettu oma asetus sai kannatusta Finanssivalvonnalta. Kuitenkin Finanssivalvonta piti liian suurina uudistettuja pienyritysten ja -konsernien raja-arvoja, sillä siinä kokoluokassa yritykset ovat toiminnaltaan ja sidosryhmävaikutukseltaan merkittävän laajoja. Etenkin pienkonserneille annetut helpotukset herättivät huolta taloudellisen informaation luotettavuudesta. (Finanssivalvonta 2015, 1–2.)

Finanssivalvonta korosti, ettei yritysten raportointia voi vähentää ja hallinnollista taakkaa keventää riittävän tilinpäätösinformaation saamisen ja sen luotettavuuden uhalla. Tilinpäätösinformaatiota tarvitsevat yritysten eri sidosryhmät liiketoiminnan sujumuuden vuoksi. Muun muassa pankit ja vakuutusyritykset tarvitsevat taloudellista tietoa asiakkaistaan, jota olisi vaikea luotettavasti todistaa ilman tilinpäätöstä. Myös rahoituspäätökset perustuvat riittävään määrään tietoa ja ne luovat vakautta finanssimarkkinoille. (Finanssivalvonta 2015, 2.)

Finanssivalvonta puolsi työryhmän päätöstä siitä, ettei pääomallainan luokitteluun tullut muutosta. Finanssivalvonta pitää pääomallainaa vieraana pääomana ja perustelee sitä sillä, että pääomallainan on sen myöntäjälleen velvoiteoikeudellinen saaminen ja velan saaneelle takaisinmaksuvelvollinen erä. Finanssivalvonta tunnusti kuitenkin pääomallainan luokitteluun vaikuttavan sen kaikkien ehtojen tarkastelun. Finanssivalvonta olisi toivonut selkeämpää ohjeistusta pääomallainan luokittelun suhteen. (Finanssivalvonta 2015, 4.)

Finanssivalvonta kannatti, että kansalliseen kirjanpitolakiin lisättiin kansainvälisiä IFRS-standardien mukaisia säännöksiä. Tämän todetaan edistävän vertailukelpoisuutta. Finanssivalvonta piti hyvänä rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisen sallimisen IAS- ja IFRS-standardien mukaisesti. Myös rahoitusleasingsopimuksia voidaan käsitellä IFRS-standardien mukaisesti, mikä mahdollistaa sopimusten tosiasiallisten ehtojen arvioinnin sekä sisältöpainotteisuuden periaatteen noudattamisen. Kokonaisuudessaan Finanssivalvonta piti hyvänä kansallisen lainsäädännön kehityssuuntaa kohti kansainvälisempää tilinpäätöskäsittelyä. (Finanssivalvonta 2015, 2–3.)

Finanssivalvonta tulkitsee, että kirjanpitolaian vaatimus oikeasta ja riittävästä kuvasta kytketään yhteen olennaisuusperiaatteen kanssa. Finanssivalvonnan mukaan olennaisuusperiaate olisi tullut lisätä yleisten tilinpäätösperiaatteiden joukkoon. Olennaisuuden ja sen soveltamisala olisi tullut myös määritellä tarkemmin, sillä se jäi tapauskohtaiseksi ja tulkinnanvaraiseksi. Kansainvälisen yhdenmukaisuuden vuoksi olisi ollut kannattavaa, että toimintakertomuksessa olisi noudatettu tarkkaa direktiivin mukaista edellytystä oikean kuvan antavasta selostuksesta. Vertailukelpoisuutta ja tulkintaa heikentää se, että lakiuudistuksen myötä Suomi poikkeaa toimintakertomuksen vaatimusten osalta hieman eurooppalaisesta kehityksestä. (Finanssivalvonta 2015, 3.)

Finanssivalvonta piti tarkoituksenmukaisena, että kirjanpitolakiin lisättiin ns. PIE-määritelmä. Taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävien yhteisöjen tulee raportoida riittävän laajasti, jotta yleinen luottamus säilyisi. Koska tilintarkastuksen tavoitteet ja tilinpäätösraportoinnin tavoitteet ovat erilaisia, tulee Finanssivalvonnan mukaan PIE-määritelmää arvioida molemmista näkökulmista. (Finanssivalvonta 2015, 3–4.)

Finanssivalvonta kritisoi liitetietotositteen vaatimuksen lisäämistä kirjanpitolakiin. Liitetietotositteen ongelmaksi nähtiin sen muodostamisen työmäärä ja vaadittu sisältö. Tiettyjä liitetietoja riittäisi varmistamaan tositteen kaltainen asiakirja tai muu liite, josta kävisi ilmi kirjausketju. Lisäksi lakiin tulisi lisätä esimerkinomaisia tapauksia, milloin olisi suositeltavaa laatia liitetietosite. Finanssivalvonta uskoo liitetietotositteiden lisäävän hallinnollista taakkaa ja manuaalista työtä etenkin kansainvälisissä konserneissa ja siksi vaatimusta tulisi verrata muiden EU-maiden vastaaviin säännöksiin. (Finanssivalvonta 2015, 4–5.)

4.4 Finanssialan Keskusliitto FK

Finanssialan Keskusliitto edustaa Suomessa toimivia pankkeja, työeläke-, henki- ja vahinkovakuutusyhtiöitä sekä rahasto- ja rahoitusyhtiöitä. FK kokoaa kansallisen finanssialan näkemyksiä yhteen ja ajaa jäseniensä etuja. Finanssialan lainsäädännön ja sääntelyn edistäminen ovat FK:n päätavoitteita. Toiminnallaan FK pyrkii parantamaan Suomen ja Euroopan liiketoimintaa. (Finanssialan Keskusliitto 2016.)

Finanssialan Keskusliitto edellyttäisi liikkeenharjoittajalta edelleen tilinpäätöksen laatimista. Tätä perusteltiin muun muassa sillä, että liikkeenharjoittajan toiminta voi olla laajaa ja se saattaa ylittää pienen kirjanpitovelvollisen rajat. Myös liikkeenharjoittajan vastuusta liiketoiminnastaan koko omaisuudellaan on korostettu ja rinnastettu yhden osakkaan osakeyhtiön velvoitteisiin ja vastuisiin. FK kannattaa, että liikkeenharjoittaja selvittäisi säännöllisesti liiketoimintansa taloudellisen tilan ja tuloksen, joka tilinpäätöksestä kävisi ilmi. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 1–2.)

Vastaavasti myös kahdenkertaisen kirjanpidon merkitystä FK korostaa. Esimerkiksi FK nostaa myös toiminimille mahdollistetun velkasaneerauksen, jos yrityksen liiketoiminta on ollut kannattavaa. Kuitenkin, jos kirjanpitoa ei ole laadittu kahdenkertaisesti ja tilinpäätöstä ei ole tehty, liiketoiminnan kannattavuuden arviointi on hankalaa. Myös muita sidosryhmiä varten tilinpäätösinformaatiota liikkeenharjoittaja voi edelleen tarvita. FK arvioi, että muutos ei ole kannattava myös harmaan talouden torjunnan kannalta. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 2.)

FK pitää pääosin hyvänä omaa asetusta pien- ja mikroyrityksille. Yritystä määrittelevien raja-arvojen nosto maksimiin oli FK:n mielestä perusteltua. Kuitenkin mikroyritysten taseen esitystapaa ja suppeutta kritisoidaan. Lisäksi mikroyritykseltä tulisi vaatia FK:n mielestä lisätietoja, jos oikea ja riittävä kuva niitä edellyttäisi. Mikroyritysten tulisi noudattaa samaa tilinpäätöskaavaa kuin pienyritykset tuloslaskelman ja taseen osalta. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 5.)

FK toteaa, ettei säädöksen mukainen mikroyrityksen tase anna oikeaa ja riittävää kuvaa mikroyrityksen taloudellisesta tilanteesta eikä sen maksuvalmiutta voi arvioida kyseessä olevien tietojen perusteella. Etenkin rahoitusalan kannalta olennaiset tiedot jäävät epäselviksi, mikä vaikeuttaa esimerkiksi luottoriskin arviointia ja estää vertailukelpoisen asiakasluokituksen määrittämisen. Asiakasluokituksen korostetaan olevan oleellinen komponentti muun muassa vakavaraisuuspääomanlaskennassa ja riittämättömien tietojen saanti saattaa olla seuraus pankkien IT-järjestelmien muutoksiin. Lisäkustannuksia FK povasi aiheutuvan mikroyrityksille lisätietopyyntöjen vaatimisen seurauksena. Tämän osalta FK arvioi lakiuudistuksen tavoitteen kustannusten säästöistä ja hallinnollisen taakan kevenemisestä epäonnistuvan. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 5–6.)

Finanssialan Keskusliitto suhtautui muutoin neutraalisti rahoitusleasingsopimusten uuteen sääntelyyn, jonka mukaan ne voidaan esittää taseessa. FK korosti, että hyvää kirjanpitolitettä olisi ollut säilyttää velvoite, joka edellyttää kaikkien vastuusitoumuksien esittämisen tilinpäätöksen liitetiedoissa. FK kannatti, että kaikki kirjanpitovelvollisten vastuusitoumukset sekä rahoitus- että operatiiviset leasingsopimukset ilmoitettaisiin liitetietona yhdessä paikassa. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 4.)

FK piti yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmää eroavana jo aiemmin kansallisesti määritellyn PIE-laitosten määritelmän kanssa. Yleisen edun kannalta merkittäviksi yhteisöiksi ovat aikaisemmin luettu muun muassa pankkeja ja vakuutusyhtiöitä omistavat omistusyhteisöt. FK katsoi, että sekaannuksien välttämiseksi nämä yhteisöt tulisi sisällyttää edelleen kansallisesti määriteltäviin PIE-yhteisöihin. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 2.)

FK olisi pitänyt päiväkirjan määritteen edelleen kirjanpitolaissa selkeyden vuoksi. Tämä olisi edesauttanut kirjanpitokirjauksien jäljiteltävyyttä ja tarkasteltavuutta aikajärjestyksessä. Myös uuden kirjanpitolain kohtaa, jonka mukaan käteisellä rahalla maksetut kuitit täytyy kirjata viipymättä kirjanpitoon, FK ei kannata. Entinen säännös, jonka mukaan käteiskuitit tuli kirjata neljän kuukauden sisällä kalenterikuukauden päättymisestä, olisi pitänyt jättää sen selkeyden vuoksi kirjanpitolakiin. Tämä edistäisi kirjanpidon ajantasaisuuden ja tilinpäätöksen laatimista. Muutos ei ole kannattava myöskään harmaan talouden torjumiseksi. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 2–3.)

FK ei katso, että kirjanpitolaissa on aiheellista säätää kehittämismenojen vaikutuksesta jakokelpoisten varojen määrästä. Uusi laki estää niiden jakokelpoisten varojen jakamisen, joka aiheutuu kehittämismenojen aktivoimisesta taseeseen. FK:n mukaan pykälä tulisi poistaa kirjanpitolaista ja tästä tulisi säätää osakeyhtiölaissa tai osuuskuntalaissa, koska kyseessä ei ole kirjanpidollinen asia. (Finanssialan Keskusliitto 2015, 4.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTO

Tässä luvussa selvitetään tutkimuksen toteutustapa ja tutkimusmenetelmä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisiksi kirjanpitolain uudistuksen muutosten vaikutukset koetaan. Tutkimuksessa selvitetään lisäksi, vastaavatko sidosryhmien mielipiteet ja lausunnot lakiuudistuksesta taloushallinnon asiantuntijoiden näkemyksiä. Myös selvittävänä on, tuoko tämä kirjanpitolain uudistus toivottua kevennystä yritysten hallinnolliseen taakkaan eli onko se onnistunut.

5.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tutkimuksen valintoja ohjaavat sen tehtävä ja tarkoitus. Tutkimuksen tekeminen on valintojen ja päätösten tekoa alusta loppuun asti. Tutkimusmenetelmän ja sen toteuttamistapaan vaikuttavat tutkimuksen kohde ja ongelma, jota tutkimuksen avulla pyritään selvittämään. Keskeistä on valita tutkimukselle sopiva metodi ja lähestymistapa, jolla voidaan saada vastauksia asetettuihin tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2000, 119–122.)

Tutkimusmenetelmä valitaan joko kvantitatiivinen tai kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleensä yleistettävyyteen, ennustettavuuteen ja syys-seuraussuhteisiin. Laadullisessa tutkimuksessa keskeistä on tulkinta, tilanne tai asiayhteys ja toimijoiden näkökulman ymmärtäminen, jolloin pyritään tutkimaan ja selvittämään merkityksiä. Määrällisen tutkimuksen mukaan tutkimustulosten todellisuuden luonne on objektiivinen ja yhtenäinen, kun taas laadullinen tutkimusote hyväksyy subjektiivisen ja moninaisen todellisuuden. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 21–22.)

Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtina ovat sekä todellisen elämän ymmärtäminen että se ajatus, että todellisuus on moninainen. Tästä syystä kvalitatiivisessa tutkimuksessa on mahdollista löytää monenlaisia suhteita tutkittaville asioille ja niiden suhteille. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan kohdetta kokonaisvaltaisesti ja löytää tosiasioita jo olemassa olevien väittämien vahvistamisen sijaan. (Hirsjärvi ym. 2000, 156–157.)

Laadullinen tutkimusote sopii tähän tutkimukseen, koska tutkimuskysymykset ovat laajoja ja tässä tutkimuksessa keskeisenä tarkastelunkohteena ovat asiantuntijoiden näkökulmat ja mielipiteet. Tarkoituksena on selvittää asenteita ja odotuksia yritysten hallinnollista taakkaa ja kirjanpitolain uudistuksen muutoksista kohtaan. Määrällisellä tutkimusotteella saatu tieto olisi erilaista, eikä se vastaisi tutkimuskysymyksiin.

5.2 Tutkimusaineistonkeruumenetelmä

Tässä tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä on haastattelu, koska se mahdollistaa suoran vuorovaikutuksen tutkimuksen osallistujan kanssa. Haastattelu on myös joustava menetelmä kerätä tietoa. Tässä tutkimuksessa tutkittava aihe, kirjanpitolain uudistuksen muutosten vaikutukset, on lisäksi vähän kartoitettu ja uusi, joten haastattelu mahdollistaa kysymysten selventämisen ja taustatiedon antamisen tarvittaessa. Vastausten suunnat saattavat olla myös hyvin erilaisia, sillä haastateltavien näkökulmien ja kokemusten ei voida olettaa olevan samanlaisia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 34–35.)

Haastattelu sopii menetelmäksi myös, koska suorassa vuorovaikutuksessa voidaan selventää saatuja vastauksia. Tämä minimoi väärinymmärrysten mahdollisuudet ja parantaa tutkimustulosten oikeellisuutta. Myös saatuja tietoja voidaan syventää esimerkiksi lisäkysymyksillä, jolloin esille voi tulla odottamattomia seikkoja tai muutoin arvokasta tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.)

Tutkimushaastattelulla pyritään keräämään aineistoa haastateltavan käsityksistä, tunteista, ajatuksista, kokemuksista ja odotuksista tutkittavasta ilmiöstä. Haastattelumenetelmät vaihtelevat niiden kysymysten muotoilun ja jäsentelyn perusteella aina avoimesta haastattelusta lomakehaastatteluun. Tässä tutkimuksessa käytettävä haastattelumenetelmä on teemahaastattelu. Haastattelu kohdennetaan tiettyihin teemoihin, joista keskustellaan ilman ennalta laadittuja tarkkoja kysymyksiä. Haastattelija ohjaa keskustelua ja se etenee teemojen varassa ja voi vaihdella teemojen järjestystä. Näin haastateltavan ääni pyritään saamaan kuuluviin ja haastattelijan näkökulma vapautuu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41–48.)

Teemahaastattelu lähtee siitä oletuksesta, että kaikkia yksilön ajatuksia, kokemuksia tai uskomuksia voidaan tällä menetelmällä tutkia. Teemahaastattelussa keskeistä on ihmisten tulkintojen ja merkitykset asioille ja niitä korostetaan. Tämä tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna, koska on tärkeää saada syvällistä ja henkilökohtaista tietoa haastateltavilta. Teemahaastattelu mahdollistaa laajat, yksityiskohtaiset vastaukset, jolloin tutkittavien tulkintojen ja näkemysten esille tuonnille on parhaat edellytykset. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48.)

5.3 Haastateltavien valinta

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa haastateltavien lukumäärä tulee miettiä tarkoin. Mikäli haastateltavien joukko on liian pieni, aineistosta ei voi tehdä yleistyksiä tai testata ryhmien välisiä eroja. Muutamaa henkilöä haastattelemalla voidaan saada arvokasta ja tärkeää tietoa. Liian suuri joukko hankaloittaa aineiston tulkintaa eikä syvällinen tulkinta ei ole mahdollista. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 58–59.)

Tutkimukseen osallistujat valittiin harkinnanvaraisella näytteellä. Haastateltavat henkilöt ovat niiden sidosryhmien edustajia, joiden kanssa yritykset ovat yhteydessä taloudellisen raportoinnin kautta, ja siten heillä on tutkimuksen kannalta suurin asiantuntijuus yritysten hallinnollisesta taakasta. Edustajia tutkimukseen valittiin tilitoimistoista, pankeista, takauslaitoksista ja tilintarkastusyhteisöistä.

Haastattelevat henkilöt toimivat muun muassa kirjanpitäjinä, tilintarkastajina, rahoitusvirkaileijoina ja pankkivirkailijoina ja siten heillä on merkittävä kokemus erimuotoisten ja -kokoisten yritysten taloudellisesta raportoinnista sekä taloushallinnon hoitamisesta. Sidosryhmien toimihenkilöt edustavat asiakasyrityksiään mieliteillään ja kokemuksillaan. Tutkimuksessa halutaan keskittyä haastattelemaan Vaasan ja Pohjanmaan alueen tilitoimistojen henkilöstöä sekä muita asiantuntijoita kuten tilintarkastajia. Tämä mahdollistaa alueellisten asenteiden ja kokemusten selvittämisen.

5.4 Tutkimuksen toteuttaminen

Haastatteluun valitut henkilöt saivat sähköpostilla haastattelupyynnön ja lisäksi liitetiedoston, jossa oli johdanto aiheeseen. Johdantoon koottiin kirjanpitolain uudistukset keskeisimmät muutokset ja tavoitteet sekä lähtökohdat. Tämä osoittautui tärkeäksi havainnollistamiskeinoksi haastateltaville, sillä kaikissa sidosryhmissä ei ollut järjestetty vielä perusteellista koulutusta tai ohjeistusta uudesta kirjanpitolaista. Haastatelluille myös kerrottiin, että vastaukset käsitellään anonymiteetin suojassa.

Haastatteluihin valittiin osallistumaan edustajia neljästä eri sidosryhmästä, joille yritykset raportoivat taloudellisista asioistaan. Nämä sidosryhmät ovat kirjanpitäjät, tilintarkastajat, pankit ja takauslaitokset. Haastatteluja tehtiin tähän tutkimukseen yhteensä yhdeksän ja ne kaikki toteutettiin yksilöhaastatteluina. Niiden ajankohdat, kestot ja haastateltavien henkilöiden sidosryhmät sekä heidän kokemuksensa työtehtävistään on esitetty taulukossa 3. Haastattelut olivat kestoiltaan puolesta tunnista reiluun tuntiin. Osa haastatteluista käytiin puhelimitse ja muut toteutettiin haastateltavien toimipisteillä rauhallisessa tilassa.

Taulukko 3. Haastattelut.

Haastattelu-päivä	Haastateltava	Haastattelun kesto	Haastateltavan kokemus
4.10.2016	Pankinedustaja 1	42 min	32 vuotta
7.10.2016	Tilintarkastaja 1	32 min	8 vuotta
7.10.2016	Kirjanpitäjä 1	55 min	5 vuotta
13.10.2016	Pankinedustaja 2	41 min	12 vuotta
17.10.2016	Takauslaitoksen edustaja	45 min	12 vuotta
18.10.2016	Tilintarkastaja 2	50 min	35 vuotta
19.10.2016	Pankinedustaja 3	30 min	32 vuotta
21.10.2016	Kirjanpitäjä 2	1h 11 min	35 vuotta
21.10.2016	Kirjanpitäjä 3	1h 5 min	10 vuotta

Haastattelut toteutettiin lokakuussa, jotta mahdollisimman monessa sidosryhmässä olisi jo ehditty järjestää koulutus tai ohjeistus aiheeseen, mikä mahdollisti paremman tietämyksen ja asiantuntijuuden. Haastattelut käytiin lyhyen ajanjakson sisällä, jotta kaikkien haastateltavien kokemus ja tieto aiheesta olisi mahdollisimman samalla tasolla. Suurin osa haastattelusta nauhoitettiin, mutta kaikki haastateltavat henkilöt eivät antaneet siihen lupaa. Haastattelut litteroitiin mahdollisimman nopeasti ja tulostettiin sekä luettiin läpi useamman kerran. Haastatteluvastaukset käytiin läpi teema kerrallaan ja saman sidosryhmien vastauksista koottiin oma yhteenveto, johon koottiin mielipiteiden ja kokemusten yhtäläisyyksiä ja eroja sekä perusteluita.

6 TUTKIMUSTULOSTEN RAPORTOINTI

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tuloksia, jotka perustuvat yhdeksään asiantuntijahaastatteluun neljästä eri sidosryhmästä. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina ilman ennalta laadittuja tarkkoja kysymyksiä. Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden kanssa keskusteltiin ennalta päätetyistä teemoista, joita olivat hallinnollisen taakan lähtötaso ennen kirjanpitolain uudistusta, kirjanpitolain muutokset ja niiden vaikutukset sekä hallinnollinen taakka kirjanpitolain uudistuksen jälkeen. Tutkimusaineisto esitetään teemoittain ja näkökulmat on personoitu sidosryhmittäin.

6.1 Yritysten hallinnollinen taakka ennen kirjanpitolain uudistusta

Kaikkien sidosryhmien asiakkaina on ollut uusien kokorajojen mukaan yhden hengen ammatin- ja liikkeenharjoittajista useita henkilöitä työllistäviin mikro- ja pienyrityksiin. Asiakasyritysten yritysmuotoja ovat olleet erilaiset henkilöyhtiöt, osakeyhtiöt ja osuuskunnat. Tilintarkastajilla, pankeilla ja takauslaitoksella on ollut asiakkanaan myös suuryrityksiä.

Kirjanpitäjien näkökulmasta yritysten hallinnollinen taakka ei ole ollut merkittävän suuri eikä byrokratiaa ole ollut liikaa. Raporteista suurin osa on ollut sellaisia, jotka tulisi koota yrityksissä muutenkin kuin lain edellyttämästi. Hallinnollinen taakka on tehty suuremmaksi, kuin se todellisuudessa on, ja totuutta vaikeammaksi. Kuitenkin kirjanpitäjät kokivat, että tietyissä tapauksissa pienimmille yrityksille hallinnollinen taakka on suhteellisesti suurempi. Siten niiden tiedonantovelvoitteisiin on perusteltua tehdä helpotuksia etenkin niille, joiden toiminta on hyvin pienimuotoista ja tilinpäätöstietoja tarvitsevia sidosryhmiä ei ole. Ristiriitaisena kuitenkin koettiin hallinnollisen taakan yleinen keventäminen merkittävän tiedon vähenemisen uhalla.

Tilintarkastajien mielipiteet yritysten hallinnollisesta taakasta eivät olleet täysin yhtenevät. Tilintarkastaja 1 koki yritysten hallinnollisen taakan olevan sopivan suu-

ruinen kaikille yrityksille, kun taas tilintarkastaja 2 näki pienien yritysten hallinnollisen taakan liian raskaana, mutta kuitenkin kaikkien yritysten taakan olevan vielä kohtuullisissa rajoissa.

”Hallinnollinen taakka on yrityksille suhteellista ja se riippuu pitkälti yrityksen tavoitteista, toiminnasta ja tuloksellisuudesta. Joissain tapauksissa raportointivelvollisuus olisi voinut olla suurempikin läpinäkyvyydenvuoksi. Taloudellisesta informaatiosta ja yritystoiminnastaan kiinnostuneet yritykset eivät pidä hallinnollista taakkaa taakkana, vaan kokevat sen mahdollisuutena toiminnan kehittämisen kannalta.” (Tilintarkastaja 1.)

Tilintarkastajat katsoivat, että byrokratian selkeyttäminen on tarpeellista ja suurin hallinnollinen taakka muodostuu sidosryhmille raportoinnista. Raportointia ei voi vähentää kuitenkaan sillä uhalla, että täsmällisen tiedon saaminen vaikeutuu ja tiedon luotettavuutta joudutaan arvioimaan tarkemmin.

Pankkien edustajien kokemukset yritysten hallinnollisesta taakasta olivat yhtenevät sen osalta, ettei taakka ole liian raskas. Useimpien pankkien asiakasyritykset kuitenkin kokevat byrokratian haastavaksi ja hallinnollisen taakan kohtuuttomaksi. Pankin edustaja 3 näki, että aivan pienimmät alle 3 henkilöä työllistävät yritykset kohtaavat turhaa byrokratiaa, mutta sitä ei kirjanpitolaki aiheuta.

”Harvat yritykset vastaavat lain henkeä sitä noudattaessaan, vaikka toimisivat lainsäädännön edellyttämästi. Yrittäjien tietotaidon ja ymmärryksen puute lisäävät hallinnollisen taakan kokemista negatiivisena.” (Pankin edustaja 2.)

Kaikilla pankeilla oli lähes samat vaatimukset asiakasyrityksien raportoinnista niille. Rahoitusasiakkaiden on toimitettava vuosittain tilinpäätös pitkässä muodossaan ja sen tulee sisältää liitetiedot, toimintakertomus ja mielellään myös rahoituslaskelma. Uusilta asiakkailta vaaditaan välitilinpäätös ja vertailukelpoista tietoa aiemmilta tilikausilta. Keskeisiä huomiokohtia yrityksen taloudellisen tilanteen arvioinnissa ovat muun muassa vakavaraisuus, vakuudet, muutokset taseessa, maksuvalmius ja toimialakohtainen vertailu.

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö koki, että hallinnollista taakkaa ei kokonaisuudessaan ole liian suuri. Vaatimukset kaikkia yrityskokoja kohtaan ovat tarpeelliset

ja perustellut. Asiakasyrityksiltään takauslaitos vaatii vuosittain allekirjoitetun tilinpäätöksen. Uusien asiakkaiden on toimitettava tilinpäätös kolmelta viimeisimmältä tilikaudelta. Tarvittavat tiedot ovat pitkä tuloslaskelma ja tase, liitetiedot, tasekirja, toimintakertomus, mahdollinen rahoituslaskelma sekä tilintarkastusmerkintä.

6.2 Yritysten uudet kokorajat

Kirjanpitäjien näkemykset yritysten muuttuneista kokorajojen määräyksistä jakautuivat. Kirjanpitäjä 1 ja 3 kokivat vanhat kokorajat paremmiksi, sillä keskisuurten yritysten raportointivelvollisuus on perusteltua toiminnan laajuuteen suhteutettuna. Muutos vaikutti niiden osalta vain konserneissa taakan kevenemiseen. Kirjanpitäjä 2 katsoi rajojen noston olevan hyvä asia, sillä merkittävimmin taakka kevenee niiltä, joita uusien rajojen mukaan koskevan pienyrityksen säännökset suuryrityksen säännösten sijaan. Muiden yritysten kohdalla hallinnollinen taakka ei todellisuudessa kevenee. Kirjanpitäjät olivat samaa mieltä siitä, että hallinnollisen taakan kevenemistä estävät kaikilla kokoluokilla sidosryhmien erilaiset vaatimukset niille toimitettavasta raportoinnista.

”Entiset kokorajat olivat hyvät. Keskisuurten yritysten raportointivelvollisuudet ovat perusteltuja toiminnan laajuuteen suhteuttaessa. Muiden yritysten osalta hallinnollinen taakka ei todellisuudessa kevenee, sillä sidosryhmät vaativat jatkossa tilinpäätöksen kuitenkin, joten hallinnollisen taakan keventäminen kirjanpitolakia muuttamalla on vain sanahelinää.” (Kirjanpitäjä 1.)

Tilintarkastajat pitivät uusia yrityskokorajoja hyvänä ja muutosta kannattavana. Hallinnollinen taakka vähenee merkittävimmin niiltä, jotka muuttuvat pienyritykseksi uusien rajojen mukaan. Tilinpäätösraportointiin tulee niille paljon kevenyksiä. Konsernien uudet kokorajat helpottavat myös olennaisesti niille usein tarpeetonta konsernitalinpäätösraportointia, ja siten niiden osalta uudistus on suora hallinnollisen taakan kevennys. Suuryrityksillä kuuluu olla perusteellisemmat raportointivelvoitteet, sillä niiden vastuut ovat suuremmat ja toiminta hyvin laajaa.

”Kokorajojen muuttaminen on hyvä asia pääosin. Entiset suuret yritykset, jotka ovat nyt pieniin yrityksiin lukeutuvia, saavat merkittävät helpotukset

etenkin tilinpäätösraportoinnin keventyessä. Muille kokoluokkien muutos ei tule suoranaisesti muuttamaan merkittävästi mitään.” (Tilintarkastaja 2.)

Pankkien edustajat eivät kokeneet kokorajojen muuttamista merkittävänä muutoksena. Sen ei uskota tuovan hyötyä minkään kokoisille yrityksille. Pieniä yrityksiä tulee helpottaa jossain määrin, mutta tämä on väärä kanava rahoituksen saamisen kannalta. Luotettavaa, läpinäkyvää tietoa on saatava tarpeeksi, jotta rahoituspäätös voidaan tehdä.

Takauslaitoksen rahoituspäällikön mielestä uudet kokorajat eivät ole järkevät. Yrityskokorajat ovat liian suuret. Tämä nosto saattaa aiheuttaa yrityksiltä vaadittavan raportoitavan tiedon oleellisen vähenemisen ja siten yritysten taloudellisen tilan arviointi muuttuu vaikeammaksi.

6.3 Pien- ja mikroyritysten asetus ja helpotukset

Kirjanpitäjät eivät kokeneet hyvänä mikroyrityksille annettua helpotusta jättää tilinpäätös laatimatta. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen on ristiriidassa muun muassa verotuslain kanssa, sillä veroilmoituksen takia täytyy jonkinlainen tilinpäätös laatia ja selvittää yrityksen todellinen tulos. Lisäksi tilinpäätöksen laatimattomuus saattaa mahdollistaa mikroyrityksellä lisävirheet kirjanpidossa ja yrityksen taloudellisessa tilassa. Tiettyjen tilinpäätösjaksojen olennaisuuden arviointi voi mahdollistaa tilinpäätöksen laadinnan helpottamisen ja siten keventää hallinnollista taakkaa.

Tilinpäätöksen laatiminen ajallaan on kirjanpitäjien mukaan yritysten etu ja jälkeinpäin se on suurempi hallinnollinen taakka kaikille osapuolilla ja aiheuttaa enemmän kustannuksia. Tasekirjan ja muiden liitetietojen laatimatta jättäminen voi olla tietyissä tapauksissa helpotus, jos niitä ei yrityksen tarvitse toimittaa esimerkiksi lupa-asioihin tai muille sidosryhmille.

”Hyvää olemassa olevaa tapaa ei kannata muuttaa. Helpotus on ainoastaan euromääräinen tilitoimistoasiakasyrityksen kirjanpitolaskussa. Vertailukelpoinen tilinpäätöstieto auttaa paremmin kirjanpitäjää neuvomaan asiakastaan ja ohjeistamaan suuntaa. Arviot ja neuvot voivat muuttua epävarmemmiksi.” (Kirjanpitäjä 1.)

Kirjanpitäjien mielipiteet toimintakertomuksen merkityksestä pien- ja mikroyrityksille olivat eroavat. Kirjanpitäjä 1 ja 2 katsoivat, että pien- ja mikroyritysten vapauttaminen toimintakertomuksen laadinnalta on perusteltua. Sen aikaisemmat vaatimukset olivat sisällöltään vähäiset ja velvoitteen poistaminen helpottaa hallinnollista taakkaa.

Kirjanpitäjä 3 korosti toimintakertomuksen merkitystä yrittäjälle ja yritykselle. Vaikka toimintakertomusta ei edellytettäisi, yrittäjää palvelee raporttien laadinta ja siksi se tulisi tehdä. Kaikki kirjanpitäjät olivat kuitenkin sitä mieltä, että laajan toimintakertomuksen laatiminen olisi yrityksen etu, vaikka se on hyvin työläs. Viimeistään siitä voisi konkretisoitua moni tieto, joka ei tule välttämättä muutoin ilmi. Siinä on luettavissa tiivistetysti olennaisimmat tiedot tilikaudelta ja se saattaisi herättää ajatuksia muun muassa toiminnan kehittämiseen.

Tilintarkastajilla ei ollut yhdenmukainen suhtautuminen pien- ja mikroyrityksaseutukseen. Tilintarkastaja 1 ei pitänyt asetusta perusteltuna ja näki kevennetyt liitetietovaatimukset liian vähäisinä. Tilintarkastaja 1 näki myös mikroyritysten vapauttamisen oikean ja riittävän kuvan antamisesta äärimmäisen kyseenalaisena. Tulkinanvaraisuus lisääntyy ja tieto täytyy arvioida jatkossa kriittisemmin. Tilintarkastaja 2 piti asetusta muuten hyvänä, mutta koki sen hyödyt vähäisinä. Turhien liitetietovelvoitteita on Tilintarkastaja 2 mukaan aiemmin ollut, ja niistä oli varaa vähentää.

”Asetus on perusteltu ja hyvä, mutta sen lisääminen vain kirjanpitolakiin ei riitä eikä muuta mitään. Se tulee viedä osaksi kaikkeen muuhun yrityksen raportointiin muun muassa verotukseen ja tilintarkastukseen, jotta helpotusten vaikutukset konkretisoituvat.” (Tilintarkastaja 2.)

Molemmat tilintarkastajat kannattivat tilinpäätöksen laadintaa, edellytti kirjanpitolaki sitä tai ei. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen on huono asia niin yrityksen kuin sidosryhmien kannalta. Säästö on vähäinen, sillä uudet kirjanpitojärjestelmät mahdollistavat tuloslaskelman ja taseen saannin helposti. Toimintakertomusvelvoitteen poistaminen ei olennaisesti muuta mitään, sillä niiden osalta vaatimukset eivät olleet merkittävät. Siitä ilmi käytävä tieto löytyy yleensä muualta kuten suoraan tuloslaskelmasta tai taseesta.

Pankkien suhtautuminen pien- ja mikroyrityshelpotukseen oli hyvin negatiivinen. Uudet säännökset mahdollistavat monenlaisia helpotuksia, jotka pahimmillaan heikentävät luotettavan tiedon saamista ja tunnuslukujen laskemista. Huolena on, että tilinpäätökset voidaan laatia monella eri tavalla, jolloin läpinäkyvyys ja vertailukelpoisuus heikkenevät. Toimintatavat eivät tule pankeilla muuttumaan, vaan edelleen kaikilta yritysasiakkailta vaaditaan vuosittain tilinpäätös. Toimintakertomus ja rahoituslaskelma eivät ole yhtä pakollisia, mutta niillä voi olla vaikutus yritysrahoituksen saamiseen. Etenkin toimintakertomus sisältää pankkien näkemyksen mukaan paljon tärkeää tietoa yrityksestä, joten se olisi syytä laatia mielellään laajassa versiossaan, vaikka lakivelvoitetta ei olisi.

Pankit myös kokivat, että yrittäjät ymmärtävät hyvin vähän taloushallinnollisista asioistaan. Tämä muutos saattaa siten heikentää jo ennestään vähäistä ymmärrystä yrityksen taloudellisesta tilasta. Pankin edustajat korostivat kirjanpitäjän ja tilitoimiston merkitystä yrityksille, sillä hyvin taloudestaan raportoivat yritykset saavat usein pankeilta tarvitsemansa palvelut.

”Yrityksen taloushallinnon hoitaminen on kaikkein parasta antaa tilitoimistolle ja teettää kirjanpito tilinpäätöksineen siellä. Hyvä, oikeaan suuntaan ohjaava kirjanpitäjä on yksi tärkeimmistä yrityksen kumppaneista.” (Pankin edustaja 3.)

Pankin edustajat arvioivat raportointitapojen mahdollisen muuttumisen ja luotettavuuden heikkenemisen vaikuttavan myös lainan saamiseen. Kaiken kokoisilta yrityksiltä voivat lainan saamisen ehdot tiukentua ja hinnat nousta. Rahoitustarpeen syy on aina keskeinen analysoitava asia.

Myös takauslaitoksen rahoituspäällikkö suhtautui kielteisesti asetukseen eikä pitänyt sitä perusteltuna. Tehdyt helpotukset olivat hänen mukaansa liian suuria ja vähäinen tiedonkäsittely ohjaa yrittäjää ja yritystä pahimmillaan väärään suuntaan. Pahimmillaan välinpitämättömyys voi kasvaa ja tiedon luotettavuus voi kärsiä, varsinkin jos kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekeminen ilman tilitoimistoa lisääntyy. Tilinpäätöksen laatiminen on kaikkien etu ja ilman sitä myös yrittäjien oman ymmärryksen puute heikkenee entisestään. Tilinpäätös vaaditaan jatkossa aina takausta tai

rahoitusta hakevilta asiakkailta. Tuloslaskelma ja tase ovat nykyään helposti saatavilla sähköisistä järjestelmistä, joten niiden vaatiminen ei ole taakka. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen vähentää vain yrityksillä tilitoimiston palkkiota ja siitä säästäminen on väärä paikka.

6.4 Kevennykset ammatin- ja liikkeenharjoittajille

Kirjanpitäjät eivät nähneet ammatin- ja liikkeenharjoittajille annettuja helpotuksia suurina mahdollisuuksina. Yhdenkertaisen kirjanpidon kuvattiin olevan ongelmallinen, etenkin jos taseessa on useita eriä. Menetelmä on käyttökelpoinen, mikäli yrityksen toiminta on pientä ja ulkopuoliset sidosryhmät eivät vaadi tilinpäätöstä. Kuitenkin kahdenkertainen kirjanpito on nykyaikaisilla kirjanpitojärjestelmillä vaivatonta tehdä, joten sinänsä taakka ei muutu oleellisesti kevyemmäksi.

”Yhdenkertainen kirjanpito on käyttökelpoinen ratkaisu, jos kyseessä on yhden hengen toiminimi ja toiminta on pientä eikä taseessa ole kummallisia eriä, velkaa tai omaisuutta merkittävästi. Yhdenkertainen kirjanpito hankaloihtaa kuitenkin siinä, että kuittien ja muiden tositteiden säilyttämisen merkitys muuttuu entistä tärkeämmäksi. Kuitenkin tämän päivän järjestelmät tekevät kahdenkertaisen kirjanpidon helposti, joten tällä helpotuksella ei ole olennaista vaikutusta hallinnolliseen taakkaan.” (Kirjanpitäjä 2.)

Maksuperusteisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen salliminen oli kirjanpitäjien näkökulmasta pääosin hyvä uudistus. Tilinpäätös ei muutu merkittävästi, jos kyseessä on useamman vuoden toiminut yritys. Kuitenkin uusien yritysten kohdalla vaihtelut voivat olla suuria, joten tilinpäätös tulisi oikaista suoriteperusteiseksi. Kirjanpitäjä 1 kuvasi maksuperusteisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen antavan pahimmillaan täysin väärän kuvan yrittäjille ja muille, sillä kuva saattaa vääristyä ja vaihtelut tilikausien välillä voivat olla merkittäviä. Kaikki kirjanpitäjät näkivät, että verotuksen kannalta tasainen tilanne on kaikkien etu, sillä hallinnollinen taakka voi mahdollisesti jopa lisääntyä, jos korjauspyyntöjä ja lisähakemuksia täytyy tehdä entistä enemmän.

Kirjanpitäjät olivat yksimielisiä siitä, että liikkeen- ja ammatinharjoittajien tilinpäätösmalli tulisi ottaa pienyrityksiä vastaavaksi. Siitä kevennetyn tuloslaskelman ku-

vattiin olevan huolestuttava, sillä tuotto- ja kuluerien avaaminen lisää läpinäkyvyyttä. Kirjanpitäjät arvioivat kirjanpitäjän merkityksen yritykselle korostuvan, kun valinnanvapaus tilinpäätösraportoinnissa lisääntyy. Kirjanpitäjän tulee olla kriittisempi, etenkin jos tilintarkastussäännökset muuttuvat vastaamaan uutta kirjanpitolakia ja kirjanpitojen tarkistaminen vähenee. Yrittäjiä täytyy ohjata oikeaan suuntaan ja tapauskohtaisesti miettiä, mitä raportteja kannattaisi laatia, vaikkei laki niitä edellyttäisi.

Myös tilintarkastajat suhtautuivat epäluuloisesti ammatin- ja liikkeenharjoittajille annettuihin helpotuksiin. Yhdenkertaista kirjanpitoa ei nähty helpotuksena, sillä kirjanpito-ohjelmilla kahdenkertainen kirjanpito syntyy siinä missä yhdenkertainenkin. Tilintarkastaja 2 kuvasi yhdenkertaisen kirjanpidon olevan helpotus yritykselle, jos sen hallitsee, mutta raportoinnin ja taseen muodostamisen kannalta se on ongelmallinen.

Tilintarkastajat eivät nähneet maksuperusteisen kirjanpidon tuovan merkittäviä vaikutuksia. Maksuperusteinen tilinpäätös on hyvä mahdollistaa eikä se muuta tilinpäätöstä merkittävästi. Ammatin- ja liikkeenharjoittajien hallinnollisen taakan ei arvioitu kuitenkaan kevenevän helpotusten ansiosta.

Pankin edustajat eivät kokeneet perustelluiksi ammatin- ja liikkeenharjoittajien helpotuksia. Yhdenkertaisen kirjanpidon ja maksuperusteisen tilinpäätöksen kuvattiin heikentävän luotettavuutta ja vaikeuttavan vertailukelpoisen tiedon saantia. Pankkien käytäntö vaatia asiakkailtaan tilinpäätöstä ei muutu, vaikka ammatin- ja liikkeenharjoittajien sallitaan jättää tilinpäätöksen laatimatta. Pankin edustajat kokevat huolestuttavaksi tilanteen, jossa yrittäjä tekee itse kirjanpidon ja tilinpäätöksen. Hyvän tilitoimiston asiakkaat nähtiin luotettavimpina eikä tilitoimiston palveluja kannata lopettaa kulujen säästämisenä.

”Helpotukset eivät ole perusteltuja. Maksuperusteinen kirjanpito mahdollistaa tiedon vääristymisen ja tilinpäätöksen suunnittelun. Yksinkertainen kirjanpito on harvoin luotettava. Molemmat helpotukset vaikeuttavat vertailukelpoisen tiedon saantia.” (Pankin edustaja 2.)

Takauslaitoksen rahoituspäällikön mielipide ammatin- ja liikkeenharjoittajien säännösten helpotuksista vastaa pankkien mielipiteitä. Yhdenkertainen kirjanpito koettiin epäluotettavaksi eikä sillä saa muodostettua tarvittavia raportteja. Maksuperusteinen tilinpäätös mahdollistaa tiedon vääristelyn. Takauslaitos vaatii tulevaisuudessa myös takausta tai rahoitusta hakevilta ammatin- ja liikkeenharjoittajilta tilinpäätöksen.

6.5 Kirjanpidon säilytys ja teknologiset ratkaisut

Kaikki kirjanpitäjät näkivät sähköistymisen ja digitalisaation vaikuttaneen keskeisesti hallinnollisen taakan vähenemiseen ja mahdollistaneen tiedon helpomman löytämisen. Alkuperäisen tasekirjan vaatimuksen poistuminen nähtiin hyvänä ja aiemmat säännökset kirjanpidon säilytyksestä koettiin vanhentuneina. Kirjanpitäjä 2 toi esille, että tilitoimistojen vastuu kirjanpidon ja tietojen taltioinnista ja varmuusjärjestelmistä on puolestaan lisääntynyt sähköistymisen myötä.

Yhteinen tilinpäätösrekisteri olisi kirjanpitäjien kokemusten mukaan ihanteellinen ratkaisu. Kirjanpitäjät ehdottivat, että olemassa olevaa Patentti- ja rekisterihallituksen kanavaa tulisi kehittää. Kirjanpitäjä 1 näki tarpeellisena, että säädös tilinpäätöksen toimittamisesta yhteiseen kanavaan tulisi lisätä lakiin, jotta toteutus onnistuisi. Kirjanpitäjä 1 ja Kirjanpitäjä 2 perustelivat kokemuksillaan kuitenkin yhteisen tilinpäätösrekisterin ongelmalliseksi, koska sidosryhmille harvoin riittäisi se vähimmäistieto, jonka he tulisivat tilinpäätösrekisteristä saamaan. Tämän vuoksi tilinpäätöksen moninkertainen toimittaminen ei juuri vähenisi. Kirjanpitäjät näkivät kuitenkin mahdollisuutena tilinpäätösrekisterin, sillä parhaimmillaan se voisi parantaa järjestelmissä olevan tiedon ajantasaisuutta. Kirjanpitäjät eivät nähneet kirjanpidon ja tilinpäätöksen säilyttämisen ja toimittamisen aiheuttavan yrityksille hallinnollista taakkaa, eivätkä muutokset oleellisesti sitä vähennä.

Myös tilintarkastajat antoivat tunnustusta sähköisten järjestelmien vaikutuksille yritysten hallinnollisen taakan vähentäjänä. Tilintarkastajat kokivat, että uudet järjestelmät lisäävät kaikilla osapuolilla hetkellisesti työtaakkaa, mutta pitkällä aikajaksolla siihen tulee helpotus. Edellinen kirjanpitolain säädös oli paperisesta tilin-

päätöksestä ja teknologisilta ilmauksiltaan oli perusteltua uudistaa ajastansa jääneinä. Tilintarkastuksen näkökulmasta Tilintarkastaja 1 koki sähköisten järjestelmien vaikeuttaneen usein tilintarkastustyötä muun muassa kirjausketjun seuraamista, ja arvioi sähköisissä järjestelmissä ja digitalisaatiossa olevan edelleen paljon kehittämisen varaa.

Tilintarkastajat pitivät kannattavana tilinpäätösrekisterin kehittämistä, sillä se helpottaisi raportointia. Olisi kaikkien sidosryhmien etu, jos tilinpäätös tieto olisi saatavilla suoraan järjestelmistä. Tilintarkastaja 2 näki riskin kuitenkin siinä, että toimitetaanko sinne vaaditut tiedot ja epäili tilinpäätöksien toimittamisen lisääntyvän. Myös kirjanpidon ja tilinpäätöksen säilyttämisvaatimusten korostamista rikosoikeudellisella vastuulla eivät tilintarkastajat arvioineet muuttavan yritysten toimintatapoja. Kuitenkin tilinpäätöksen toimittamisen ja kirjanpidon säilyttämisen nähtiin aiheuttavan minimaalisen osan yritysten hallinnollisesta taakasta ja eikä uusilla säännöksillä sitä onnistuta vähentämään.

Pankit suhtautuivat skeptisesti mahdollisen yhteisen tilinpäätösrekisterin toimivuuteen. Kaikki pankkien edustajat epäilivät, ettei järjestely parantaisi tilinpäätöksen toimittamista. Nykyiseen Patentti- ja rekisterihallituksen kanavaan hyvin monet jättävät tilinpäätöksen toimittamatta, joten samojen yritysten uskotaan laiminlyövän tilinpäätöksen toimittamisvelvoitteen myös uudesta rekisteristä.

”Yksi yhteinen tilinpäätösrekisteri olisi loistava järjestely, jos tiedon luotettavuus ja läpinäkyvyys eivät kärsi. Menetelmän vaikutus yritysten hallinnolliseen taakkaan on kuitenkin minimaalinen.” (Pankin edustaja 3.)

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö piti raportointikanavaa kehittämisen arvoisena järjestelynä. Sen toimimaan saaminen olisi haaste kuitenkin ilman lain velvoitetta.

”Kuitenkin riski on siinä, toimitetaanko tieto sinne ja kuka sen toimittaa. Yrittäjät eivät välttämättä itse toimittaisi niitä, kun ymmärrys järjestelmistä on usein vähäinen. Tiedon luotettavuutta täytyisi arvioida eri tavalla.” (Takauslaitoksen rahoituspäällikkö.)

Rahoituspäällikkö arvio yhteisen tilinpäätösrekisterin keventävän hallinnollista taakkaa ja helpottavan tiedon saantia, jolloin rahoituspäätöksen voisivat parhaimmillaan nopeutua. Käyttöönotto ja toteutus ovat kuitenkin todennäköisesti hankalia.

6.6 Pääomallainan merkitseminen taseeseen

Kirjanpitäjät olivat yhtä mieltä siitä, että pääomallainan on ehtojen täytyessä oman pääoman erä. Kirjanpitäjä 1 ja Kirjanpitäjä 3 korostivat pääomallainan käyttötarkoituksen merkitystä sen kirjaamistavan valinnassa. Useimmiten pääomallainan on tarvittu parantamaan yrityksen taloudellista tilannetta ja siksi se tulisi esittää omassa pääomassa. Tällöin raportointinäkökulma parantuu. Kirjanpitäjä 3 katsoi, että pääomallainan tulisi aina merkitä oman pääoman eräksi.

”On yrittäjän etu, että se voidaan omaan pääomaan kirjata, oli rahoittajana itse yrittäjä tai joku muu. Joustavuuden vara on hyvä asia ja pääomallainan sijoittamisesta taseeseen tulee päättää tapauskohtaisesti.” (Kirjanpitäjä 2.)

Tilintarkastajat pitivät pääomallainan säätämisuudistusta hyvänä ja tarkoituksen mukaisena. Pääomallainan on perusteltua merkitä omaan pääomaan, jos velkakirjan ehdot ovat sen luonteiset. Säätämättömyys korostaa valinnanvapautta ja tapauskohtaisuutta, minkä tilintarkastajat näkivät tärkeäksi. Kirjausohje on selkeä ja jättää vähän tulkinnan varaa. Rahoittajan asema korostuu.

Pankit pitivät säädöstä pääomallainan kirjaamisesta ristiriitaisena. Ehtojen täytyessä on perusteltua, että pääomallainan on omaa pääomaa. Sen säätämättömyys on kuitenkin huono seikka, sillä se lisää sekavuutta ja väärinymmärryksiä.

”Pääomallainan tulkinta on hankalaa ja tulee tehdä tapauskohtaisesti. Suurena huolena ovat näkemuserot ja se, että pääomallainan käsittelyllä halutaan vääristää tilinpäätöstä ja sen liitetietoja.” (Pankin edustaja 1.)

Pankit haluavat selvityksen pääomallainasta liitetietona, vaikka sitä ei olisi laissa säädetty. Rahoittajan näkökulmasta on kiinnostavaa, miksi pääomallainan on otettu.

Myös takauslaitoksen näkökulmasta pääomallainan säädös koettiin sekavaksi. Valinnanvapaus nähtiin huonona ja kaikille olisi selkeämpää, jos pääomallainan sijoit-

tamisesta olisi vain yksi kirjausohje. Epäselvien säännösten kuvattiin lisäävän sekavuutta ja aiheuttavan hallinnollista taakkaa. Rahoituspäällikkö katsoi pääomallainnan olevan oman pääoman erä ja sinne se kuuluisi kirjata.

6.7 Helpotukset konsernitilinpäätöksiin

Kirjanpitäjät näkivät helpotuksena konsernitilinpäätöksiä koskevat helpotukset. Niiden kerrottiin oleva hyvin työläisiä ja aiheuttaneet merkittävää hallinnollista taakkaa. Varojen jakamista konserneissa on saatettu lykätä konsernitilinpäätöksen laatimisen takia. Lisäksi osaavien, konsernitilinpäätöksiin erikoistuneiden kirjanpitäjien ja tilintarkastajien löytäminen on ollut yrityksille hyvin vaikeaa ja kallista, joten uudistus helpottaa yrityksiä ja raportointivelvollisuutta. Myös konsernitason rahoituslaskelma ja toimintakertomus nähtiin erittäin työläänä ja haastavana, joten niiden osalta helpotukset ovat merkittäviä. Kirjanpitäjien kokemusten mukaan ne on aiemmin laadittu ainoastaan lainsäädännön täyttämiseksi, joten velvoitteiden poistaminen on suora helpotus hallinnolliseen taakkaan.

Kirjanpitäjä 1 ja Kirjanpitäjä 2 korostivat, että konserniin kuuluvat yritykset joutuvat vastaamaan omasta kirjanpidostaan ja sen kuvasta siinä määrin, ettei merkittävää vääristelyä tai haittaa voi aiheutua, vaikka konsernitilinpäätös jätettäisiin laatimatta. Kirjanpitäjät arvioivat, että jos konsernin sisäisiä siirtoja ja tapahtumia kuten myyntiä on paljon, konsernitilinpäätös olisi hyvä laatia konsernin kannalta tilanteen selvittämisen vuoksi. Kirjanpitäjä 3 katsoi, että konsernitilinpäätös tulisi tehdä suurien varojen jakotilanteessa.

Tilintarkastajat pitivät konsernitason helpotuksia pääosin hyvinä. Säännöksellä arvioitiin onnistuttavan keventämään hallinnollista taakkaa, mutta pahimmassa tilanteessa helpotukset ovat uhka toiminnan läpinäkyvyydelle. Konsernitilinpäätöksen laatiminen on työläistä ja säännöksiä noudattaminen on hankalaa. Etenkin pk-yrityksiä helpottaa paljon, kun konserneihin erikoistunutta kirjanpitäjää ja tilintarkastajaa ei välttämättä tarvitse. Säästöjä arvioitiin tulevan sekä rahallisesti että ajallisesti. Helpotukset ovat myös perusteltuja, sillä etenkin pienkonserneiden kohdalla byrokratiaa on ollut liikaa. Tilintarkastaja 1 katsoi kuitenkin, että joissain tilanteissa

konsernitilinpäätöstä tarvitsevat siihen kuuluvat yritykset enemmän kuin muut sidosryhmät.

”Toisaalta tämä mahdollistaa riskin, sillä paljon sisäisiä tapahtumia käsittävät konsernit voivat vääristellä yrityskohtaisia menoja ja tuloja. Kirjanpitorikoksen tekeminen voi helpottua.” (Tilintarkastaja 2.)

Pankin edustajat kokivat huolestuttavana konsernitason helpotukset, sillä niiden toiminta on usein laajaa ja varallisuudet sekä velat voivat olla suuret. Pankkien käytännöt konsernien käsittelyn osalta tuskin tulevat muuttumaan ja konsernitilinpäätös tulee konsernien yhtä lailla jatkossa toimittaa. Myös toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman esitettiin olevan keskeisiä raportteja. Uudistus lisää kirjanpidon vääristämisen mahdollisuuksia jopa useilla yrityksillä.

”Konserniin kuuluvan yrityksen arviointi on hankalaa, jos mitään konsernitason raportteja ei ole. Konsernia tulee arvioida konsernitasolla ja huomioida sisäiset siirrot ja avustukset.” (Pankin edustaja 3.)

Takauslaitoksen näkökulmasta konsernitilinpäätöshelpotukset olivat liian suuria. Konsernitilinpäätös nähtiin niin merkittävänä, ettei velvollisuuden poistaminen ole hyvä asia. Pahimmillaan se voi vääristää yritysten keskinäisiä suhteita ja tilinpäätöksen tekemättä jättämisen arvioitiin tulevan jopa suuremmaksi haitaksi kuin sen tekeminen. Rajojen noston puitteissa olevien pienkonsernien toiminnan kuvattiin olevan useimmiten sen verran suurta, että konsernitilinpäätös on oleellinen ja keskeinen väline taloudellisen tilanteen tarkasteluun. Rahoituspäällikkö piti liiallisena helpottaa konserneja myös rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen osalta.

6.8 IFRS-säännökset

Kirjanpitäjät kokivat positiiviseksi kirjanpitolain muuttumisen kohti kansainväli-
sempää suuntaa ja etenkin suurille ja kansainvälisille yrityksille tämä voi tuoda mahdollisuuksia. Kansainvälinen tilinpäätösten vertailukelpoisuus nähtiin tärkeänä seikkana ja tietyillä toimialoilla sen merkitys koettiin suureksi. Hallinnollisen taakan arvioitiin myös helpottuvan, kun kansainvälisten yritysten ei tulevaisuudessa tarvitse laatia useita erilaisia tilinpäätöksiä. Kirjanpitäjä 1 arvioi kuitenkin, että

moni kansainvälinen yritys on laatinut toimintaansa varten aiemmin IFRS-tilinpäätöksen eikä sinänsä lainsäädäntöä varten, joten tässä yhteydessä ei voida viitata hallinnollisen taakan keventymiseen.

Rahoitusleasingsopimusten kirjaaminen taseeseen oli kirjanpitäjien mukaan järkevää, sillä yleensä yritys on niihin hyvin sitoutunut esimerkiksi rahallisesti suurien ensimmäisten erien ja lunastusaikeiden vuoksi. Taseeseen on perusteltua lisätä tapauskohtaisesti ne hyödykkeet, jotka tulevat pitkäaikaiseen käyttöön. Kuitenkin kun kaikkien leasingkohteiden osalta tulee käyttää samaa menettelyä, voi tämä aiheuttaa sekavuutta.

Kirjanpitäjät näkivät käypään arvoon arvostamisen ongelmallisena arvon määrittämisen suhteen. Arvon tulisi olla yhdenmukainen ja vertailukelpoinen asiantuntijalausunto ja se tulee arvioida kriittisesti. Kirjanpitäjä 3 korosti sitä, että asiantuntijalausuntoja voi saada monenlaisia ja niihin ei voi aina luottaa.

”Tilinpäätösinformaation kannalta on kyseenalaista esimerkiksi arvonsa menettäneiden osakkeiden arvostus kirjanpitoon. Käypään arvoon arvostamisessa tulee käyttää harkinnanvaraisuutta ja noudattaa varovaisuuden periaatetta. Myös yliarvostamista tulee välttää.” (Kirjanpitäjä 1.)

IFRS-säännösten salliminen kansallisessa lainsäädännössä ei kirjanpitäjien mukaan lisää oleellisesti tiedon vääristymistä tai luotettavuuden heikkenemistä. Säännökset antavat hieman varaa vääristelylle, mutta kirjanpitäjien arvioiden mukaan sitä tahtaen aina jonkin verran, joten vaikutukset tuskin ovat merkittäviä.

Tilintarkastajat kokivat kokonaisuudessaan kansainvälisten säännösten lisäämisen kirjanpitolakiin hyvänä uudistuksena. Vaikutukset nähtiin merkittävimmiten isoille kansainvälisille yrityksille ja niiden hallinnollisen taakan arvioitiin kevenevän. Suurten pörssiyhtiöiden ja konsernien arvioitiin tekevän edelleen vielä kansainvälisemmän tilinpäätöksen, joten suurin osa laatii edelleen kaksi tai kolme eri tilinpäätöstä. Parhaimmillaan kansainvälinen vertailukelpoisuus voi parantua.

Rahoitusleasingsopimukset on tilintarkastajien mukaan perusteltua kirjata varallisuudeksi, jos lunastusaikeet ovat selvät ja yritys on sopimukseen sitoutunut. Käy-

pään arvoon arvostamisessa riskiksi koettiin arvon määrittäminen. Uudet arvostussäännökset antavat mahdollisuuden menosuunnittelulle. Tilintarkastaja 2 näki, että yrityksillä on mahdollisuus vaikuttaa tilinpäätöksen eriin uudella tavalla, mutta pahimmillaan niitä voidaan vääristellä.

Pankit arvioivat IFRS-säännöksillä olevan merkittävät käytännön vaikutukset tilinpäätösten tulkintaan. Niiden käyttö on tapauskohtaisesti perusteltua ja lisäksi on hyvä tehdä kirjanpitolakiin, jos säännöksiä käytetään tarkoitetulla tavalla oikein. Pankin edustajat kokivat huolestuttavana mahdollisuudet tunnuslukujen suunnitteluun ja tilinpäätöksen tahallisen vääristämiseen muun muassa rahoitusleasingsopimusten kirjaustavan muutoksella ja käypään arvoon arvostamisella. Taseen erien muutoksiin on aiemminkin suhtauduttu kriittisesti ja pankin edustajat arvioivat, että IFRS-säännöksillä arvostettuihin eriin kiinnitetään tavallista enemmän huomiota. Liitetiedoissa toivottiin selkeästi käyvän ilmi IFRS-säännösten arvostusperiaatteet, sillä tilinpäätöstiedon vääristelyn mahdollisuus koettiin todellisena. Luotettavuuden arvioitiin myös heikentyvän.

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö koki arveluttavana IFRS-säännösten lisäämisen kansalliseen kirjanpitolakiin. Suuriin, kansainvälisiin yrityksiin vaikutuksia voi olla jonkin verran ja hallinnollinen taakka saattaa perustellusti helpottua. Taseeseen omaisuuden ei tulisi lukea mitään, mikä ei todellisuudessa ole omaisuutena. Rahoituspäällikön mukaan rahoitusleasingsopimukset tulisi merkitä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä kuten ne on ennenkin tehty. Myös käypään arvoon arvostettujen erien arvosta vaaditaan aina selvitys ja takaajan näkökulmasta sen todellisuutta täytyy arvioida kriittisesti. Rahoituspäällikkö arvioi, että säädös on pahimmillaan harhaanjohtava kaikkia sidosryhmiä kohtaan.

6.9 Yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmä

Kirjanpitäjät pitivät perusteltuna yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmän lisäämistä kirjanpitolakiin. Myös niiden raportointitaakan lisääminen koettiin tarkoituksen mukaisena velvoitteena. Kirjanpitäjät arvioivat näiden yhteisöjen olevan vastuussa merkittävistä varallisuuksista muun muassa toisten sijoituk-

sista, joten raportointivelvoitteiden on syytä olla muita ankarammat talouden hoidon ja toiminnan osilta. Aiemmin yleisen edun kannalta hyödyllisten yhteisöjen kohdilla on ollut epäselvyyksiä, joten läpinäkyvyyttä on tarve lisätä. Kirjanpitäjä 3 uskoi turhien yleisen edun kannalta hyödyllisten yhtiöiden määrän vähenevän ankarampien velvoitteiden ansiosta.

”On hyvä, että raportointivelvollisuus kasvoi. Aiemmin eniten on ollut juuri näiden kohdalla epäselvyyksiä ja talouden hoidon kannalta on tarkennuksien varaa. Usein hallinnassa on suuret varallisuudet, joihin tulee kiinnittää huomiota.” (Kirjanpitäjä 2.)

Myös tilintarkastajat kokivat tarpeellisena lisätä yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmä kirjanpitolakiin. Niiden kuvattiin olevan tarpeen antaa enemmän tietoa toiminnastaan, sillä vaikutuksia on usein yhteisön ulkopuolellekin. Niissä voi olla sidoksissa suuret varallisuudet, joten viranomaisraportoinnin lisääminen on hyvä asia. Tilintarkastajat pitivät tärkeänä asetuksen säätämisen laissa, jotta toiminta sitoutuisi paremmin ja vastuuhenkilöiden asema korostuisi. Entiset säädökset olivat jääneet aikansa jälkeen Tilintarkastaja 2 mukaan.

Pankkien edustajat pitivät hyvänä muutoksena yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määrittämistä kirjanpitolaissa ja niiden hallinnollisen taakan lisäämistä. Velvoitteiden laajentamisen arvioitiin olevan hyvä asia, koska pääosin nämä yhteisöt ovat suuria ja niiden toiminnassa on kiinni merkittävät varallisuudet. Läpinäkyvyyttä on tarpeen lisätä, sillä usein vastuukysymyksissä on epäselvyyksiä.

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö puolsi myös yleisen edun kannalta hyödyllisen yhteisön määritelmän ja niiden vaatimusten lisäämistä kirjanpitolaissa. ”Koska niillä on merkittävä asema kolmansiin osapuoliin, on perusteltua, että niiden tiedonantovelvoitetta lisättiin.” (Takauslaitoksen rahoituspäällikkö.)

6.10 Satunnaisten erien poistaminen tuloslaskelmasta

Kirjanpitäjät suhtautuivat pääosin positiivisesti satunnaisten erien poistamiseen tuloslaskelmasta. Niiden erien käyttöä perusteltiin niin epäselväksi ennenkin, että

poisjätö on selkeämpää. Kirjanpitäjä 1 näki ongelmallisena satunnaisten erien poistamisen lyhennettyjä tuloslaskelma- ja tasekaavoja käyttäviltä yrityksiltä, sillä tällöin satunnaiset tuotot kirjataan osaksi liikevaihtoa.

”Liikevaihtoon ei voida kirjata poikkeuksellisia eriä. Se voi muuttaa paljonkin tilinpäätöksen eriä ja ilman liitetietovaatimusta satunnaisuuksia ei saamista selville. Vertailukelpoinen tieto heikkenee ja ennustettavuus pahimmillaan vaikeutuu.” (Kirjanpitäjä 1.)

Kirjanpitäjät näkivät hyvänä muutoksena sen, että uuden säännöksen mukaan satunnaiset tuotot kirjataan tuloslaskelman ylhäälle muihin tuottoihin huomiota kiinnittävästi. Suurissa yrityksissä poikkeukset arvioitiin merkittävämmiksi kuin pienissä yrityksissä. Kirjanpitäjä 2 mukaan kuitenkin satunnaisuudet ovat edelleen melko helposti luettavissa tilinpäätöksissä, kun useamman vuoden tilinpäätöksiä vertaillaan keskenään. Olennaisuuden mukaan olisi satunnaisuuksista hyvä olla maininta tilinpäätöksen liitetiedoissa kirjanpitäjien näkökulmasta, vaikka vaatimusta ei ole. Vertailukelpoisuuden ei uskota useimmissa tapauksissa muuttuvan.

Tilintarkastajat pitivät satunnaisten erien poistamista kaksijakoisena. Tilinpäätöksen luettavuuden arvioitiin muuttuvan hieman, mikä näkyy myös analysointitavassa. Tilintarkastaja 1 toi esille satunnaisten erien poistamisen vaikutukset tunnuslukujen laskentaan, kun jatkossa ei ole mahdollisuutta valita mihin kuluja kirjataan. Bruttotulos-helputusta käyttävien yritysten eriä haittaa etenkin satunnaisten erien poistaminen ja niiden tulkinta on mahdotonta. Liitetiedoissa tulisi olla vaatimus poikkeuksellisista ja olennaisista eristä.

”Operatiivista tulosta voidaan kaunistella ja tilinpäätöksen luettavuutta voidaan vaikeuttaa. Ennen näitä eriä on käytetty useimmiten väärin, joten sinänsä on hyvä poistaa ne kokonaan. Kuitenkin tilinpäätöksen luettavuus muuttuu ja todellista tulosta on helppo vääristää.” (Tilintarkastaja 2.)

Pankit eivät kannata satunnaisten erien poistamista tuloslaskelmasta. Vertailukelpoisuus voi heikentyä, jos satunnaisuudet eivät käy ilmi. Pankin edustaja 2 mukaan muutos mahdollistaa oikeiden ja todellisten tietojen hukkaamisen epäolennaisuuksien joukosta. Kaikki pankit olivat sillä kannalla, että satunnaisuuksista vaaditaan jatkossa liitetieto, joten hallinnollinen taakka voi yrityksillä lisääntyä muutoksen

vuoksi. Tilinpäätösten luotettavuus ja läpinäkyvyys voivat heikentyä, kun erien vääristelyn mahdollisuus on helpompaa.

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö ei katsonut, että muutos satunnaisuuksista ei aja oikeaa asiaa. Edellisen tavan sanottiin olevan parempi, koska poikkeavuudet oli helpompi eritellä. Uuden säännöksen mukaan satunnaiset tulot ovat pahimmillaan osana liikevaihtoa, jolloin rahoituspäällikön mukaan jatkuvuuden arviointi vaikeutuu ja vertailtavuus heikkenee. Satunnaisuuksista tulisi olla liitetietovaatimus hyvän kirjanpitotavan nojalla. Takauslaitos saattaa tulevaisuudessa vaatia oman selvityksen tilikauden aikaisista satunnaisuuksista.

6.11 Kirjanpitolain uudistus kokonaisuudessaan

Kirjanpitäjät eivät pitäneet uutta kirjanpitolakia kokonaisuudessaan merkittävänä ja uudistusten vaikutukset koettiin vähäisiksi. Kun yrityksillä on vastuita ja velkaa, taloudellista raportointia täytyy olla. Kirjanpitäjien mukaan sidosryhmät perustellusti tarvitsevat tietoa yritysten taloudellisesta tilanteesta ja sitä tulee heille antaa. Samaa mieltä oltiin siitä, että on ristiriitaista vähentää informaatiota tilinpäätösten luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta heikentämällä.

Kirjanpitäjät pitivät olennaisuusperiaatteen korostamista ja soveltamista hyvänä, vaikka kuitenkin se voi osaltaan vaikuttaa kyseenalaisesti ja aiheuttaa sekaannuksia. Kuitenkin jokaisen yrityksen kohdalla on tärkeää arvioida tapauskohtaisesti, minkälaisia raportteja laaditaan ja yritysten ohjeistaminen nähtiin tärkeänä vapautusten myötä. Kirjanpitäjät olivat samaa mieltä siitä, ettei minkään yrityksen kannata jättää tilinpäätöstään laatimatta. Sen laatiminen ajallaan on etenkin asiakkaan etu, sillä myöhemmin tilinpäätöksen tekeminen voi koitua työläämmäksi ja hallinnollinen taakka voi muodostua suuremmaksi. Suurin osa yrityksistä tarvitsee tilinpäätöstä jossain vaiheessa jollekin sidosryhmälle ja yrityksen tilan arvioimiseksi tilinpäätös koettiin myös tärkeäksi. Tilitoimistojen kirjanpitäjät kokivat merkityksiensä korostuvan suunnan näyttäjänä ja ohjaajana yrityksille.

Kirjanpitolain muutosten vaikutukset yritysten hallinnolliselle taakalle jäivät kirjanpitäjien mukaan vähäisiksi. Raportointivelvoitteiden arvioitiin vähenevän eniten

konserneilta ja pientä toimintaa harjoittavilta mikroyrityksiltä. Suurin osa yrityksistä tuskin huomaa uudistusta. Kirjanpitäjät näkivät, että kirjanpitolaki on väärä lainsäädännön ala hallinnollisen taakan vähentämiseksi, ja eikä sen arvioitu sisältävän juuri ollenkaan tarpeetonta raportointia. Kirjanpitäjä 1 ja Kirjanpitäjä 3 korostivat, että muutokset kirjanpitolaissa voisivat vaikuttaa lähinnä yritysten kirjanpitolaskuissa, jos yritysten taloushallinto hoidettaisiin lain vähimmäisvaatimusten mukaan. Kuitenkin kirjanpitolasku nähtiin vääränä kulueränä säästöjen tekemiselle.

Kirjanpitäjä 2 arvioi hallinnollisen taakan olevan tulevaisuudessa suhteellisesti melko oikeassa linjassa. Suurilla yrityksillä taakka on kohdillaan, mutta pienimuotoista toimintaa harjoittavien yritysten osalta taakka on edelleen suhteellisesti raskain. Myös Kirjanpitäjä 3 katsoi, että hallinnollisen taakan taso on kohdillaan. Kirjanpitäjä 2 ja Kirjanpitäjä 3 olivat samaa mieltä siitä, ettei hallinnollisen taakan osalta ylipäättänsä ole enää paljoa keventämisen varaa.

Kirjanpitäjät esittivät, ettei hallinnollisen taakan väheneminen onnistu ainoastaan yhtä lainsäädäntöä muuttamalla. Sidosryhmien tulisi vastata kirjanpitolain muutokseen myös omalta osaltaan. Kaikki kirjanpitäjät kokivat Verohallinnon muuttavan hitaimmin käytäntöjään ja verotuslainsäädännön aiheuttavan suurinta hallinnollista taakkaa. Keventämistoimia kirjanpitäjät suuntaisivat kirjanpitolain sijaan verotukseen liittyvään lainsäädäntöön muun muassa vaatimuksia uudistamalla, ilmoituksia yksinkertaistamalla ja toimialakohtaista raportointia, kuten rakennusilmoituksia, vähentämällä. Esimerkiksi arvonlisäveron ilmoitusvälin rajoja tulisi nostaa kirjanpitäjien mukaan, sillä kuukausittainen väli on monelle pienelle yritykselle turhan tiheä. Kirjanpitäjä 1 ja Kirjanpitäjä 2 kokivat myös työnantajana toimimiseen liittyvän liikaa raportointia ja raportointikanavaa tulisi kehittää ja ilmoituksia yksinkertaistaa. Kokonaisuudessaan Kirjanpitäjä 2 esitti kirjanpitolain uudistuksen olevan enemmän helpotus kuin huononnus.

”Kirjanpitolain uudistus on hyvä alku, mutta kirjanpitolain muuttuminen ei tuo todellista kevennystä hallinnolliseen taakkaan. Sen muuttamisen sijaan esimerkiksi verotuksen keventäminen olisi merkittävämpi muutos, sillä se aiheuttaa suurinta hallinnollista taakkaa. Monimutkaiset ja alakohtaiset säännökset, epäselvyys ja päällekkäiset määräykset tulisi yhdenmukaistaa.

Yhteiset pelisäännöt verotuksen osalta olisi ihanteellinen toimintatapa. Kirjanpidon raportointi on hallinnollisen taakan osalta vähäinen murhe. Tämä päätös hallinnollisen taakan keventämisestä on ollut poliittisempi kuin muu syy. Suunta on oikea, mutta verotusta tulisi ohjata uuteen suuntaan. EU-tason linjaukset pitäisi toteuttaa kaikilla hallinnon aloilla. On hyvä, että sieltä annetaan suunta.” (Kirjanpitäjä 1.)

Tilintarkastajat pitivät pääosin uutta kirjanpitolakia hyvänä muutoksena. Tilintarkastaja 1 näki uudistuksen parhaana puolena lain selkeytymisen ja päivittämisen, mutta koki vaikeaksi muutosten vaikutusten arvioimisen tulevaisuudessa. Tilintarkastaja 1 piti liitetietojen vähentämistä tilinpäätösinformaation kannalta merkittävänä asiana, sillä niiden olennaisuus vaikuttaa tilinpäätöksen tulkintaan ja luotettavuuteen. Huolena oli liitetietojen mahdollinen vähentäminen jatkossakin.

Tilintarkastajat pitivät mahdollisena, että hallinnollinen taakka kevenee jossain määrin uudistuksen myötä. Yrityskorajojen nosto vaikuttaa etenkin pienyrityksiin ja niillä hallinnollinen taakka saattaa keventyä tapauskohtaisesti. Muiden yritysten arvioitiin tuskin huomaavan muutoksia ja siten kokonaisuudessaan vaikutukset jäävät vähäisiksi. Tilintarkastaja 2 koki, että kirjanpitolain uudistuksella haluttiin ajaa oikeaa asiaa, mutta kirjanpitolainsäädännön osalta ei ole oleellisesti keventämisen varaa. Tilintarkastaja 2 näki muutoksen olevan lähinnä poliittinen ja sen tarkoituksena oli yrittää osoittaa, että viranomaiset pyrkivät parantamaan yritysten asemaa.

Tilintarkastaja 2 arvioi, että suurempi taakka yrityksille muodostuu viranomaisraportoinnista. Sen kuvattiin olevan raskainta ja siksi hallinnollinen taakka kevenisi huomattavammin muuta lainsäädäntöä kuin kirjanpitolakia muuttamalla. Etenkin verohallinnon raportoinnin esitettiin olevan työläintä ja sitä tulisi muuttaa esimerkiksi arvonlisäverolaissa raportointiväliä pidentämällä. Myös työnantajana toimimisen raportoinnin Tilintarkastaja 2 koki kohtuuttomaksi varsinkin pienille, muutamien henkilön työllistäville yrityksille. Niitä keventämällä voitaisiin saavuttaa todellista hallinnollista helpotusta.

Pankin edustajat eivät kirjanpitolain uudistuksessa kokonaisuudessaan näe juuri-kaan hyviä puolia. Hallinnollista taakkaa ei voi vähentää tiedon luotettavuuden

uhalla. Pankit myös arvioivat, että raportointi tulee muuttumaan epämääräisemmäksi ja tilinpäätöksiä tehdään jatkossa vähemmän. Rahoittajan näkökulmasta muutokset ovat huolestuttavia, sillä kaikki pankit kokivat rahoituksen olevan suuri riski tänä päivänä ja sen minimoimiseksi vaatimuksia ei voi keventää. Myös kaikenlaisen kirjanpidon vääristelyn, manipuloimisen ja ohi kirjaamisen pelättiin mahdollistuvan ja lisääntyvän muutosten myötä.

”Hallinnollinen taakka ei muutu kirjanpitolain muutoksen jälkeen juurikaan eikä sen vähentäminen ole perusteltua kirjanpitolain kautta. Uudistus on väkinäinen, tekemällä tehty ja hyödyt ovat minimaaliset kaikille. Ongelmaksi muodostuu, kun yritykset asioivat sidosryhmien kanssa, eikä heillä ole esittää tarvittavia raportteja. Hallinnollista taakkaa tulisi kirjanpitolain sijaan keventää esimerkiksi työnantajana toimimisen velvoitteista tai arvonlisäverotussääntelystä. Niissä molemmissa olisi yksinkertaistamisen varaa ja turhaa byrokratiaa.” (Pankin edustaja 2.)

Pankin edustaja 1 ja Pankin edustaja 3 näkivät kuitenkin kirjanpitolain uudistuksen ajavan oikeaa asiaa ja muutoksen tarpeen olevan perusteltu. Kaikki pankin edustajat olivat samaa mieltä siitä, että tämä muutos ei ole lopullinen tai kovin pitkäkestoinen. Hallinnollisen taakan ei uskota tulevan vähentymään. Pankinedustaja 3 näki kirjanpitolain uudistuksen ongelmana myös sen, etteivät kirjanpitolain helpotukset mene yksiin muiden vaatimusten kanssa, jotka tilinpäätöstä vaativat. Tarvittavien toimien hallinnollisen taakan keventämiseksi uskottiin olevan vielä edessäpäin ja näiden säännösten arvioitiin olevan voimassa jonkin aikaa. Pankit olivat yksimielisiä siitä, ettei kirjanpitolain uudistus ole onnistunut.

Hallinnollisen taakan ja sen määrän koettiin riippuvan yrittäjästä itsestään. Pankit arvioivat, että yritysten hallinnollinen taakka voisi helpottua, jos yrittäjä pyrkisi lisäämään tietoisuuttaan taloushallinnollisten asioiden hoidosta ja niistä lainsäädännöistä, joita joutuvat toiminnassaan noudattamaan. Tietämättömyys lisää hallinnollista taakkaa ja se vaikuttaa negatiivisesti myös asenteisiin. Yrittäjien tulisi nähdä pankki kumppanina eikä uhkana tai tietojen vaatijana.

Takauslaitoksen rahoituspäällikkö piti kirjanpidonlain uudistusta hyvin ristiriitaisena. Yrityksille annetut helpotukset ovat haitta sidosryhmille. Takaajan tai rahoit-

tajan näkökulmasta tulee heikentymisiä ja tiedon saanti voi vaikeutua. Rahoituspäällikkö arvioi helpotusten koituvan haitaksi myös yrityksille, jos ne noudattavat kirjanpitolakia sen vähimmäisvaatimusten mukaan ja valinnastaan jättävät taloudellisen tilanteensa seuraamisen vähälle.

”Kirjanpitolain uudistus vei pohjan taloudellisen tilanteen seuraamisesta ja yrittäjien opastamisesta oikeaan suuntaan ja mahdollistaa aukkojen jättämisen yritysten tilanteen ymmärtämiseen. Joiltain osin uusi kirjanpitolaki voi keventää hallinnollista taakkaa, mutta sidosryhmien kanssa toimiva yritys ei helpotuksista hyödy.” (Takauslaitoksen rahoituspäällikkö.)

Rahoituspäällikkö ei pitänyt hallinnollista taakkaa kohtuuttomana tai suurena enenkään kirjanpitolakia. Vaatimukset kaikkia yrityskokoja kohtaan ovat olleet tarpeelliset ja perustellut, eikä niitä olisi tarvinnut keventää. Uusi kirjanpitolaki koettiin liian väljäksi ja se saattaa mahdollistaa liian monia käytäntöjä, väärin ymmärryksiä ja sekavuutta, mikä todennäköisesti vain lisää hallinnollista taakkaa. Rahoituspäällikkö näki tärkeänä tilitoimiston palveluiden käytön yrityksillä osana yritystoimintaa ja yritysten tulisi säästää jostain muista kuluista. Hallinnollisen taakan arvioitiin olevan kohdillaan eikä sen kevennyksiin pyrkiminen ole perusteltua. Sähköistyminen kokonaisuudessaan on jo paljon helpottanut yritysten hallinnollista taakkaa ja niiden järjestelmien kehittämisessä on yhä mahdollisuuksia hallinnollisen taakan viilaukseen. Rahoituspäällikön mukaan uutta kirjanpitolakia ei voi pitää onnistuneena.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen kannalta keskeisimmät tutkimustulokset. Tarkoituksena on vertailla tutkimukseen osallistuneiden sidosryhmien vastausten yhtäläisyyksiä ja eroja ja siten arvioida kirjanpitolain muutoksen vaikutuksia yritysten, sidosryhmien ja hallinnollisen taakan osalta. Tämä luku ja opinnäytetyö päättyvät tutkimusprosessin arviointiin ja jatkotutkimusehdotuksiin.

7.1 Tulosten tarkastelu

Kirjanpitolain uudistuksen lähtökohtana ja päätavoitteena oli pyrkiä vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa. Tätä lähtökohtaa ja tavoitetta piti perusteltuna vain kolmasosa vastaajista ja heistä jokainen oli eri sidosryhmän edustaja. He esittivät pienimpien yritysten kohtaavan liikaa byrokratiaa ja velvoitteita, mutta suurempien yritysten vaatimusten arvioitiin olevan kohdillaan. Kuitenkin suurin kaikista vastaajista osa koki, ettei hallinnollisen taakan määrä ole kohtuuton tai liian suuri. Yritysten raportointivaatimukset nähtiin kuitenkin tarpeellisina ja läpinäkyvyyttä edistävinä.

Yritysten uudet, suuremmat kokorajat olivat suurin mielipiteitä jakava uudistus. Vain kolmasosa vastaajista piti muutosta hyvänä ja uusia rajoja perusteltuina sekä rajojen noston helpottavan tapauskohtaisesti yritysten hallinnollisia velvoitteita etenkin suuryrityksestä pienyritykseksi siirtyneillä yrityksillä. Muut tutkimukseen osallistuneet kokivat rajojen noston liian suuriksi tai muutoin merkityksettömäksi uudistukseksi. Pankit ja takauslaitos kokivat, ettei rajojen noston tuo hyötyä minäkään kokoisille yrityksille. Raportointivaatimusten vähentämisen kirjanpitolaissa ei uskottu helpottavan hallinnollista taakkaa, sillä sidosryhmien tiedon tarve asiakas yrityksistään pysyy edelleen samana.

Kaikki sidosryhmät kokivat huolestuttavaksi mikroyrityksille annetut helpotukset ja erityyssäännökset. Niiden epäiltiin suuresti tuovan todellisia helpotuksia taloushallinnolliseen raportointiin. Tilinpäätöksen laatimatta jättämistä ei kannattanut kuukaan vastaajista, sillä todennäköisesti yritys saattaa tarvita sitä myöhemmin muun

muassa rahoituksen tai erityisluvan saamiseksi, jolloin sen laatiminen tulisi huomattavasti vaikeammaksi ja työläemmäksi. Tilinpäätös tulisi vastausten mukaan laatia ajallaan kuten ennenkin. Lisäksi esitettiin, että mikroyritysten tulisi käyttää pienyrityksille annettuja tuloslaskelma- ja tasekaavoja läpinäkyvämmän tilinpäätöksen saamiseksi. Myös esimerkiksi verotuslainsäädäntö ei ole muuttunut, joten todellisuudessa jonkinlainen tilinpäätös tulee laatia veroilmoituksen täyttämiseksi. Etenkin pankit korostivat liitetietojen ja toimintakertomuksen merkitystä rahoituksen saantiin, joten niistä tuskin useimmat mikroyritykset voivat täysin luopua.

Maksuperusteisen kirjanpidon ja tilinpäätöksen sallimista piti hyvänä vain yksi tilintarkastaja ja kaksi kirjanpitäjistä. Sen arvioitiin vaikuttavan hyvin vähän tilinpäätöksen laadintaan ja sen antamaan kuvaan useamman vuoden toimineilla yrityksillä. Yhdenkertaista kirjanpitoa ei kukaan vastaajista kokenut helpotukseksi, koska sen kautta on hankalaa muodostaa raportteja kuten tuloslaskelmaa ja tasetta. Uusien kirjanpitojärjestelmien korostettiin jo helpottaneen kahdenkertaisen kirjanpidon tekemistä. Ammatin- ja liikkeenharjoittajien sekä mikroyritysten helpotuksien koettiin tuovan olematon käytännön hyöty yhdellekään sidosryhmien kanssa toimivalle yritykselle eikä hallinnollisen taakan uskottu keventyvän.

Kirjanpitäjät ja tilintarkastajat kokivat hyväksi uudistukseksi uuden säännöksen pääomalainan kirjaamisesta ja sen säätämättömyydestä. Pankit ja takauslaitos pelkäsivät valinnanvapauden lisäävän sekavuutta. Kaikki vastanneet näkivät pääomalainan kuuluvan oman pääoman eräksi sen ehtojen täytyessä. Pankit ja takauslaitos vaativat tiedot pääomalainasta liitetietoina, vaikka kirjanpitolaki ei sitä edellytä. Pääomalainan säännöksellä ei uskottu olevan vaikutuksia hallinnolliseen taakkaan.

Konsernitilinpäätökseen liittyvät velvoitteet jakoivat mielipiteitä. Suurin osa kirjanpitäjistä ja tilintarkastajat näkivät konsernitilinpäätösvelvoitteisiin liittyvät helpotuksen hyvinä ja vaikuttavan paljon niiden hallinnollisen taakan keventymiseen. Pankit ja takauslaitos puolestaan eivät uskoneet helpotusten ajavan oikeita asioita, sillä konsernien toiminta koettiin merkittäväksi ja siksi myös konsernitason tilinpäätös vaaditaan edelleen rahoituslaitoksissa. Tämän vuoksi hallinnollisen taakan väheneminen tulee toteutumaan vain osalla konserneista ja helpotukset saattavat jäädä vähäisiksi.

Kansainvälisten säännösten lisääminen kirjanpitolakiin koettiin pääosin tarpeellisenä ja yleistä vertailukelpoisuutta parantavana tekijänä. IFRS-säännösten noudattaminen tilinpäätöksissä jakoi hieman mielipiteitä. Rahoitusleasingsopimusten uuden arvostamistavan kokivat hyväksi kirjanpitäjät ja tilintarkastajat sekä pankit, jos sitä sovelletaan oikein. Takauslaitoksen näkökulma oli, ettei taseeseen voi lukea eriä, jotka ei todellisuudessa ole omaisuutta. Käypään arvoon arvostamiseen kaikki sidosryhmät suhtautuivat epäileväisesti ja kokivat ongelmallisena arvonmäärittämisen. IFRS-säännösten arvioitiin kuitenkin kokonaisuudessaan voivan vähentää hallinnollista taakkaa kansainvälisiltä ja suurilta yrityksiltä, joten muutos oli pääosin hyvä.

Yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmän tuomisen kirjanpitolakiin kokivat kaikki tutkimukseen osallistuneet hyväksi ja tärkeäksi. Myös niiden hallinnollisen taakan ja raportointivaatimusten lisääminen ja korostaminen nähtiin tarpeellisena ja perusteltuna. Tilintarkastaja 2 esitti entisten säännösten olleen vanhentuneita. Uudistus on hyvä ja merkittävä.

Satunnaisten erien poistamisen koki hyväksi muutokseksi kirjanpitäjät ja tilintarkastajat. Kuitenkin bruttotulos-helputusta hyödyntävien mikroyritysten poikkeukselliset erät nähtiin ongelmallisina. Pankit ja takauslaitos eivät kannattaneet satunnaisuuksien poistamista ja pelkona on tilinpäätösinformaation vääristyminen, kun poikkeavuudet on vaikeampi eritellä. He esittivät myös vaatimusta satunnaisista tuloista ja menoista liitetietoihin, joten hallinnollinen taakka saattaa jopa lisääntyä uuden säännöksen myötä.

Kun arvioitiin uuden kirjanpitolain merkitystä ja vaikutuksia kokonaisuudessaan, useimmat esittivät positiivisia vaikutuksia olevan vähän ja lakiuudistuksen olevan pääosin hyödytön. Tilintarkastajat ja Kirjanpitäjä 2 olivat ainoita, jotka näkivät uudistuneen kirjanpitolain olevan mahdollisuus ja tulleet muutokset enimmäkseen hyvinä. Toiset kirjanpitäjät, pankit ja takauslaitos näkivät suurimmaksi ongelmaksi tilinpäätöstiedon luotettavuuden heikkenemisen. Lisäksi käytännön vaikutukset koettiin pääosin vähäisiksi, sillä yhden lainsäädännönalan muuttaminen ei riitä, jos

halutaan tavoitella hallinnollisen taakan todellista keventämistä. Kirjanpitäjät ja tilintarkastajat näkivät suurimman ongelman olevan siinä, että sidosryhmät eivät luovu raportointivaatimuksistaan, vaikka kirjanpitolaki uudistuisi.

Kirjanpitäjät ja tilintarkastajat arvelivat lakiuudistuksen tapauskohtaisesti tuovan kevennystä hallinnolliseen taakkaan vain pienimmille yrityksille. Osa näki eniten taakan helpottuvan niiltä yrityksiltä, jotka siirtyivät kokorajojen muutoksen ansiosta suuryrityksistä pienyrityksiksi. Myös konserneilla esitettiin ilmenevän hallinnollisen taakan kevennystä tapauskohtaisesti. Pankit ja takauslaitos eivät uskoneet hallinnollisen taakan muuttuvan, saati kevenevän millään yrityksellä. Kaikki tutkimukseen osallistuneet kokivat, ettei kirjanpitolakia muuttamalla voida vähentää hallinnollista taakkaa. Osa esitti tarpeettoman byrokratian vähennystarpeen olevan muun muassa verotus- ja työnantajana toimimisen lainsäädännöaloilla, ja niitä helpottamalla hallinnollista taakkaa olisi mahdollista todellisuudessa keventää.

Tutkimukseen osallistuneista yksikään ei pitänyt lakiuudistuksen päätavoitteen toteutumista onnistuneena. Uudistuksella saavutettava hallinnollisen taakan keventyminen jää hyvin vähäiseksi ja suurin osa yrityksistä tuskin huomaa muutosta, joten siten kirjanpitolain uudistuksella ei onnistuta vähentämään hallinnollista taakkaa. Kolme vastanneesta arvioi lakiuudistuksen tuoneen enemmän hyviä muutoksia ja olevan siten kokonaisuudessaan enemmän helpotus, mutta hallinnollisen taakan vähenemisen osalta hyödyt ovat pienet. Vastanneista kuusi kokee muutokset enemmän negatiivisina ja uudistuksen epäonnistuneena.

Tutkimukseen osallistuneiden mielipiteiden vertaaminen lausuntopyyntöihin

Kirjanpitäjien mielipiteet lakiuudistuksesta olivat hyvin samankaltaisia toimialaliittonsa Taloushallintoliiton kanssa. Molemmat kokivat, ettei tilinpäätösveloitteen vapauttaminen ole perusteltu tai tuo kevennystä hallinnolliseen taakkaan. Myös mielipiteet yhdenkertaisen kirjanpidon hyödyntämisestä olivat samanlaiset. Taloushallintoliitto ei pitänyt hyvänä maksuperusteisen kirjanpidon sallimista, kun taas kirjanpitäjät näkivät sen pääosin perusteltuna. Taloushallintoliitto korosti kirjanpitäjiä enemmän yritysten koon olevan juridista muotoa parempi määritelmä kirjanpitovelvollisuuden sisältöön. Pääomallainan merkitsemistä Taloushallintoliitto

ja kirjanpitäjät olivat myös yksimielisiä, mutta Taloushallintoliitto olisi kannattanut tiukempaa säännöstä pääomalainan kirjaamisesta aina oman pääoman eräksi.

Tilintarkastajat ja Tilintarkastuslautakunta suhtautuivat kirjanpitolain uudistukseen lähes täysin yksimielisesti. Molemmat kritisoivat tilinpäätösveloitteesta luopumista ammatin- ja liikkeenharjoittajilta ja epäilivät sen vähentävän hallinnollista taakkaa. Myös mielipiteet yritysten kokorajoista ja pääomalainan merkitsemisestä olivat samanlaiset ja niitä pidettiin hyvinä. Olenaisuusperiaatteen molemmat nostivat esille ja se nähtiin tärkeänä, vaikka se koettiin tulkinnanvaraiseksi. TILA näki mahdollisena, että lakiuudistus saavuttaisi merkittäviä säästöjä, mutta tilintarkastajat eivät pitäneet lakiuudistuksen vaikutuksia hallinnolliseen taakkaan niin merkittävänä.

Pankki- ja takauslaitostoimintaa valvovan Finanssivalvonnan ja finanssialaa edustavan Finanssialan Keskusliiton mielipiteet kohtasivat myös pankin edustajien ja takauslaitoksen rahoituspäällikön kanssa. Heillä oli yhteinen näkemys siitä, että myös mikroyritysten tulee laatia tilinpäätös, ja käyttää kahdenkertaista kirjanpitoa taloudellisen tilanteen ja todellisen tuloksen selvittämiseksi. Yritysten kokorajat koettiin asetetun liian suuriksi ja etenkin pienkonsernien helpotukset huolestuttaviksi. Rahoitusalan toimijat näkivät, että hallinnollista taakkaa on pyritty keventämään tilinpäätösten luotettavuuden uhalla ja etenkin mikroyritysten tuloslaskelma- ja tasekaavat koettiin käyttökelvottomiksi. Niiden käytön seurauksena esitettiin jopa hallinnollisen taakan lisääntyvän, kun sidosryhmät vaativat lisäpyyntöjä ja selvityksiä suppeista tiedoista.

Finanssialan keskusliiton mielipide vastaa pankin edustajien ja takauslaitoksen mielipidettä IFRS-säännöistä. Niitä voi hyödyntää tilinpäätöksessä, jos se on tarkoituksen mukaista ja arvostukset on toteutettu hyvää kirjanpitolapaa noudattaen. Finanssivalvonta suhtautui kansainvälisiin säännöksiin muita myötämielisemmin. Kuitenkin pääomalainan kirjaamistavasta oltiin pääosin samaa mieltä ja se nähtiin ehtojen täytyessä oman pääoman eräksi. Finanssialan keskusliitto ei ottanut kantaa sen säätämiseen.

Lausuntopyyntöjä tarkasteltaessa tulee ottaa huomioon se, että ne on annettu kirjanpitolain suunnittelu vaiheessa. Niiden oli tarkoitus olla kritisovia ja ohjeistavia, jotta kirjanpitolaki saatiin viimeistelyä lopulliseen muotoonsa. Kuitenkin niistä on havaittavissa pääosin samanlainen suhtautuminen kirjanpidollisiin seikkoihin kuin tutkimukseen osallistuneilla asiantuntijoilla samasta sidosryhmästä, ja siten näkemykset tukevat toisiaan.

7.2 Johtopäätökset

Kirjanpitolainuudistus toi mukanaan useita eri muutoksia, mutta niistä suurimman osan vaikutukset jäävät vähäisiksi. Yritysten kokorajojen muuttaminen suuremmiksi ei aja oikeaa asiaa, sillä vaikka uusien rajojen mukaan yhä useammat yritykset lukeutuvat jatkossa mikro- tai pienyrityksiksi, ei hallinnollinen taakka todellisuudessa kevene. Sidosryhmien vaatimukset niille raportoitavista tiedoista eivät muutu, joten yritysten tulee koota samat tiedot jatkossakin niitä varten. Rajojen nostolla on hyvin vähäiset vaikutukset.

Pien- ja mikroyrityksille annettu asetus tilinpäätöksen laatimisesta ja sen liitetiedoista mahdollistaa epäselvyyksiä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä. Sidosryhmien kanssa toimivan mikroyrityksen tulisi jatkossa laatia tilinpäätös ajallaan kuten ennenkin. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen ei mahdollista suuria säästöjä ajallisesti tai kustannuksellisesti yrityksille ja tilinpäätös edistää lakisääteisen veroilmoituksen tekemistä. Mikroyrityksille annetut tuloslaskelma- ja tasekaavat ovat liian suppeat ja puutteelliset tarpeellisen informaation saamiseksi, ja siksi niiden tulisi hyödyntää pienyrityksille annettuja malleja. Toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimisveloitteen poistuminen keventää hallinnollista taakkaa vähän niillä pien- ja mikroyrityksillä, joilla ei ole tarpeen toimittaa niitä sidosryhmille. Liikkeen- ja ammatinharjoittajille annetut helpotukset eivät helpota yritysten kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadintaa.

Kansainvälisten tilinpäätössäännösten tuominen osaksi kansallista kirjanpitolakia on tutkimuksen mukaan tarpeellista. IFRS-säännöksiä noudattaminen tilinpäätöksessä on perusteltua, jos niitä sovelletaan oikein. Parhaimmillaan ne mahdollistavat

kansainvälisen vertailukelpoisuuden parantamisen sekä hallinnollisen taakan osittaisen kevenemisen kansainvälisiltä yrityksiltä. Pääomalaina voidaan merkitä sen ehtojen täytyessä oman pääoman eräksi. Pääomalainan kirjaamistavan valinnassa keskeistä on sen käyttötarkoitus ja velkakirjan merkitys korostuu.

Konsernien tilinpäätökseen ja liitetietoihin säädetyt helpotukset eivät aja oikeita asioita ja pahimmillaan ne uhkaavat konsernien toiminnan läpinäkyvyyden. Hallinnollinen taakka ei tule konsernien osalta kevenemään, sillä useimmat sidosryhmät vaativat myös konserneilta konsernitason tilinpäätöksen sekä toimintakertomuksen. Konsernitason helpotukset mahdollistavat kirjanpidon vääristämisen monella konserniin kuuluvalla yrityksellä.

Uudistuneeseen kirjanpitolakiin on sisällytetty yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön määritelmä ja ainoastaan niiden kohdalla raportointivelvoitteet lisääntyvät. Määritelmän lisääminen oli tarpeellista ja niiden informaatiovelvoitteiden ankaroituminen oli perusteltua, koska niiden vastuut ja varallisuudet ovat usein merkittävät. Muutos on hyvä.

Satunnaisten erien poistaminen on hyvä muutos, jos tilinpäätösinformaatio ei vääristy. Lyhennettyä tuloslaskelmaa, bruttotulos-erää käyttävien pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksistä eivät käy ilmi poikkeavat tuotot, ja siksi niiden osalta tulisi olla liitetietovaatimus merkittävistä satunnaisista eristä.

Kirjanpitolain uudistus kokonaisuudessaan mahdollistaa tilinpäätösinformaation luotettavuuden heikkenemisen. Vaikutukset jäävät vähäisiksi, jos muita lainsäädännönaloja ei muuteta tai sidosryhmät eivät kevennä tietovaatimuksiaan. Hallinnollinen taakka kevenee tapauskohtaisesti vain pienimmiltä yrityksiltä, joilla on vähäinen raportointitarve eteenpäin sidosryhmille. Kirjanpitolaki ei aiheuttanut ennenkään tarpeetonta hallinnollista taakkaa, joten sitä muuttamalla ei merkittävää kevenystä saada aikaan yritysten raportointivelvoitteiden vähentämiseksi. Sen sijaan työnantajana toimimisen- ja verotuslainsäädännönaloilla on turhaa byrokratiaa ja tarvetta sekä vähentää että yksinkertaistaa raportointia ja menettelyitä. Niitä muuttamalla olisi mahdollista saavuttaa todellista helpotusta yritysten hallinnolliseen

taakkaan. Kirjanpitolain uudistus toi mukanaan hyviä muutoksia, mutta kokonaisuudessaan se ei ole onnistunut.

7.3 Reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen mittaustulosten toistettavuutta eli kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Jos tutkimustulos on sama määriteltyä kohdetta tutkiessa useammin tai kahden tutkijan saadessa samanlainen lopputulos, voidaan tutkimustulosta pitää reliabelina. Analyysin toistettavuus on keskeisenä vaatimuksena, jolloin se tehdään yksiselitteisiä luokittelu- ja tulkintasääntöjä käyttämällä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineisto ei tavanomaisesti ole numeerista, minkä vuoksi täysin samanlaisia tuloksia on haastavaa saada eri mittauskerroilla. (Hirsjärvi ym. 2000, 225–227.)

Tutkimuksen pätevyyttä arvioidaan validiteetilla. Sitä tarkastellessa keskeistä on selvittää, onko tutkimusmenetelmällä onnistuttu mittaamaan juuri sitä, mitä oli tarkoitus mitata. Laadullisessa tutkimuksessa validiteetti saavutetaan kuvauksella, johon analyysin selitykset ja tulkinnat voidaan johdattaa. Tarkalla kuvailulla tutkimuksen toteuttamisesta voidaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Haastattelututkimuksessa keskeistä on analysoida aineistonkeruulosuhteet ja tutkimustilan- teet. Raportissa tulee määritellä aineiston luokittelun perusteet ja tutkimustulokset, joihin pohjautuvat johdetut tulkinnat. Validius toteutuu, jos tutkimuksen raportin lukijan on mahdollista toteuttaa uudestaan vastaava tutkimus. (Hirsjärvi ym. 2000, 228–231.)

7.4 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tätä kvalitatiivista tutkimusta voidaan pitää reliabelina. Luotettavuutta on pyritty lisäämään monin haastattelututkimukselle tyypillisin keinoin. Haastattelut käytiin pääosin tutkimukseen osallistuneiden toimitiloissa tai muussa paikassa, jossa haastattelu oli rauhallista toteuttaa mukavassa ympäristössä ja ulkoiset häiriötekijät minimoitiin. Puhelinhaastattelut sovittiin tutkimukseen osallistuvien aikataulujen ja

ehtojen mukaan niin, että heillä oli mahdollisuus varata tarpeeksi aikaa ja sopiva paikka haastattelua varten.

Teemojen ja aiheiden väärinymmärtämisen mahdollisuus eliminoitui, koska tutkimus toteutettiin avoimena teemahaastatteluna ja aiheita pystyttiin tarvittaessa tarkentamaan. Myös anonymiteetin suoja mahdollisti haastateltavien vastausten rehellisyyden ja äänittäminen vähensi tutkimusaineiston väärinkirjaamista sekä tulosten vääristymistä. Kaikkia haastatteluja ei ollut mahdollista äänittää, mutta tarkkojen muistiinpanojen teko minimoi virhemarginaalin. Lisäksi kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat oman alansa asiantuntijoita, joten heillä oli vahvat mielipiteet asioista ja suurella todennäköisyydellä vastaukset olisivat uudella tutkimuskerrolla samanlaiset. Tutkimuksessa haluttiin mahdollistaa alueellisten asenteiden selvittäminen valitsemalla haastateltavat henkilöt Pohjanmaan alueelta ja tuloksissa saattavat välittyä paikalliset näkemykset.

Koska tutkittava aihe on moniselitteinen ja laaja, tutkimukselle parhaana toteutus-tapana pidetään haastattelua, jossa on mahdollisuus saada perusteltuja vastauksia. Tutkimuksen validius on toteutunut, koska tutkimusmenetelmällä on onnistuttu mittaamaan sitä, mitä oli tarkoitus mitata ja ratkaisu tutkimusongelmaan on saatu. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus ja saadut tulokset on pyritty esittämään selkeästi ja yksityiskohtaisesti, mikä mahdollistaa tutkimuksen toistettavuuden. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt ja aineiston riittävyys ovat keskeisiä tekijöitä tutkimustulosten luotettavuuden kannalta. Lisäksi aineistosta on havaittavissa yhteneviä vastauksia, joten kylläntyminen eli saturaatio on toteutunut, eikä haastateltavien määrän lisääntyminen olisi siten lisännyt työn luotettavuutta enää.

7.5 Tutkimuksen tavoitteiden toteutuminen ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli saada selville kirjanpitolain uudistuksen tuomien muutosten vaikutuksia yleisesti sekä yritysten hallinnollisen taakan osalta ja selvittää, millaisiksi ne koetaan. Lisäksi keskeistä oli arvioida, voidaanko kirjanpitolain uudistusta pitää onnistuneena, eli onnistuuko se tavoitteessaan vähentää yritysten hallinnollisia rasitteita. Opinnäytetyölle asetuissa tavoitteissa on onnistuttu,

sillä kaikkiin tutkimusongelmiin saatiin vastaus. Uuden kirjanpitolain höydyllisimmät muutokset ja vaikutukset yritysten hallinnollisen taakan näkökulmasta selvitetiin sekä kirjanpitolainuudistuksen onnistuminen kokonaisuudessaan arvioitiin.

Tämän tutkimuksen aiheesta ja sen tulosten perusteella olisi mahdollista toteuttaa erilaisia jatkotutkimuksia. Useimmat haastateltavista henkilöistä kokivat, ettei kirjanpitolaki aiheuttanut ennen muutostaankaan tarpeetonta hallinnollista taakkaa, vaan taakan koettiin aiheutuvat muilta lainsäädännöaloilta kuten työnantajana toimimisen ja verotuksen lainsäädännöistä. Yksi jatkotutkimusehdotus olisi selvittää, millä lain osa-alueilla olisi eniten keventämisen varaa, ja voisiko niitä lainsäädännön aloja uudistamalla saavuttaa todellista hallinnollisen taakan vähentymistä.

Tutkimuksessa selvisi kaikista pienimpien mikroyritysten hallinnollisen taakan vähentyminen kirjanpitolain uudistuksen myötä. Toinen jatkotutkimusehdotus voisi olla näiden mikroyrityksien hallinnollisen taakan keventymisen selvittäminen kirjanpitolain uudistuksen osalta. Tähän jatkotutkimukseen tulisi saada näkemyksiä niiltä mikroyrityksiltä tai mikroyrityksiä edustavilta asiantuntijoilta, joilla ei ole merkittävää sidosryhmävaikutusta muun muassa raportointia vaativiin rahoituslaitoksiin. Jatkotutkimus olisi erittäin ajankohtainen ja kirjanpitolain muutoksen vaikutukset käytännössä voisi selvittää ensimmäistä kertaa nyt, kun yritysten kirjanpito ja mahdollinen tilinpäätös laaditaan uusia säännöksiä noudattaen.

7.6 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Opinnäytetyöprosessini on ollut haastava ja mielenkiintoinen. Teoriaosuuden koaminen tapahtui kevään ja kesän 2016 aikana. Tutkimuksen aikataulu oli tarkoituksella pitkä, sillä haastattelujen toteutus oli tarkoituksella lokakuussa 2016. Haastattelujen ajoittaminen loppuvuodelle oli tärkeää siksi, että mahdollisimman moni haastateltava ehti saada koulutusta tai ohjeistusta työnsä puolesta uuteen kirjanpitolakiin. Tutkimuksen kannalta oli keskeistä, että asiantuntijoiden mielipiteet kirjanpitolainuudistuksesta olivat ehtineet kypsyä, jotta syvempi vaikutustenanalysointi mahdollistui. Pidempi ajanjakso mahdollisti myös tutkijan näkökulmasta teorian syvällisen sisäistämisen.

Kokonaisuudessaan olen tyytyväinen opinnäytetyöni lopputulokseen. Sen kirjoittaminen ja tutkimusten tekeminen oli sitoutumista vaativa prosessi. Ajankäytön suunnittelu ja projektin hallinta olivat ajoittain haasteellisia. Opinnäytetyön edistymistä ja prosessia edisti tilitoimistotyön kautta saamani tuntemus yritysten taloushallinnollisista asioista. Teorian sisäistäminen osoittautui myös helpommaksi käytännön kokemusten ansiosta.

LÄHTEET

Euroopan komissio. 2005 Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille. Parempaa sääntelyä kasvun ja työllisyyden edistämiseksi Euroopan unionissa. Bryssel. Viitattu 15.5.2016. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52005DC0097>

Euroopan komissio. 2007. Komission tiedonanto neuvostolle, Euroopan parlamentille, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle. Toimintaohjelma hallinnollisen rasituksen keventämiseksi Euroopan unionissa. Bryssel. Viitattu 23.4.2016. <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0023:FIN:FI:PDF>

Euroopan Komissio. 2010. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Järkevä sääntely Euroopan unionissa. Bryssel. Viitattu 15.5.2016. [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com\(2010\)0543_/com_com\(2010\)0543_fi.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com(2010)0543_/com_com(2010)0543_fi.pdf).

Euroopan Komissio. 2012. KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE JA ALUEIDEN KOMITEALLE. EU:n sääntelyn tila. Viitattu 19.5.2016. <http://docplayer.fi/10163984-Komission-tiedonanto-euroopan-parlamentille-neuvostolle-euroopan-talous-ja-sosiaalikomitealle-ja-alueiden-komitealle-eu-n-saantelyn-tila.html>

Euroopan Komissio. 2014. Lehdistötiedote. EU:n lainsäädännön keventäminen, yksinkertaistaminen ja siitä aiheutuvien kulujen vähentäminen: katsaus saavutettuun edistykseen. Viitattu 15.5.2016. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-1116_fi.htm

Euroopan Komissio. 2015a. REFIT – EU-lainsäädännön keventäminen jatkuu. Viitattu 23.5.2016. http://ec.europa.eu/smart-regulation/refit/index_fi.htm

Euroopan Komissio. 2015b. Euroopan komissio – Taustatiedote. Parempaan sääntelyyn agenda: Kysymyksiä & vastauksia. Viitattu 23.5.2016. http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-4989_fi.htm

Euroopan Komissio. 2015c. Euroopan komissio – Lehdistötiedote. Junckerin komission toisessa vuotuisessa työohjelmassa pääpaino 10 painopisteen toteuttamisessa. Viitattu 25.5.2016. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5923_fi.htm

European Commission. 2013. COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE COUNCIL, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS. Regulatory Fitness and Performance (REFIT): Results and Next

Steps. Brussels. Viitattu 17.5.2016. http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:97b27b3a-2ceb-11e3-8d1c-01aa75ed71a1.0002.01/DOC_1&format=PDF

European Commission. 2015. Tool #53: The Standard Cost Model for estimating administrative costs. Viitattu 29.2.2016. http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/tool_53_en.htm

Euroopan Unioni. 2013. EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2013/34/EU annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, tiettytyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta. Viitattu 28.8.2016. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&from=fi>

Euroopan tilintarkastustuomioistuin. 2010. Erityiskertomus nro 3//2010. Tukevatko vaikutustenarvioinnit päätöksentekoa EU:n toimielimissä? Viitattu 15.5.2016. http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/docs/coa_report_3_2010_fi.pdf.

Finanssialan Keskusliitto. 2015. Kirjanpitolain muutokset – työryhmän mietintö. Viitattu 18.9.2016. <http://www.hare.vn.fi/upload/asiakirjat/19596/3255562027097914.PDF>

Finanssialan Keskusliitto. 2016. Viitattu 18.9.2016, <http://www.finanssiala.fi/meista/Sivut/default.aspx>

HE 89/2015. 2015. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi. Viitattu 28.8.2016. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2015/20150089>

HE 29/2016. 2016. Hallituksen esitys eduskunnalle verotusmenettelyn ja veronkannon uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi. Viitattu 28.2.2016. <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160029?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=verotilij%C3%A4rjestelm%C3%A4>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 13 p. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Isola-Miettinen, H. 2014. Selvitys – Toimintaohjelma yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi. Valtiontalouden tarkastusviraston selvitykset 2/2014. Viitattu 30.5.2016.

https://www.vtv.fi/files/4237/02_2014_Toimintaohjelma_yritysten_hallinnollisen_taakan_vahentamiseksi_netti.pdf

Kangasharju, A. & Rauhanen T. 2008a. Lainsäädännön hallinnollinen taakka yrityksille – raskaimmat säädösalueet. Viitattu 28.2.2016 https://www.tem.fi/files/27476/temjul_13_2008_kilpailukyky.pdf

Kauppa- ja teollisuusministeriö 2007. Säädosvalmistelun yritysvaikutusten arviointihanke SÄVY. Raportti toimintakaudelta 1.12.2004–31.12.2007. Parempaa lainsäädäntöä – lisää kilpailukykyä. Viitattu 4.5.2016. http://www.hare.vn.fi/upload/Asiakirjat/9999/112659_Savy_raportti_2007.pdf

Kirjanpitolainsäädännön muutokset -työryhmä. 2014. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi – Kirjanpitolainsäädännön muutokset – työryhmän mietintö. Viitattu 30.09.2016 http://www.hare.vn.fi/upload/julkaisut/19596/5264_TEMjul_48_2014_web_22102014.pdf

L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki. Viitattu 31.8.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Munnich, M. 2004. The regulatory burden and administrative compliance costs for companies. A survey by the Confederation of Swedish Enterprise, Brussels Office. Svenskt näringsliv. Viitattu 23.4.2016. http://www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/the-regulatory-burden-and-administrative-compliance-costs-for-com_532869.html/BINARY/The%20regulatory%20burden%20and%20administrative%20compliance%20costs%20for%20companies

Niinikoski, M-L., Herten N. & Kauppinen, I. 2007. Pilottiselvitys arvonlisäverolainsäädännön yrityksille aiheuttamista hallinnollisista kustannuksista. Mitätaamismenetelmät ja hallinnollisia kustannuksia koskevat arviot. KTM Julkasuja 14/2007.

Oikeusministeriö. 2015. Suomen säädöskokoelma – Laki kirjanpitolain muuttamisesta. Viitattu 31.1.2016

Taloushallintoliitto. 2015. Lausunto kirjanpitolain muutokset –työryhmän väliraporttiin. Viitattu 15.9.2016. <http://www.hare.vn.fi/upload/asiakirjat/19596/329443731925983.PDF>

Talouselämä. 2015. Kirjanpitolaki muuttuu ylihuomenna - helpotuksia pienyrityksille. Viitattu 1.9.2016. <http://www.talouselama.fi/uutiset/kirjanpitolaki-muuttuu-ylihuomenna-helpotuksia-pienyrityksille-6242501>

Tilintarkastuslautakunta. 2015. Kirjanpitolain muutokset –työryhmän mietintö. Viitattu 15.9.2016. <http://www.hare.vn.fi/upload/asiakirjat/19596/328789719131542.PDF>

Tuokko, T. 2015. Kirjanpitolain uudistukset – Kirjanpitolain muutoksesta halituksen esitys. Viitattu 3.9.2016 <http://www.tuokko.fi/kirjanpitolain-uudistukset/>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009a. Yritysten hallinnollisen taakan vähentäminen - ehdotus kansalliseksi toimintaohjelmaksi. Ohjausryhmän väliraportti. Viitattu 5.5.2016. https://www.tem.fi/files/21849/TEM3_09.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010a. Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista – Taloushallinnon raportointi. Viitattu 1.9.2016 https://www.tem.fi/files/27457/TEM_8_2010_web.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2010b. Selvitys yrityksille aiheutuvista hallinnollisista kustannuksista – Työnantajavelvoitteet. Viitattu 6.5.2016. http://www.tem.fi/files/27455/TEM_7_2010_web.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. TEM raportteja 15/2012. Selvitys yritysten hallinnollisen taakan kehityksestä – loppuraportti. Viitattu 30.5.2016. http://www.tem.fi/files/32917/TEMrap_15_2012.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015a. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi – Kirjanpitolainsäädännön muutokset – työryhmän mietintö. Viitattu 31.1.2016 https://www.tem.fi/yritykset/kirjanpito/kirjanpitolain_muutokset_tyoryhma_1.9.2013_-_30.11.2014

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2015b. Yrityskatsaus 2015 – Haasteena uudistuminen. Viitattu 26.2.2016. https://www.tem.fi/files/43806/TEMjul_55_2015_web_01102015.pdf

Työ- ja elinkeinoministeriö. Yritysten sääntelytaakan vähentäminen. 2016. Viitattu 25.2.2016. https://www.tem.fi/yritykset/yritysten_saantelytaakan_vahentaminen

HAASTATTELUPOHJA

1. Haastateltavan

- Tausta
- Toimenkuva ja kokemus
- Asiakasyritykset uusien kokomääräyksiensä mukaan
- Ohjeistus kirjanpitolakiin
- Kokemus tähänastisesta yritysten hallinnollisesta taakasta tai raportointivelvollisuudesta

2. Kirjanpitolain uudistus 2016:

- Yritysten uudet kokorajat
- Pien ja mikroyrityshelpotukset ja asetus
- Ammatin ja liikkeenharjoittajan säännökset
- Kirjanpidon säilytys ja teknologiset ratkaisut
- Pääomalainan merkitseminen taseeseen
- Pienkonsernien vapauttaminen konsernitilinpäätökseltä
- IFRS-säännökset
- Yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö
- Satunnaiset erät
- Kirjanpitolain uudistus kokonaisuudessaan

3. Hallinnollinen taakka vuoden 2016 jälkeen

- Hallinnollisen taakan suhteellisuus eri kokoisille yrityksille
- Vähentämistarve
- Muut ehdotukset hallinnollisen taakan keventämiseksi